

[Rosing.]

landske erhvervspolitiske målsætning rigtig, men det må samtidig siges, at alt for stor ensidighed af erhvervslivet og afhængigheden af gunstige klimatiske forhold meget nemt kan medføre fare for større eller mindre katastrofer, hvorfor vi i god tid må arbejde på at skabe andre virksomheder og produktioner for at sikre beskæftigelsen og for at hæve levedoden.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

I skrivelse af 2. d. m. anmoder fiskeriministeren om, at der må blive foretaget valg af 2 medlemmer med stedfortrædere til det i § 1 i lov nr. 168 af 12. maj 1965 omhandlede ålgårdsovernævn for et tidsrum af 5 år fra 1. januar 1968.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 6. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

- 1) *Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående et endnu ikke fremsat forslag til lov om centre for højere uddannelser.*

Mødet hævet kl. 15³⁵.

4. møde.

Fredag den 6. oktober kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 112 ff.).

Forhandlingen genoptoges.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg vil gerne takke de ærede ordførere for deres indlæg i går som svar på åbningstalen. Indlæggene havde både farve og polemisk indhold — som jeg glæder mig til at svare på; men de var samtidig saglige, og det må anses for en stor fordel i enhver politisk debat, specielt i den debat, der skal angive tonen og målene for et nyt arbejdsår.

De tilbud om bredt politisk samarbejde, som regeringen har fremsat, blev ikke afvist. Det har glædet mig, og jeg skal gøre et par bemærkninger herom.

Jeg forstod, at ikke alle partier tager imod regeringens opfordring til åbent samarbejde med samme temperatur af begejstring. Alligevel tror jeg på samarbejdet og vil gøre forsøget med fuld styrke. Som allerede nævnt vil jeg om kort tid indkalde til møde med formændene for samtlige folketingets partier for at drøfte den bedste fremgangsmåde for samarbejdet specielt om jordlovene. Men det er klart, at samarbejde om andre ting også kan drøftes.

Det var med stor interesse, jeg lyttede til hr. Hilmar Baunsgaards erklæring om, at det ikke vil lykkes at få det radikale venstre ind i en tofrontsdannelse i dansk politik. Jeg opfatter det som en alvorlig erklæring på hele det radikale venstres vegne, som en erklæring om, at det radikale parti ikke vil indrangeres sammen med venstre og konservative i en blok rettet mod socialdemokratiet. Det må også betyde, at det radikale venstre ikke vil afvise samarbejde med regeringen, hvor det fornødne grundlag herfor kan findes ved forhandling. Dette er vigtigt, og jeg tror, det er godt, det blev sagt af hr. Hilmar Baunsgaard.

Hertil skal føjes to ting. Regeringen vil naturligvis ikke indskrænke samarbejdsmulighederne til SF og de radikale. Også liberalt centrum, konservative og venstre er velkomne. Det afgørende er, hvilket sagligt grundlag der kan findes. Det skal de kommende forhandlinger vise.

[Statsministeren.]

Hr. Hilmar Baunsgaard stillede i går et spørgsmål, han omgående fik besvaret. Han spurgte:

„Er det f. eks. rigtigt, når hr. Aksel Larsen hævder, at hvert eneste forslag skal til behandling i de to partiers kontaktudvalg, inden det fremsættes i folketinget — som hr. Aksel Larsen selv har udtrykt det: selv et forslag til bekæmpelse af mosegrise?“

Som hele tinget, hele den interesserede offentlighed overværede, svarede hr. Aksel Larsen omgående, at påstanden var ikke rigtig, og at han ikke havde udtalt sig sådan. Han kunne henvise til, at et stort antal lovforslag netop er fremsat her i tinget, og at intet af disse lovforslag er undergået den påståede behandling.

Dermed bør myten om det røde kabinet være affivet.

De økonomiske forhold spillede, som sagligt naturligt er, en stor rolle i debatten. De blev omtalt såvel af hr. Poul Hartling som af hr. Poul Møller og hr. Niels Westerby, og jeg skal gøre nogle bemærkninger om dem.

Danmark har i en årrække haft en produktionsfremgang, som er enestående i hvert fald i vor moderne økonomiske historie. Den har naturligvis ikke kunnet foregå uden en samtidig kraftig forøgelse af investeringerne. Større produktion kræver forøgelse af produktionsapparatet. Samtidig har der været et stort behov for rationaliseringer og for strukturændringer i erhvervslivet.

Denne udvikling afspejler sig klart i vore investeringstal. I de 3 år 1956-58 udgjorde bruttoinvesteringerne i Danmark ifølge OECDs opgørelse 18 pct. af bruttonationalproduktet. Allerede 18 pct. er en høj investeringsprocent; men går vi frem til årene 1963-65, finder vi, at denne procent er steget til 22,4 pct., altså en reel stigning med en fjerdedel, og siden har investeringerne holdt sig på dette niveau.

Der er her tale om en omlægning i anvendelsen af vor produktion, som er langt større end i landene omkring os. Målt på samme måde steg investeringerne i europæiske OECD-lande med 13 pct. og — for at tage en gruppe højt industrialiserede

lande — i fællesmarkedslandene med 9 pct. Væksten i de danske investeringer er altså betydeligt større.

Den indenlandske opsparing har trods stigning — det skal jeg vende tilbage til — ikke kunnet holde trit med denne stærke stigning i investeringerne. Derfor er renten steget, og derfor har vi måttet finansiere en del af stigningen i investeringerne gennem lån i udlandet. Men jeg vil gerne understrege, at det ikke betyder, at der ikke har været en kraftig stigning i opsparingen her i landet. Det har der. I 1956-58 udgjorde bruttoopsparingen 19 pct. af bruttonationalproduktet. 19 pct. er jo en ganske stor opsparing, men i 1963-65 var den steget til 21,6 pct. Det er en høj opsparingsrate, og det var altså en stigning fra 1956-58 til 1963-65 med 14 pct.

Er det nu meget eller lidt? Jeg har for så vidt allerede besvaret det. Sammenholdt med stigningen i investeringen må man jo erkende, at det har været for lidt. Men sammenligner man igen med, hvad der i samme periode er nået i andre lande, må man erkende, at det er et ganske pænt resultat. I de europæiske OECD-lande viser en tilsvarende opgørelse en stigning på 7 pct., i fællesmarkedslandene på 6 pct. Det vil altså sige, at stigningen i opsparingen her i landet reelt har været dobbelt så stor som i de nævnte lande. Jeg tror, dette er tal, der vil tale til alle og klargøre adskillige ting omkring vor økonomiske politik.

De problemer, vi er stillet over for, skyldes altså ikke, at vi — det danske samfund, de danske erhverv, de danske borgere — har forsømt opsparingen. Der er virkelig sket en stigning, som ligger væsentligt over, hvad andre har kunnet præstere. De nuværende problemer skyldes først og fremmest en fremgang i investeringerne, som er ret enestående, og det kan jo ikke være et svaghedstegn. Er det ikke netop udtryk for, at der er livskraft i dansk erhvervsliv? Er den fortsat høje investeringsvirksomhed ikke det bedste grundlag for fortsat økonomisk fremgang? Jeg mener, at den er det.

Der er en nøje sammenhæng mellem denne udvikling og underskuddet på betalingsbalancen over for udlandet. Trods opsparingsfremgangen har der som sagt været en endnu stærkere stigning i investeringerne.

[Statsministeren.]

Skulle disse ønsker realiseres, måtte den indenlandske opsparing suppleres med lån fra udlandet.

Regeringen er af den opfattelse, at det var rigtigt at videreføre denne omfattende investeringsvirksomhed, selv om det som sagt måtte føre til kapitalimport. Det har ikke svækket os på længere sigt — tværtimod.

Dermed være naturligvis ikke sagt, at vi fortsat skal have underskud på betalingsbalancen. Det er regeringens erklærede målsætning gradvis at fjerne dette underskud, og den faste finans- og pengepolitik, der er ført og vil blive ført, sigter direkte mod dette mål.

Den stagnation, som har kendetegnet vore vigtigste markeder i den senere tid, har midlertidigt vanskeliggjort denne opgave. Men trods de ydre vanskeligheder har produktionsudviklingen været bedre i Danmark end i de fleste andre lande. Der har været en stigning i ledigheden, som jeg også sagde det i trontalen, men for landet som helhed er ledigheden stadig lav. Endnu i første halvår 1967 viste byerhvervene fortsat en jævn produktionsfremgang.

Jeg vil ikke udelukke, at tempoet i produktionsfremgangen kan aftage i efteråret, og det er klart, at jeg ikke med nogen sikkerhed kan sige, hvornår konjunkturerne vender i udlandet, og med hvilken styrke et nyt opsving vil sætte ind. Men netop når vi står med denne usikkerhed, vil det være forkert at skifte den faste penge- og finanspolitik ud med større lempelighed.

Jeg har ikke søgt at tilsløre de opgaver, vi er stillet over for. Tværtimod — jeg vil gerne gentage de ord, hvormed jeg sluttede åbningstalen. Jeg sagde — Folketingstidende 1967-68, sp. 19:

„En sund økonomi og et veludrustet erhvervsliv er ikke goder, som et land har sikret sig én gang for alle og derefter roligt kan forlade sig på. Det er goder, hvis fortsatte bevarelse kræver en støt indsats af alle.“

Netop af alle. Det gælder erhvervslivets ledere og medarbejdere, det gælder regeringen — og det er et ansvar, vi er os fuldt bevidst — men det gælder sandelig også oppositionen; den har også et ansvar.

For eksempel burde oppositionen ikke

fortsætte den urigtige påstand om, at regeringen er erhvervsfjendtlig. Hvad er det, man bygger denne påstand på? Først og fremmest på ændringerne af afskrivningsreglerne. Men hvad er sandheden? Hovedindholdet af disse ændringer var en gradvis reduktion af de afskrivninger på varelagre og bindende kontrakter, som blev indført under krigen af hensyn til tabsrisikoen for erstatningsvarer. Det var en ændring, som var særdeles sagligt motiveret.

Påstanden om erhvervsuvenlighed er i sig selv urimelig. Enhver regering uanset politisk farve må være afgørende interesseret i, at erhvervslivet har gode vilkår, og det gælder da ikke mindst en socialdemokratisk regering. For os er det et hovedmål at sikre høj og stabil beskæftigelse. Vi lægger vægt på en solid produktionsfremgang, som kan hæve levestandarden for den brede befolkning og danne grundlaget for nye sociale fremskridt. Disse mål kan kun sikres, hvis vi har et stærkt og konkurrence-dygtigt erhvervsliv, og vi har da også gang på gang i praksis givet udtryk for denne indstilling.

Den stabiliserende finans- og pengepolitik, vi har ført og stadig fører, er i høj grad i erhvervenes interesse. En økonomi i ligevægt er en af de vigtigste forudsætninger for et sundt erhvervsliv. Der har regeringen og socialdemokratiet altid kendt sit ansvar over for landet og over for erhvervslivet.

Valget af momsen var jo i høj grad motiveret af hensynet til erhvervslivet. Alle partier — og erhvervslivet selv — var enige om, at momsen var den for erhvervslivet bedste form for indirekte beskatning, når man nu skulle have den. Lad mig blot pege på, at denne form for en fast afgift fjerner en indirekte belastning på 800 mill. kr. Det er 1 pct. af bruttonationalproduktet, og det betyder meget for den fortjenstmargen, erhvervene kan opnå, når de skal eksportere eller konkurrere med importerede varer.

Det var også en socialdemokratisk regering, der indførte de særdeles gunstige afskrivningsregler, hvis produktionsfremmende og produktivitetsfremmende bestemmelser i det væsentlige stadig består.

Regeringens positive indstilling er kommet til udtryk i forbindelse med vanskelighederne inden for værftsindustrien. Rege-

[Statsministeren.]

ringen indtog her en positiv og aktiv holdning, og det er min forventning, at der gennem forståelse mellem regeringen, erhvervslivets ledere og dets medarbejdere kan opnås værdifulde resultater.

Lad mig også minde om, at vi i foråret kunne forlænge landbrugets hjemmemarkedsordninger og lovgivningen om landbrugsstøtte i enighed med landbrugets organisationer.

Den store vægt, regeringen lægger på skabelsen af et bredt europæisk markedsområde, er først og fremmest bestemt af hensynet til erhvervslivet, til eksporten og til beskæftigelsen.

Hvad er det så for en økonomisk politik, oppositionen vil sætte i stedet for regeringens politik? Man taler så kritisk om regeringens politik, men man hører meget lidt om, hvad der skal sættes i stedet. Hvad er det, man vil? Vil man slække finanspolitikken? Vil man slække pengepolitikken? Jeg lagde mærke til, at hr. Poul Hartling talte om risikoen for en overophedning af byggesektoren. Er det hr. Poul Hartlings tanke, at byggeriet skal formindskes ved særlige indgreb? Det kunne være interessant at høre nærmere herom.

Til økonomien hører planerne om en almindelig tillægspension. Jeg tror, at en almindelig tillægspension for alle — i hvert fald i de år, hvor de store fonds bliver bygget op — vil give et positivt bidrag til opsparingen og dermed — ved siden af at løse et stort socialt problem, en stor social opgave — vil bidrage til at løse de økonomiske problemer, vi har, og måske til at sænke renten. Alt det skal vi om kort tid have en særlig debat om. Men det, der undrer mig, er den mangel på god vilje over for almindelig tillægspension, der spores hos de borgerlige partier. Nu, da regeringens principstandpunkter er rede, viger man tilbage og søger tilsyneladende argumenter for at hindre eller i det mindste udsætte denne store reform, som Sverige allerede har gennemført, og som Norge er i fuld gang med.

Særlig hr. Hilmar Baunsgaards tvivl undrer mig. Det var, da de radikale havde regeringsansvar, og da hr. Hilmar Baunsgaard var medlem af kabinettet, at tillægspensionsudvalget blev nedsat netop med

den opgave at overveje en ordning med de samme væsentlige træk som den svenske og hvilende på en fondsdannelse.

Der blev også i debatten rejst en lang række udenrigspolitiske og markedspolitiske spørgsmål, og disse spørgsmål vil nu blive besvaret af udenrigsministeren og markedsministeren. Jeg skal begrænse mig til de spørgsmål, der direkte blev rettet til mig.

Lad mig straks svare ja til ønsket om en udenrigspolitisk debat. Jeg vil hermed bede folketingets formand om at aftale tidspunktet med partierne og naturligvis med udenrigsministeren. Vi vil være rede, så snart det findes rigtigt at tage en sådan debat.

Russelldomstolen blev nævnt i går i debatten. Jeg har i går i Jyllands-Posten læst en udtalelse af hr. Ebbe Reich, der citeres for følgende:

„Vi sender dette brev til 2.000 danske, ikke fordi alle nødvendigvis går fuldt ud ind for tribunalets idé, men fordi vi tror, at de vil indse betydningen af, at den kreds af fremragende kulturpersonligheder, der er samlet i juryen, får lejlighed til i frihed og tryghed at klargøre deres syn på Vietnamkrigen inden for en retsprocuderes rammer.“

Ja, men det er jo ikke en retsprocudere, det er en ensidig propagandavirksomhed, og det er grunden til, at regeringen ønsker, at mødet ikke bliver afholdt her i landet.

Om det danske Vietnamstandpunkt og dets forhold til 1. juni-beslutningen følgende:

Hr. Poul Møller ytrede tvivl om eller spurgte, hvorvidt åbningstalens ord om Vietnam er i overensstemmelse med folketingets beslutning af 1. juni 1967. Denne beslutning opfordrede parterne til på linje med FN-generalsekretærens forslag at optage forhandlinger om standsning af krigen. Generalsekretær U Thants forslag, hvortil der henvises i folketingsbeslutningen, bestod som bekendt af tre punkter, nemlig indstilling af bombardementerne i Nordvietnam, nedsættelse af krigsaktiviteten på begge sider og forhandlinger.

Åbningstalen nævner alle disse tre elementer, herunder ikke mindst nødvendigheden af, at alle parter yder deres bidrag i form af en nedsættelse af krigsaktiviteten og optagelse af fredsforhandlinger. Åbningstalen følger hertil den betragtning, at det ikke er realistisk at tro, at en sådan udvik-

[Statsministeren.]

ling kan komme i gang, uden at bombardementerne af Nordvietnam indstilles — altså U Thants første punkt.

Jeg ser for mit vedkommende ingen modsætning mellem åbningstalen og folketingsbeslutningen og føler mig bestyrket i denne opfattelse deraf, at generalsekretær U Thant allerede den 11. november 1966 gav udtryk for den opfattelse, at indstillingen af bombardementerne måtte være ubetinget og uden tidsgrænse.

Jeg er helt enig med hr. Poul Møller i, at en løsning forudsætter god vilje fra begge sider, og at vi bør opfordre hertil. Det har regeringen også gjort ved adskillige lejligheder — i forhold til Nordvietnam både en enkelt gang direkte og ved samtaler med repræsentanter for lande, som vi regner med at man lytter til i Nordvietnam.

Senest udtalte jeg under mit besøg i Washington, at standsning af en krig forudsætter indrømmelser fra begge sider, og at der skal to sider til at skabe en varig fred. Men nogen må sætte udviklingen i gang, og på linje med FN's generalsekretær og mange andre landes talsmænd ser vi ikke rettere, end at en standsning af bombardementerne er den realistiske måde at gøre det på.

Hr. Poul Møller spurgte, om regeringens Grækenlandspolitik er tiltrådt af den tidligere handels- og markedsminister. Jeg kan oplyse, at åbningstalen — som det er naturligt — har været gennemgået på en lang række møder i regeringen, og at afsnittet om Grækenland ikke er undergået ændringer efter den seneste regeringsomdannelse. Også vort initiativ i Europarådets kommission for menneskerettighederne var naturligvis tiltrådt af den samlede regering, inden det blev forelagt i det udenrigspolitiske nævn og derefter sat i værk.

Om markedspolitikken følgende:

Hr. Poul Møller har spurgte, om der i formuleringen i trontalen om Danmarks behov for en bred europæisk løsning lå en ændring i regeringens markedspolitik i forhold til den formulering, som anvendtes i den dagsorden, som vedtoges den 11. maj af følgende ordlyd — den står i Folketings-tidende 1966-67, sp. 4224:

„Idet folketinget tager ministrenes redegørelser til efterretning og bemyndiger regeringen til at genoptage forhandlingerne om dansk medlemskab af De europæiske Fællesskaber sammen med Storbritannien, udtrykker tinget forventningen om, at også de øvrige skandinaviske lande løser deres samarbejdsforhold med De europæiske Fællesskaber.“

Sådan var beslutningen.

Jeg kan bekræfte, at hr. Poul Møllers forståelse er korrekt: der ligger hverken en indskrænkning eller en udvidelse af det, som blev sagt i dagsordenen, i det, jeg sagde i åbningstalen. Regeringen — og jeg tror det store flertal her i tinget — anser det fortsat for ønskeligt og væsentligt for Danmark, at de øvrige nordiske lande opnår tilfredsstillende løsninger på deres forhold til De europæiske Fællesskaber, og det vil regeringen arbejde for.

Udenrigsministeren (*Hans Tabor*): Jeg vil gerne takke for den venlige modtagelse, som de ærede ordførere har givet mig.

Som det netop blev nævnt af statsministeren, er regeringen indforstået med, at vi i løbet af en kortere tid i det høje ting får lejlighed til en debat, hvor vi i detaljer kan drøfte den udenrigspolitiske situation. Jeg vil imidlertid i dag gerne tage stilling til nogle spørgsmål, som blev direkte stillet mig.

Lad mig først svare hr. Poul Hartling, der rejste et fundamentalt spørgsmål, nemlig hvorvidt vor udenrigspolitik er uændret. Dette spørgsmål kan jeg besvare med et klart og ubetinget ja. Hr. Poul Hartling stillede dette spørgsmål under henvisning til en pressemeddelelse om, at jeg havde erklæret mig villig til i påkommende tilfælde at deltage i en regering med SF. Om denne mulighed, der jo ikke er aktuel, har jeg allerede offentligt udtalt, at forudsætningen ville være, at der også om den sikkerhedsmæssige politik ville være opnået en enighed, der tilgodeser det socialdemokratiske hovedsynspunkt. Dette hovedsynspunkt er som bekendt, at vi ud fra en bedømmelse af den nuværende internationale situation finder, at medlemskab af NATO giver den bedste garanti for Danmarks nationale sikkerhed.

[Udenrigsministeren.]

Hr. Aksel Larsen fremdrog en udtalelse, som jeg fremsatte i amerikansk fjernsyn om aggression i Vietnam, og også hr. Poul Møller nævnte dette spørgsmål. Hvorledes man ser på aggressionsspørgsmålet i Vietnam afhænger af mange ting, også af hvad man forstår ved begrebet aggression. For mig er der ingen tvivl om, at den bevægelse, som i Sydvietnam kæmper mod regeringen i Saigon, er blevet ikke blot inspireret, men også bistået med materiel og personel fra Nordvietnam helt fra begyndelsen og i stigende takt. Det turde endvidere være en historisk kendsgerning, at den amerikanske indsats i Vietnam finder sted efter anmodning fra regeringen i Saigon.

Det, det drejer sig om nu, er imidlertid ikke, hvem der har begået aggression. Dette begreb har været diskuteret længe i FN og andre internationale organisationer og vil formentlig blive det længe endnu. Men det kan ikke hjælpe os til at løse det problem, vi står over for. Stillet over for de menneskelige lidelser og rædsler, der daglig udspilles i Vietnam, og de alvorlige politiske perspektiver, som åbner sig ved bombninger, der nærmer sig Kinas grænser, er det ikke afvejning af skyldspørgsmålet, der trænger sig på, men det spørgsmål: hvordan er det muligt at få afsluttet krigen? Det er det spørgsmål, der er påtrængende for menneskeheden.

Hr. Poul Møller satte et spørgsmålstejn ved henstillingen om at standse bombardementerne i Nordvietnam som et første skridt på vejen mod forhandlinger. Hr. Poul Møller fandt, at USA med rimelighed kunne forlange gensidighed, og at ensidige amerikanske skridt kunne betyde en styrkelse for den anden part. Statsministeren har allerede været inde på dette spørgsmål, men jeg vil gerne sige, at jeg for mit eget vedkommende er helt enig med hr. Poul Møller i, at USA med rette kan stille det spørgsmål: hvad kan vi forvente, at den anden side vil gøre, hvis vi indstiller bombardementerne? Jeg tror imidlertid, at det nu er helt klart, at Hanoi ikke for øjeblikket er indstillet på at give et klart svar på dette spørgsmål. Vi har altså ingen garanti for, at en indstilling af bombardementerne vil kunne føre til det resultat, vi tilstræber, nemlig fred gennem en nedsættelse eller indstilling af kampakti-

viteten på begge sider og igangsættelse af forhandlinger. Men vi har en række tegn på, at det ikke er usandsynligt, at drøftelser efter nogen tid vil komme i gang. Jeg hæfter mig her særlig ved, at dette er generalsekretær U Thants ofte og tydeligt tilkendegivne opfattelse.

På baggrund af alt dette finder regeringen, at et skridt må tages for at bringe udviklingen i gang. Den mulighed, der åbenbart ligger for, er en indstilling af bombardementerne i Nordvietnam, og regeringen går ind for, at denne mulighed prøves. Jeg gentager, at målet hermed er en nedsættelse af kampaktiviteten på begge sider og forhandlinger for at opnå fred og dermed adgang for det vietnamesiske folk til frit at bestemme sin egen skæbne. De ting, der står på spil, er så alvorlige for os alle, at vi må finde det rigtigt, at en mulighed, som der fra så mange sider er blevet peget på, bliver forsøgt, selv om den foreløbig er ensidig. Jeg understreger, at vort standpunkt deles af de øvrige skandinaviske og en lang række andre lande.

Jeg har med tilfredshed konstateret, at der er bred enighed i dette høje ting om regeringens politik i Grækenlandsspørgsmålet. Den aktion, som vi sammen med de øvrige skandinaviske lande og efterfulgt af Holland har indledt i Europarådets kommission for menneskerettigheder, går nu sin gang og vil forhåbentlig have den tilsigtede virkning, nemlig at yde et bidrag til, at respekten for menneskerettighederne kan blive genoprettet hurtigst muligt i Grækenland.

Lad mig afsluttende understrege, at jeg i min nye virksomhed vil lade mig lede af ønsket om at bevare og styrke den brede enighed, som er til stede om grundprincipperne for landets udenrigspolitik. Det nære og hjertelge samarbejde mellem de nordiske lande, der for os må være et naturligt udgangspunkt for enhver udenrigspolitisk vurdering, ligger mig meget på sinde. Det samme gælder samarbejdet i FN til sikring af verdensfreden. Tillige føler jeg stærkt nødvendigheden ikke blot af vort fortsatte medlemskab af NATO til styrkelse af vor umiddelbare sikkerhed, men også af, at denne alliance i stigende grad bør udvikle sig til en sammenslutning, som kan bidrage til politisk forståelse og afspænding mellem øst og vest.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg vil gerne svare på de spørgsmål, der har været stillet specielt til finansministeren.

Først om budgetlægningen. Jeg er naturligvis ganske enig i, at budgetlægningen må afstemmes efter de økonomiske muligheder, såvel de skattemæssige som de bredere samfundsøkonomiske, og dette blev jo også tilkendegivet af vort partis ordfører, hr. Per Hækkerup.

Sidste år fik vi det første 3 års budget for statens samlede udgifter. Det var et såkaldt minimumsbudget, og på basis heraf og af, hvad der derefter er gennemført af ny lovgivning m. v. samt — og det må heller ikke glemmes — under hensyntagen til udviklingen i priser og lønninger vil et nyt 3 års budget blive forelagt sammen med forslag til finanslov for 1968-69. Både for finansåret 1965-66 og for 1966-67 er det lykkedes at holde tillægsbevillingerne inden for de afsatte reserver, og det netop fremlagte statsregnskab viser, at der nu også er opnået en meget bedre overensstemmelse mellem regnskab og budget, hvilket jo også var tilsigtet.

For indeværende finansår kan jeg sige, at de foreliggende oplysninger efter alt at dømme tyder på, at også dette budget vil holde. De tillægsbevillinger, der i finansårets løb er og vil blive givet, regner jeg med holdes inden for de på finansloven afsatte reserver.

For finansåret 1968-69 foreligger det endelige budget jo endnu ikke, og det er naturligvis særlig udsigterne for 1968-69, der interesserer. De indkomne finanslovsbidrag vil nu i de kommende uger blive forhandlet med alle ministrene. Det er hensigten at søge udgiftsstigningen begrænset, så den holdes inden for et beløb af ca. 3 milliarder kr. Af denne stigning vil ca. halvdelen eller halvanden milliard gå til dækning alene af løn- og prisstigninger. Resten vedrører hovedsagelig stigninger i lovbundne og på anden måde bundne udgifter, som er konsekvenser af, hvad der indtil dette øjeblik er vedtaget af folketinget, og disse udgifter må naturligvis dækkes. Det går jeg ud fra at alle i det høje ting kan være enig i.

Hr. Poul Møller spurgte, hvor meget de direkte skatter kunne sænkes, når vi kom ind i næste finansår og hele momsen står

til rådighed for regeringen — som det blev sagt. Ja men det afhænger da naturligvis af udgifternes størrelse. Vi regner med, at merværdiafgiften i næste finansår vil give yderligere ca. 1,3 milliard kr., og havde vi ikke disse penge, ja, så måtte de direkte skatter blive så meget højere. Omvendt kan det heraf udledes ved en meget enkel tankeoperation, at de direkte skatter næste år bliver 1,3 milliard kr. lavere, end de ville være blevet uden merværdiafgiften.

Allerede i indeværende finansår er de direkte statsskatter reduceret, de er nemlig reduceret med 960 mill. kr. som følge af merværdiafgiftens gennemførelse. Det er noget, man fra oppositionens side gerne har villet skjule; man har jo ikke været så glad for, at jeg i sommerens løb klart har kunnet dokumentere, at ikke alene er de 960 mill. kr. af merværdiafgiften, som kommer direkte ind i statskassen, blevet brugt til skattelettelser, men den yderligere begrænsning af forbruget, som merværdiafgiften indebærer — den samlede virkning af merværdiafgiften er jo 1,5 milliarder kr. på de 3 kvartaler, der er tale om — den yderligere virkning på forbruget på ca. 700 mill. kr. har givet sig udslag i, at regeringen har ment det rigtigt at holde de direkte skatter så meget lavere gennem en nedsættelse af kasseoverskuddet fra ca. 900 mill. kr. til ca. 150 mill. kr. Med andre ord, merværdiafgiften har allerede for indeværende finansår — og det kan man ikke så godt benægte — givet sig udslag i en direkte skattnedsættelse plus en forhindring af en stigning i den direkte skat på ca. 700 mill. kr. Denne politik vil naturligvis blive videreført helt i overensstemmelse med forårets skattereftaale.

Men jeg vil gerne understrege, selv om det jo ikke skulle være nødvendigt i dette høje ting, at uanset om statens indtægter tages ind på den ene eller den anden måde, må den samlede udgiftsstigning dækkes. Jeg har da også forstået der sådan, at ingen af de ærede ordførere, heller ikke hr. Poul Møller, som rejste dette spørgsmål, er gået ind for en afsvækkelse af statens finanspolitik.

Flere af de ærede ordførere var inde på spørgsmålet om den skatteskala, der skal gælde for næste finansår, når skattefradragreglen er ophævet. Hr. Poul Hartling spurgte,

[Finansministeren.]

om finansministeren kunne bekræfte, hvad statsministeren har udtalt til det socialdemokratiske blad *Vor Politik*, nemlig at den urimelige førsteårsbeskatning af indtægtsstigninger nu bliver afskaffet — det var det, statsministeren sagde — således at en indtægtsstigning — hvor man i dag er oppe på en beskatning på 80-90 pct. — aldrig beskattes med mere end 40-50 pct.

Ja, det kan jeg bekræfte; det er netop en af de meget gode sider ved den skattereform, hvis andet trin nu skal gennemføres, takket været forårets skatteforlig mellem socialdemokratiet og SF. Hvis venstre og konservative havde haft magt til at forhindre det, havde vi jo aldrig fået denne gode reform, der bl. a. betyder, at beskatningen af indkomststigninger går væsentligt ned.

Efter de forudsætninger, vi nu i finansministeriet arbejder med vedrørende den skatteskala, der snart forelægges, vil statskatten ikke komme op over de 40-50 pct., som statsministeren har nævnt i det pågældende interview; ja, jeg håber endda at kunne forelægge en skala, hvor disse procenter kan holdes nede på 40-45.

Også hr. Hilmar Baunsgaard spurgte til skalaen. Hr. Hilmar Baunsgaard udtalte, at det var en hastesag at få formuleret den skala, hvorefter man skal beskattes til næste år, og at det forhåbentlig blev en egentlig enhedsskala. Det er jeg enig i, og jeg kan ligeledes her svare bekræftende; det bliver en enhedsskala.

Vedrørende overgangsreglerne er jeg enig i det, hr. Hilmar Baunsgaard sagde; det svarer til, hvad jeg tidligere selv har sagt om det spørgsmål, og vi får jo lejlighed til at drøfte dette nærmere, når ligningslovforslaget kommer til forhandling. Men hr. Hilmar Baunsgaard ved ligesom jeg, at det er en meget vanskelig opgave, vi her skal søge at løse.

Om kildeskattens ikrafttræden kan jeg kun gentage, at det er regeringens hensigt, at den skal ske fra 1. januar 1969. Hr. Poul Møller fandt jo anledning til at minde om ordene, at den, der overvinder sig selv, er større end den, der indtager en stad, og han håbede, finansministeren ville lade sagligheden gå forud for den en gang trufne beslutning. Sådan var det vist, det blev sagt.

Det mener jeg at jeg så vidt muligt altid gør. Heller ikke regeringen har naturligvis nogen som helst interesse i, at vi ikke skulle få den sagligt rigtige løsning, og jeg regner altså med, at om alt går efter planerne, træder kildeskatten i kraft den 1. januar 1969.

Sammen med kildeskatten gennemføres særbeskatningen af hustruindkomster; herom skal der ikke herske nogen som helst tvivl. Formuleringen i åbningstalen, der lød:

„en selvstændig beskatning af den udearbejdende hustrus indtægt ved lønarbejde og ved egen erhvervsvirksomhed“ var jo alene et forsøg på at gengive realiteten i denne sag, således at almindelige mennesker skulle kunne forstå, hvad det drejer sig om. Det var altså en omskrivning. Særbeskatningen kommer altså sammen med kildeskatten og på grundlag af den grundbeløbsskala og enhedsskala, som til den tid vil få sin endelige udformning.

Jeg er ked af, at jeg i en debat som denne må bruge en lille smule tid på at anholde hr. Poul Møllers sidebemærkning — den skulle altså ud, selv gennem sidebenene — om Viggo Kampmann, der, som hr. Poul Møller sagde,

„føjte sig beskidt behandlet af finansministeren“.

Jeg synes, det var en grim bemærkning, hr. Poul Møller her kom med. Hvad Kampmann virkelig sagde i den pågældende sag, var følgende udtalelse til dagbladet BT:

„Jeg har kendt Grünbaum i 30 år som en mand, der polemiserer på en pæn måde.“

Kampmann kunne nemlig ikke forstå, hvad Berlingske Aften havde bragt i en stor overskrift, der lød:

„Kampmann kapitulerer, erklærer Grünbaum.“

Det var ikke så mærkeligt, han ikke kunne forstå det; det var nemlig et rent falsum og så endda sat på som overskrift, uden at det fandtes i teksten i den pågældende artikel. Nå, jeg er trods alt glad for den lejlighed, jeg her — ganske vist utilsigtet — har fået til at få rettet på dette blads grovhed mod både mig og Viggo Kampmann.

Hr. Aksel Larsen spurgte til det materiale vedrørende punktafgifterne, der skal benyttes ved den såkaldte kulegravning af alle disse afgifter. Jeg kan oplyse, at told-

[Finansministeren.]

departementet regner med at kunne afgive et fyldigt materiale herom allerede i november måned.

Til hr. Niels Westerby vil jeg gerne sige, at der ikke er mulighed for og efter min mening heller ikke behov for en skærpelse af finanspolitikken i dette øjeblik. Jeg tror, vi så nogenlunde har fundet den rigtige balance i vor finanspolitik. Pengepolitikken vil jeg lade ligge ved denne lejlighed.

Må jeg så til slut sige om det postyr, der har stået om de meget beskedne ændringer af afskrivningsreglerne, at jeg synes, erhvervene nu skulle se at komme bort fra alt det med regeringens såkaldt erhvervsfjendtlige politik. Jeg vil sige til erhvervsorganisationerne: kom nu ned på jorden, der er slet ikke grundlag for disse stærke udtalelser, som man da vist også efterhånden er rigtig godt ked af inden for erhvervsorganisationerne. Jeg håber ligesom statsministeren på et positivt samarbejde fremover til gavn for det, vi alle ønsker, nemlig en fortsat fremgang for dansk produktion, og også jeg er indstillet på, at er der noget, der skal rettes ved afskrivningsreglerne; hvor de er for dårlige, skal vi naturligvis også tage disse problemer op. Skibsværfterne har fremsat ønske herom vedrørende dokanlæggene, og det vil vi nu se på.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Hr. Poul Møller rejste i går det spørgsmål, om man ikke kunne forbyde eller burde forbyde demonstrationer foran fremmede ambassader, idet det efter hans opfattelse ville være rimeligere, om de fandt sted foran folketinget — eller foran regeringskontorerne, tror jeg hr. Poul Møller sagde. Efter grundlovens § 79 kan der nedlægges forbud mod forsamlinger under åben himmel, når det kan befrygtes, at de vil frembyde fare for den offentlige fred. Blandt vore statsforfatningsretlige forfattere er der enighed om, at der må være tale om en konkret fare for den offentlige fred — en opfattelse, der i øvrigt støttes af domspraksis. Det vil derfor

efter min opfattelse være i strid med grundloven at udstede et forbud af den art, som hr. Poul Møller sigtede til.

Hr. Aksel Larsen citerede mig i går for en udtalelse til Aktuelt i forbindelse med de forlydender, der nylig var fremme om, at efterretningstjenesten skulle have aflyttet Socialdemokratisk Ungdoms telefoner. I min udtalelse fandt hr. Aksel Larsen støtte for en række formodninger om efterretningstjenestens virksomhed samt mit kendskab hertil og gav udtryk for et ønske om, at jeg afgiver en erklæring om, at der ikke foretages aflytning af politiske partiers og organisationslederes telefoner.

Hertil vil jeg først gerne sige, at der ifølge retsplejeloven kræves retskendelse til telefonaflytning, og at en sådan kendelse altid forudsætter, at der foreligger mistanke om en strafbar virksomhed, f. eks. — således som det også fremhæves i retsplejelovens § 750 a — en mistanke om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed. Jeg er sikker på, at der herefter ikke er grundlag for aflytning af politiske partiers telefoner, og efter de undersøgelser, jeg nu har foretaget, finder det da heller ikke sted. Jeg ved naturligvis ikke, hvad der kan ske i fremtiden, men under alle omstændigheder er der i retsplejeloven ved de i loven opstillede meget snævre grænser for opnåelse af kendelse om telefonaflytning skabt garanti mod vilkårlighed. Jeg vil i denne forbindelse samtidig gerne fremhæve den garanti, der ligger i, at det altid er en uafhængig dommer, der kommer til at tage stilling til spørgsmålet.

Når jeg i min udtalelse har sagt, at jeg ville være blevet underrettet, såfremt regeringspartiets eller noget til regeringspartiet knyttet organs telefoner blev aflyttet, må det ses på baggrund af den konkrete sag, der gav anledning til min udtalelse.

Hr. Aksel Larsen efterlyste i sin tale i går et forslag til en ny hyrevognsordning. Jeg kan i den anledning henvise til min skriftlige besvarelse den 7. september 1967 af det spørgsmål, som hr. Helge Nielsen

[Justitsministeren.]

havde stillet mig den 30. august 1967. Hr. Helge Nielsen spurgte, om jeg overvejede at stille forslag om en skærpelse af bestemmelserne om hyrevognskørsel, og jeg svarede bl. a., at hyrevognsorganisationerne havde rettet henvendelse til mig med et forslag til en ny hyrevognslov, og at jeg over for organisationerne havde lovet at ville se nærmere på dette spørgsmål, idet den kritik, der er rejst, synes at vise, at den gældende lovgivning næppe er helt tilfredsstillende. De ret komplicerede problemer i forbindelse hermed overvejes for tiden i justitsministeriet, og som jeg sagde til hr. Helge Nielsen, er jeg indstillet på at bidrage til en løsning af de problemer, som hyrevognserhvervet måtte have. Jeg kan imidlertid ikke i øjeblikket sige, hvad overvejelserne vil munde ud i; men jeg kan gøre den tilføjelse, at jeg i går bad det kontor i justitsministeriet, der arbejder hermed, om at fremskynde sine overvejelser.

Jeg vil også gerne gøre opmærksom på, at problemet er lidt ændret, siden det blev drøftet i forbindelse med ændringen af færdselsloven i 1955. Dengang stod taxavognene i front mod alle lillebilerne. I dag har taxavognene og lillebilerne fundet sammen og står i en front mod en ubestemmelig gruppe, som vel kan karakteriseres derved, at de som regel har et andet hovederhverv end at køre lillebiler. Men problemet vil altså nu blive undersøgt, og jeg håber, at jeg kan komme tilbage inden alt for længe med forslag til en ændring.

Økonomiministeren og ministeren for europæiske markedsanliggender (Ivar Nørgaard): Flere af de ærede ordførere har stillet direkte spørgsmål til mig, først og fremmest vedrørende markedssituationen.

Hr. Poul Hartling har derudover stillet to spørgsmål til mig vedrørende min stilling til beskatningen og til jordlovgivningen. Jeg må tilstå, at jeg er i tvivl om, om spørgsmålet er stillet af videbegærlighed, altså om hr. Poul Hartling virkelig nærer ønske om at udvide sin erkendelse; noget sådant bør selvfølgelig ikke støde på modstand fra et medlem af regeringen, da vist alle finder, at en sådan udvidelse er ønskelig.

Men det ligger jo sådan, at de to spørgsmål, hr. Poul Hartling stillede, grunder sig

på nogle avisoverskrifter, hvoraf én er fra før sidste valg og den anden er et halvt år gammel. Siden disse avisoverskrifter har jeg både i tale og på tryk udtalt mig meget detaljeret om mit syn på jordlovgivningen, og jeg kan henlede hr. Poul Hartlings opmærksomhed på en artikel, jeg har skrevet i *Vor Tid*; det sidste nummer af det socialdemokratiske tidsskrift, som hr. Poul Hartling jo netop citerede indgående, da han omtalte interviewet med statsministeren; altså hr. Poul Hartling har det skrift, hvori jeg har givet udtryk for mine synspunkter.

Ganske kort skal jeg sige — hvis hr. Poul Hartling ikke har tid til at gå i detaljer med det — at jeg har hele tiden haft den opfattelse, at vi nødvendigvis må løse de problemer, vi lod være uløste, da man ved folkeafstemningen stemte jordlovene ned, at vi må finde andre midler, men at opgaven stort set er den samme, nemlig at beskytte jorden mod spekulation og mod at blive overtaget af statsborgere sydfra. Jeg har dér bestræbt mig på at finde frem til andre midler end dem, man fandt frem til sidste gang, bl. a. har jeg lagt vægt på, om man i videst muligt omfang kunne undgå en udvidelse af ekspropriationsbestemmelserne, noget, som jeg formodede hr. Poul Hartling også var interesseret i. Derfor har vi i regeringens planlægningsudvalg beskæftiget os indgående med spørgsmålet om, hvorvidt vi kunne lægge et stærkt indhold i begrebet tilbudspligt, sådan som man er ved at gøre det i Sverige.

Vedrørende beskatningen er jeg selvfølgelig fortsat tilhænger af, at man skærper kapitalvindingsafgiften, noget, regeringen også har bebudet at vi vil gøre, ligesom progressionen i indkomstbeskatningen bliver påvirket af, at vi ophæver skattefradragsreglen, hvilket der jo er truffet beslutning om siden sidste valg. Der er altså fuld overensstemmelse mellem, hvad jeg sagde før sidste valg, og det, det nye flertal rent faktisk gennemfører.

Jeg skal så komme med nogle bemærkninger om de spørgsmål, der blev stillet vedrørende den markedspolitiske situation.

Hr. Poul Hartling var inde på, at det på længere sigt er de politiske aspekter af Fællesskabets samarbejde, som er afgørende. Jeg er ganske enig i, at de politiske aspekter er af største betydning. Fællesskabets hid-

[Økonomiministeren.]

tidige samarbejde har altovervejende drejet sig om økonomisk-politiske problemer; men bag det spørgsmål, som i dag optager de europæiske landes regeringer, nemlig spørgsmålet om Fællesskabets udvidelse ligger netop en række politiske problemer.

Der er ingen tvivl om, at de nuværende 6 fællesmarkedslande lægger vægt på, at de lande, der ønsker optagelse, tilslutter sig tanken om, at fællesmarkedet på længere sigt skal udvikle sig til et egentligt europæisk fællesskab. I erkendelse heraf har vi fra dansk side, såvel i 1961 som da vi i maj måned på ny indgav ansøgning om optagelse i Fællesskabet, understreget, at Danmark tilslutter sig de synspunkter, som indeholdes i den såkaldte Bonndeklaration, der fastslår medlemslandenes vilje til at udvikle deres politiske samarbejde med Europas forening som mål.

Hr. Poul Hartling og hr. Poul Møller stillede spørgsmål vedrørende regeringens vurdering af kommissionens seneste rapport. Det ligger jo sådan, at denne rapport endnu ikke er frigivet, den vil formentlig blive frigivet i denne weekend, og vi er i markedssekretariatet indstillet på så hurtigt, som det overhovedet er muligt, at oversætte den og videresende den til markedsudvalget, når den bliver frigivet. Imidlertid har enkeltheder i den jo været omtalt, og det vil derfor, synes jeg, være rigtigt, at jeg forsøger at svare på nogle af de spørgsmål, der blev stillet i går.

I presseomtale er det blevet fremhævet, at kommissionen skulle opstille meget strenge betingelser for de ansøgende landes optagelse, og man har i flere af dagbladene heri villet se en yderligere vanskeliggørelse af især Storbritanniens bestræbelser for at opnå medlemskab. Efter min mening er det mest positive i rapporten dens konklusion, idet kommissionen finder, at en udvidelse af Fællesskabet med de ansøgende lande betyder en styrkelse af Fællesskabet, og kommissionen går klart ind for, at der snarest optages forhandlinger med de ansøgende lande. Man mener, at det kun gennem sådanne forhandlinger vil være muligt for de nuværende medlemslande at danne sig et tilstrækkeligt grundlag for en bedømmelse af de problemer, der opstår, når andre lande vil optages.

Det bør kraftigt understreges, at kommissionens rapport er foreløbig. Kommissionen understreger selv, at den er foreløbig, fordi kommissionen ikke har haft megen tid og ikke tilstrækkeligt grundlag for at komme med alt for definitive udtalelser. Den har derfor følt, at den måtte begrænse sig til de vigtigste problemer, og den mener ikke, at den kan gå så forfærdelig vidt, før man netop har talt med de enkelte lande.

Rapporten er præget af, at kommissionen naturligt ser det som sin opgave at bevare Fællesskabets nuværende sammenhold og dynamik. Kommissionen forlanger, at de ansøgende lande på alle væsentlige områder ubetinget påtager sig forpligtelserne i henhold til traktaten og de senere truffene beslutninger. Det har vi som bekendt ligesom de andre ansøgende lande erklæret os rede til. Endvidere lægger kommissionen vægt på, at der under forhandlingerne opnås enighed mellem de hidtidige og de kommende medlemslande om yderligere fremskridt i samarbejdet om etablering af den økonomiske union og — som noget nyt — om et samarbejde på det teknologiske område. Det er jo noget, især englænderne og udenrigsminister Brown har lagt megen vægt på, idet englænderne jo har den klare opfattelse, at de på dette felt kan bidrage til en styrkelse af Fællesskabet ved at stille deres teknologiske viden til rådighed.

Man kan næppe undre sig over, at kommissionen søger at benytte den situation, som opstår i forbindelse med en udvidelse af Fællesskabet, til at forstærke dynamikken i samarbejdet. Vi har fra dansk side i forbindelse med ansøgningen gjort det klart, at vi er rede til at deltage i denne videreudvikling af Fællesskabet. Det generelle indtryk af rapporten er således efter min mening positivt.

Af de konkrete spørgsmål, som behandles i rapporten, skal jeg fremhæve enkelte, som jeg finder er særlig vigtige. Det drejer sig først og fremmest om spørgsmålet om overgangsperioder. Som det vil være især medlemmerne af markedsudvalget bekendt, har regeringen udtrykkeligt over for kommissionen og EEC-landenes regeringer gjort opmærksom på Danmarks afgørende interesse i, at dansk landbrug kommer til at deltage i Fællesskabets landbrugspolitik straks efter indtrædelsen. Vi har derfor ikke bedt om

[Økonomiministeren.]

overgangsperioder på landbrugsområdet. På andre områder er vi rede til at indskrænke vore ønsker om overgangsordninger til et minimum.

Kommissionens rapport går ind for, at der gennemføres samme overgangsperiode for alle de nye medlemslande og samme overgangsperiode for industri og landbrug. Som begrundelse anføres, at en sådan ensartethed er nødvendig af såvel økonomiske som praktiske grunde. Yderligere anfører man, at det ikke kan forventes, at de nuværende medlemslande skal acceptere, at dansk landbrug får fri adgang til Fællesskabet, så længe landbrugseksporten fra fællesmarkedets medlemslande ikke har fri adgang til Danmarks traditionelle marked i Storbritannien. Der er altså her uoverensstemmelse mellem kommissionen og det danske synspunkt, og for os bliver det et af de allervigtigste forhandlingsspørgsmål.

Som bekendt har vi fra dansk side lagt megen vægt på at få lejlighed til at forhandle parallelt med Storbritannien, ikke mindst på grund af den nære sammenhæng mellem Storbritanniens og Danmarks problemer på landbrugsområdet. Kommissionens rapport slår fast, at alle de nye medlemslande må optages i fællesmarkedet fra samme dato, men man antyder, at forhandlingerne af praktiske grunde kan tænkes at finde sted etapevis. Rapporten udelukker ikke, at det danske synspunkt om parallelle forhandlinger med Storbritanniens kan imødekommes.

I øvrigt bør det understreges, at kommissionens rapport er en udtalelse til medlemslandenes regeringer, som nu skal overveje Fællesskabets endelige holdning til de i rapporten omtalte problemer. Denne holdning vil formentlig først tage endelig form i løbet af forhandlingerne. Regeringen vil fortsætte bestræbelserne for at skabe forståelse for de danske synspunkter og interesser såvel hos kommissionen som i de seks medlemslandes regeringer. Det er min hensigt at søge arrangeret et møde med kommissionen i begyndelsen af november, og jeg vil endvidere i det fornødne omfang søge kontakt med regeringsmedlemmer i nogle af OEEC-landene.

Spørgsmålet om EFTA-landenes, herunder de nordiske landes, relationer til fælles-

markedet vil blive det vigtigste spørgsmål på EFTA-ministermødet i Schweiz den 26. oktober. Her vil jeg få lejlighed til at drøfte problemerne med såvel den britiske regerings som de nordiske landes repræsentanter.

Hr. Aksel Larsen var inde på, at Danmark burde koncentrere sig om EFTA-samarbejdet og om det nordiske samarbejde, fordi udsigterne til en heldig gennemførelse af initiativet over for fællesmarkedet forekom ham dårlige. Imidlertid må det fremhæves, at Storbritannien og Danmark, efterfulgt af Norge og Sverige, nu har indgivet ansøgninger om forhandlinger med fællesmarkedet. Fællesmarkedet har vedtaget at sætte den procedure i gang, som er foreskrevet i Romtraktatens artikel 237 om optagelse af nye medlemmer, og kommissionens rapport er kommet for få dage siden. Der vil finde en foreløbig drøftelse sted i Fællesskabets ministerråd; en meget foreløbig har allerede fundet sted den 2. og 3. i denne måned, men i slutningen af måneden vil man efter at have sat sig nøjere ind i kommissionens betænkning tage sagen op på ny.

Vi må nu koncentrere os om disse bestræbelser, som, hvis de lykkes, vil føre til gennemførelsen af den målsætning, som har været gældende for dansk markedspolitik den sidste halve snes år; men det udelukker på ingen måde, at vi samtidig fortsætter og udbygger såvel EFTA-samarbejdet som det nordiske samarbejde. Det har til stadighed været regeringens indstilling, som vi aldrig har lagt skjul på over for vore EFTA-partnere, og det er et synspunkt, som vi på ny agter at fremføre på det kommende EFTA-ministermøde.

Det nordiske samarbejde har jo en ganske særlig betydning, og der finder stadige konsultationer sted på såvel minister- som embedsmandsniveau om de nordiske landes forhold til fællesmarkedet. Regeringen er opmærksom på mulighederne for et endnu snævrere samarbejde, men disse muligheder kan først ventes at udkrystallisere sig på et senere tidspunkt. Først når vi får et overblik over de krav, der stilles fra Fællesskabets side under de kommende forhandlinger, og over de løsninger, som det enkelte nordiske land foretrækker for sit vedkommende, kan vi vurdere disse muligheder. Regeringen anser det for en vigtig opgave at medvirke

[Økonomiministeren.]

til en sådan udbygning af det nordiske samarbejde.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13.

Mødet udsat kl. 11¹¹.

Mødet genoptaget kl. 13.

Forhandlingen genoptoges.

Per Hækkerup: Jeg vil gerne have lov til at begynde med at gøre en enkelt bemærkning om det udenrigspolitiske, og det skal kun være den at takke udenrigsministeren for det klare og tydelige svar, han gav på de stillede spørgsmål, og den tilkendegivelse af hans og regeringens politik, der kom til udtryk i dette svar. Det er vi i den socialdemokratiske folketingsgruppe helt og fuldt tilfreds med. Ellers vil jeg begrænse mine få bemærkninger til den diskussion, der har været omkring samarbejdsmulighederne og samarbejdets forudsætninger.

Af det, hr. Poul Hartling sagde om dette spørgsmål, fremgår det bl. a., at man fra venstres side krævede, som hr. Poul Hartling udtrykte det, en frigørelse fra SF, det vil sige socialdemokratiets frigørelse fra SF, og hr. Poul Hartling mente yderligere, at regeringen må forstå, at grænsen for samarbejdsmulighederne sættes af regeringen selv.

Se, begge disse to betragtninger synes jeg fortjener den kommentar, som fulgte af den efterfølgende debat. Som det allerede er fremgået af statsministerens svar, og som vi alle sammen blev klar over det i går, så er der nu hos dem, der måtte være i tvivl, skabt, forhåbentlig da, en betydelig større klarhed over, hvad der ligger i det samarbejdsforhold, socialdemokratiet har med socialistisk folkeparti, og klarhed over, at vi ikke på forhånd er bundet på noget punkt ud over det, der fremgår af den offentliggjorte samarbejdsaftale, og deraf er jo størstedelen allerede virkeliggjort i den lovgivning, som blev gennemført i sidste

folketingssamling. Men jeg vil gerne tilføje, for at der ikke skal være nogen tvivl om det, at når hr. Poul Møller i sine kommentarer når til den konklusion, at det, man altså vil tilbyde fra socialdemokratiets side, det er, at de borgerlige partier, de såkaldte borgerlige partier, inviteres til at være med i et samarbejde om det, som S og SF i forvejen er blevet enige om, så er denne fortolkning altså forkert. Og når hr. Poul Møller siger, at det, man vil blive inviteret til, det er altså et samarbejde om at virkeliggøre socialdemokratiets politik, og ligesom indkasserede en kort bemærkning, jeg kom med fra min plads, i retning af at der naturligvis ikke kunne være tale om, at de konservative eller — går jeg ud fra — venstre eller andre af partierne uden videre ville acceptere socialdemokratiets politik, ja, så er det da selvfølgelig og klart. Jeg går ud fra, at hr. Poul Møllers bestræbelse vil være sammen med sine gruppefæller at søge virkeliggjort så meget af de konservatives politik som overhovedet muligt. På tilsvarende måde må naturligvis den socialdemokratiske folketingsgruppes bestræbelse være at søge så meget af vor politik virkeliggjort som muligt. Der kan ikke lægges noget som helst ejendommeligt i det.

Men jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde i første omgang til hr. Poul Møller: når partier med forskellig opfattelse af, hvad der skal gøres i den ene og den anden sag, skal samarbejde og prøve på at finde en fælles løsning; ja, så er det klart, at så må alle de parter, der deltager i sådanne forhandlinger, og som vil være med til løsningen, bøje sig, og det vil da sige, at vi er fuldstændig klar over, at socialdemokratiet kan ikke diktere sin politik, og at vi er indforstået med, at vi også må give indrømmelser over for de andre partier, hvis de giver indrømmelser, sådan at vi kan nå frem til forhåbentlig fælles løsninger af en række af de betydende problemer. Jeg vil også gerne gentage, at efter min opfattelse ligger der heller ikke noget mærkværdigt i, at man gør det. Der er ikke tale om, at man derved svigter sit partiprogram eller noget i den retning, for i den omstændighed, at man kan få et bredt forlig, ligger der en selvstændig værdi, der ofte kan være større end det, man måske kunne få mere med, hvis man lavede et forlig på et snævrere

[Per Hækkerup.]

grundlag. Den omstændighed, at der står et bredt politisk udsnit bag ved en lovgivning, kan betyde, at denne lovgivnings effektive gennemførelse i virkeligheden bliver så meget desto bedre og stærkere, så dette vejer tungere end nogle ændringer, man i og for sig godt ville have ønsket med, men som man har måttet give afkald på. Dette er jo elementærlæren om, hvorledes man samarbejder, men jeg synes desværre, det har været nødvendigt efter udtalelserne at gentage dette synspunkt.

Og så vil jeg gerne gøre en yderligere kommentar i anledning af, at der i et dagblad i dag meddeles nogle oplysninger om et dokument, som er udarbejdet af socialistisk folkeparti, og som efter det, der oplyses i bladet, skulle være forelagt socialdemokratiets ledelse til underskrift. Hertil kan jeg sige, at det er rigtigt, at jeg har modtaget fra hr. Aksel Larsen et stykke papir, der indeholder den redegørelse . . . (*Munterhed*) — ja, vi kan også sige, det er 5 eller 6 stykker papir, jeg husker ikke, hvor mange sider der er — men altså et stykke papir, der indeholder den redegørelse, som jeg har forstået den folkesocialistiske gruppe her i folketinget havde lovet at afgive til socialistisk folkepartis hovedbestyrelse.

Et sådant stykke papir må naturligvis være et helt internt dokument, der vedrører det pågældende parti. Det kan naturligvis have en vis interesse for andre, men det er et internt dokument, og det må det parti selv afgøre hvordan de udformer, hvilket indhold de giver det osv. Jeg har betragtet det som et internt dokument. Jeg var naturligvis glad for at få den orientering, der lå i at få lejlighed til at læse dokumentet. Jeg har ikke haft lejlighed til at studere det grundigt; det er ret omfattende, så det vil tage lidt tid, og det har knebet lidt med tiden i de sidste dage, men jeg har løbet det igennem, og det indeholder, så vidt jeg kan skønne, en samling selvfølgeligheder og almindeligheder, som der ikke knytter sig nogen særlig politisk interesse til, men som måske kan berolige nogen inden for SF. Det ved jeg ikke, det skal jeg overhovedet ikke blande mig i. Men det er klart, det vil jeg da også gerne sige, at man skal naturligvis ikke forvente, at socialdemokratiet giver sig til at skrive under på dokumenter eller

papirer, i hvis udarbejdelse vi ikke har lod eller del. Jeg kan altså ikke se, der er noget ejendommeligt i det stykke papir, så langt jeg har læst det, men det er da klart, at vi modtager ikke et brev eller en redegørelse eller et memorandum, eller hvad det nu kan være, fra et andet parti, og så skal vi bare skrive under på det. Sådan bærer man sig som bekendt ikke ad i politik. Vi har en klar, efter min opfattelse klar og tydelig samarbejdsaftale; denne samarbejdsaftale står vi ved, den giver rammen for det samarbejde, vi har med socialistisk folkeparti, og dermed mener jeg, at denne sag i hvert fald i forhold til mit parti er afklaret. Hvilke problemer man så måtte have at tumle med inden for SF, det må blive SFs eget spørgsmål, det er ikke vort problem.

Poul Hartling: Nu har jeg 15 minutter til at besvare indlæg fra en hel stribe ministre.

Må jeg begynde med den højtærede udenrigsminister, som på mit spørgsmål sagde et klart og ubetinget ja til, at regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitik var uændret, og som sagde, at han ville gøre, hvad han kunne, for at styrke og bevare den enighed, den brede enighed, som bærer udenrigs- og sikkerhedspolitikken her i folketinget. Jeg takker for denne klare og tilfredsstillende udtalelse. Jeg havde også spurgt om betingelsen for at gå ind i en regering mellem S og SF — om der også var indenrigspolitiske betingelser. Udenrigsministeren nævnte ikke nogen betæneligheder eller betingelser, og det kunne jo nok skuffe lidt. Alligevel vil jeg sige, at jomfrutalen var så pæn og så tilfredsstillende, at jeg gerne vil være med til at yde en anerkendende femøre for den. Det er dens slags dekorationer, vi uddeler herinde. Derimod har jeg ikke nogen femøre til finansministeren, selv om han måske nok kunne bruge alle rimelige beløb, og jeg har heller ikke nogen femøre til økonomiministeren, som forsøgte sig i den arrogante genre. Hos ham skulle der måske snarere trækkes lidt fra til den første.

Handelsministeren svarede ikke på det spørgsmål, jeg stillede til ham i går, og jeg skal såmænd ikke nu i anden runde insistere på at få et svar, for der er jo erfaring for, at handelsministre skal være lidt for-sigtige med at udtale sig.

[Poul Hartling.]

Men jeg vender mig altså til finansministeren. Jeg står her med 2 blade — jeg er ikke nogen ynder af noget af dem — det ene er Land og Folk, som nys er citeret af hr. Per Hækkerup, det skal jeg komme tilbage til, det andet er Vor Politik, som, efter hvad man forstår af bladene, nu skal uddeles til alle danske husstande, så det er jo dog et dokument. Jeg er som sagt ikke nogen ynder af det, men når nu det kommer offentligt frem og endda skal ud til alle husstande, så må det jo være rimeligt, at vi i en debat herinde også tager stilling til de ting, som siges på den måde, for det hører jo da ind i den offentlige debat.

Jeg spurgte i går, om statsministeren ville stå ved — og det har han ikke sagt noget til, så det må jeg forstå at han vil — og finansministeren ville godkende det, der stod i dette blad, hvor der står, at for fremtiden beskattes en indtægtsstigning aldrig med mere end 40-50 pct., hvor man i dag er oppe på 80-90 pct. Dertil svarede finansministeren, at det kunne han svare klart ja til. Derpå byttede han lidt om på sætningerne og sagde det på en lidt anden måde og forklarede os, hvis vi ikke skulle have forstået det i forvejen, at når skattefradragetsretten var faldet bort, så kunne man anvende lavere procenter, og det var jo netop det fine ved det. Jeg vil dertil gerne sige, at jeg spurgte ikke om skalaens procenter, jeg spurgte ikke om dette, at skatteprocenterne bliver mindre, når skattefradragetsretten falder bort — det er ganske klart, det har vi forstået — men jeg spurgte klart og tydeligt, om finansministeren kunne godkende, hvad der står her, at for fremtiden beskattes en indtægtsstigning aldrig med mere end 40-50 pct. Jeg konstaterer, at det siger finansministeren ja til. Det vil altså sige, at på ethvert af skalaens trin gælder det, at en indtægtsstigning kan aldrig beskattes med mere end 40-50 pct. i fremtiden. Det takker jeg for. Det skal vi huske og holde fast ved, og det vil finansministeren selvfølgelig også holde fast ved, for han siger kun, hvad han mener.

Jeg siger dette så stærkt, fordi det er noget helt afgørende for venstre med et skatteeft. Jeg tror, det er noget helt afgørende for meget, meget store dele af befolkningen, at vi får klarhed om disse

ting, og nu får altså alle husstande dette blad, og derfor må de nu vide, at det, der står her, det kan de holde sig til. Vi følger sagen op med dette, det er vigtigt for os, og det er også vigtigt for os med erhvervslevet og økonomien. De bemærkninger, som finansministeren gjorde dertil, skal jeg lade ligge, også for tidens skyld, men sige, at det ligger os varmt på sinde, fordi erhvervslevets udvikling, produktionens mulighed, det er, som jo alle har sagt i de indledende taler i denne debat, simpelt hen en forudsætning for, at vi kan klare både de private problemer og sandelig også de offentlige opgaver. Derfor vil vi også stille forslag om forbedring af afskrivningsreglerne. Det erhvervsvenlige udspil, som jeg spurgte finansministeren om, det hørte vi ikke så meget om, men i alt fald vil vi prøve, om vi kan få et erhvervsvenligt udspil den vej.

Dette kunne føre mig videre til de bemærkninger, som statsministeren indledte denne debat med. Han henvendte sig bl. a. til mig og gjorde nogle bemærkninger om økonomien, og i den forbindelse sagde han, at hr. Poul Hartling talte om risikoen for en overophedning af byggesektoren. Det er ikke et helt rigtigt citat. Sammenhængen er den, at jeg sagde, at statsministeren i sin tale i tirsdags havde set noget lysere på det, end det forekom mig at det økonomiske råds formandskab så på det. Jeg nævnte forskellige citater — og jeg kunne godt forøge dem med mange flere — hvor man kan mærke en meget mere forbeholden tone i det lille blå hæfte, vi fik uddelt; som kommer fra det økonomiske råds formandskab, og i den sammenhæng sagde jeg, at man også fra det økonomiske råds side pegede på risikoen for en overophedning af byggesektoren. Det er altså det økonomiske råds formandskab, som siger, at man skal passe på ikke at sætte mere i gang, end der er kapacitet til.

Jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at venstre ønsker, at byggeriet bliver så stort, som vi overhovedet har arbejdskraft og økonomisk styrke til. Vi har mangel på boliger, og vi har tusinder af boliger, som slet ikke svarer til, hvad man i det moderne samfund må anse for rimeligt. Men det, jeg pegede på, var, at det økonomiske råds formandskab i sin redegørelse med megen alvor fremhæver, at en overophedning i boligproduktionen kan hindre os i at afværge

[Poul Hartling.]

en truende arbejdsløshed inden for andre produktionsområder. Det kommer igen gang på gang i formandskabets redegørelse, denne frygt, denne alvor. Jeg synes, det rejser problemer, som en ansvarlig regering ikke kan feje til side med en flot bemærkning. For spørgsmålet om beskæftigelsen er et vigtigt spørgsmål, og det er det for os alle sammen, og det kunne føre mig til at sige, at det er måske i det hele taget ikke nogen helt rimelig form for polemik, når statsministeren så netop føjer til: er det måske hr. Poul Hartlings tanke, at byggeriet skal formindskes ved særlige indgreb, det kunne være interessant at høre noget nærmere herom. Den måde at føre polemik på, ved i spørgsmålsform at skyde én noget i skoene, at antyde noget, som ikke er blevet sagt, den form for polemik kan statsministeren måske finde fiks, jeg finder den ikke værdig. Når statsministeren går videre og siger om det, de kalder ATP, og som nogen kalder ITP, at det undrer ham, at der er den mangel på god vilje over for ATP hos de borgerlige partier, så er det igen en mistænkeliggørelse af vort standpunkt, en antydningens polemik, som jeg ikke synes er rimelig. Den eneste ordfører, der talte om at holde igen med tempoet, det var det ærede medlem hr. Per Hækkerup, men han fik ingen bebrejdelser af statsministeren, i hvert fald ikke i denne sammenhæng.

Jeg går til det tredje og sidste punkt, som jeg gerne vil berøre i denne replik, og det må naturligvis blive det samarbejde, som en så stor del af debatten her har drejet sig om; hertil kommer så nu i dag offentliggørelsen i Land og Folk af det, som vi nu hørte bare var et stykke papir, som ikke kunne have særlig politisk interesse. Jeg håber, at de bemærkninger bliver taget ad notam dér, hvor de havde adresse. Vi spørger altså, om der er et sådant dokument, og det har vi jo fået at vide. Jeg kunne godt lide at efterlyse en vurdering af det dokument også fra det ærede medlem hr. Aksel Larsens side. Nu er han jo i salen og behøver ikke at stå med næsen presset mod ruden, men kan være herinde; så kunne vi måske høre lidt om, hvordan han vurderer dokumentet, om det bare er et stykke papir, som ikke har særlig politisk interesse. Jeg vil gerne spørge om to ting i denne forbindelse.

Statsministeren siger, at myten om det røde kabinet er nu aflivet eller burde nu være aflivet. Det er en fiks formulering, for der er mange, der derved tror, at det røde kabinet er aflivet, men det er åbenbart ikke meningen, det er kun myten om det røde kabinet (*Afbrydelse*). Er det ikke rigtigt? For det røde kabinet, det består jo stadig væk, det er kun vores forkerte opfattelse af det røde kabinet, der er aflivet. Jeg har forstået, at der er strid om, om vigtige lovforslag skal forelægges i forvejen, om de skal drøftes i forvejen mellem S og SF. Der var et møde i Frederiksværk, hvor højtærede medlemmer herindefra — det må man måske slet ikke sige, men ærede i alt fald — nemlig hr. Poul Sørensen, hr. Skytte, hr. Henry Christensen og hr. Aksel Larsen var sammen, og det forlyder i referat fra det møde — og det var måske det, det ærede medlem hr. Hilmar Baunsgaard hentydede til i går — at da blev der sagt fra hr. Aksel Larsens side, at om alle vigtige lovforslag skulle der orienteres i forvejen, og det svarer til, hvad der her offentliggøres som punkt 3. Jeg har godt forstået, at aftalen ikke omfatter bekæmpelsen af mosegrise og måske heller ikke andet muldvarpearbejde, men altså alle vigtige lovforslag; alle vigtige lovforslag skal der orienteres om imellem de to partier.

Men så kommer mit andet spørgsmål, og det er det vigtigste for os; det er vigtigt for at lodde dybden af den åbenhed, hvorved indbydelsen til samarbejde kommer, og statsministeren lagde megen vægt på, at der var tale om et åbent samarbejde. Hvad er et åbent samarbejde? Jeg spørger: kan samarbejde finde sted på de punkter, som aftalen dækker, altså samarbejde med os andre? Og dér synes jeg man skulle lægge meget mærke til hr. Per Hækkerups formulering, og den synes jeg også offentligheden skal lægge mærke til. I dag sagde han, lige før, at ud over det, der står i samarbejdsaftalen, står partierne frit. Og i går sagde han, at den indebærer på de områder, som ikke udtrykkelig er omtalt i den, at de to partier osv. Det, jeg spørger om, vedrører de områder, der er omtalt i samarbejdsaftalen — og det er jo dem, indbydelsen særlig gælder, bl. a. jordlovene, som er punkt 2 i samarbejdsaftalen. Skal vi forstå det sådan, at med hensyn til jordlove og skat-

[Poul Hartling.]

telove, som der står om i samarbejdsaftalen, kan intet samarbejde foregå uden SFs godkendelse? Skal vi forstå det sådan? For så er det jo i virkeligheden SF, vi indbydes til at samarbejde med. Man forstår på offentliggørelsen af denne lap papir i Land og Folk, at et af punkterne går ud på, at hvis de to partier er enige om de punkter, det her drejer sig om, så kan der ikke foretages ændringer, uden at begge parter er med i det, og det vil altså sige det, jeg kalder: uden SFs godkendelse. Jeg nævnte i går en udtalelse fra Vor Politik; jeg skal måske lige sige til økonomiministeren, at det hedder Vor Politik og ikke Vor Tid — det er for at udvide hans erkendelse. Vor Tid er et konservativt blad, og det er meget bedre; man bør slet ikke blande dem sammen. Men i Vor Politik står der en udtalelse om, at de konservative kan jo bare tilslutte sig regeringens politik. Er det det, man forstår ved et åbent samarbejde? Det er jo alligevel det, vi skal have afklaret, og jeg synes, at der er en så stor divergens imellem det, vi hørte fra hr. Aksel Larsens side, hvor han jo i går fuldstændig omklamrede socialdemokratiet, og så det, statsministeren og nu hr. Per Hækkerup siger, og det, som står offentliggjort i det blad, vi har talt om, at en klaring må være påkrævet.

Poul Møller: Jer vil gerne først gøre nogle bemærkninger om udenrigspolitikken og i anledning af de udtalelser, der faldt i formiddags. Vi er nu klar over, at vi snart får en udenrigspolitisk debat, så derfor skal det gøres ganske kort. Der er jo ingen grund til at udbyde synspunkterne i denne sag; jeg har forstået på statsministeren og også på udenrigsministeren, at regeringens politik stadig er en opfyldelse af 3 punkts programmet, men for at få denne procedure i gang mener man, at USA uden at stille direkte betingelser skal standse bombardementet. Vi har sagt i går, hvad vi mener

om det, og der er vel ingen grund til at gå videre med det.

Jeg forstår på udenrigsministeren, at der burde gives indrømmelser, og jeg takker udenrigsministeren for hans redegørelse; men når der nu ikke foreligger disse indrømmelser, så har jeg altså svært ved at se, at man skal forsøge at kræve en ensidig handling fra USA's side. Jeg vil gerne takke vor nye udenrigsminister for det tilsagn, han gav om, at han vil styrke enigheden om udenrigspolitikken her i det høje ting. Jeg håber, at det er et tilsagn, han kan leve op til og stå ved i sit virke; han ved, at det også er et mål for det konservative folkeparti, at vi tværs over alt det, der skiller, kan bevare enigheden om grundlaget for dansk udenrigspolitik.

Statsministeren gjorde nogle bemærkninger om Grækenland i anledning af mit spørgsmål, og jeg vil gerne sige, at jeg forstod statsministeren således, at regeringen enstemmigt havde tiltrådt denne indstilling, der blev forelagt os i det udenrigspolitiske nævn, nemlig om at indbringe sagen sammen med Norge og Sverige for menneskerettighedskommissionen. Nu er det jo ét, at man til sidst enstemmigt tiltræder; noget andet er, om man under drøftelsen har modtaget advarsler, eller nogen har frarådet, at man tager det standpunkt, for man lader sig vel nok til sidst overbevise, når en stats- og udenrigsminister og i øvrigt et flertal i regeringen mener sådan og sådan, og gør det ikke til et spørgsmål om sin egen person, men jeg vil gerne vide, hvis statsministeren kan oplyse det, om den nu afskedigede minister har advaret imod denne beslutning.

Hvad angår spørgsmålet om § 79, da lyttede jeg med interesse til justitsministerens bemærkninger. Se, jeg læser § 79 således, at sådanne opløb og forsamlinger kan forbydes, hvis der opstår fare for den offentlige fred. Og jeg mener faktisk, at de erfaringer, vi har, har lært os, at der altid opstår fare for den offentlige fred ved disse ambas-

[Poul Møller.]

sadeopløb, og derfor mener jeg, at dette folketing skulle gøre noget for at frede vore ambassader, fremmede ambassader her i landet, imod disse stadige demonstrationer.

Jeg skal derefter gøre nogle bemærkninger om økonomien. Jeg har især hæftet mig ved, at både statsministeren og finansministeren lagde megen vægt på at understrege, at regeringen ikke var erhvervsfjendtlig. Det var som forbryderen, der kredsede omkring åstedet. Det er jo helt givet, at der er opstået en fornemmelse i erhvervskredse af, at man har en erhvervsfjendtlig regering. Dette ligger også i den betragtning, at man ved, at regeringen er udgået og støttet af disse to partier, som der her er tale om, og man ikke længere har nogen støtte i de borgerlige partier for sin politik. Regeringen må forstå, at det giver i almindelighed erhvervslivet en fornemmelse af, at det ikke kan vente så forfærdelig meget godt fra den regering, der sidder. Det er jo ikke tilfældigt, at de to partier har kaldt sig socialistiske; selv om hr. Aksel Larsen sagde, der ikke var indhold i liberalismen, så sagde han jo ikke, at der ikke var indhold i socialismen i dag. Og socialismens mål er vel ikke ligefrem at frede det private initiativ, den frie dispositionsret for erhvervene. Socialismens mål er vel snarere det modsatte: at begrænse det private initiativ, at begrænse dispositionsretten for erhvervene, at prøve på i videst mulig udstrækning at overføre statsstyret til erhvervene, skabe statsindseende med erhvervene, så derfor må man på forhånd gøre sig klart, at når man vil benytte et socialistisk flertal, må det hos dem, der arbejder som de frie erhvervs ledere, give en fornemmelse af, at det er da vist ikke ligefrem disse socialistiske partiets opfattelse, at de skal hjælpe erhvervene til større dispositionsfrihed og til større initiativ, men der er jo rigtignok også nogle ganske kontante vidnesbyrd: der er afskrivningsreglerne — og det nytter ikke noget, at statsministeren siger: ja men disse afskrivningsregler, det er noget fra krigens tid.

Jeg skal da ikke bestride, at det er noget fra krigens tid, men vi har haft dem i 22 efterkrigsår, de har været almindeligt anerkendt år efter år, de er arbejdet ind i erhvervenes dispositioner. Det, man nu har gennemført, betyder jo en likviditetsbelastning for erhvervene. Det betyder, at de bliver

ringere stillet, end andre lande, end f. eks. Sverige, bliver det. De, der læste hr. Svend Bergsøes artikel i Berlingske Tidende for et par dage siden, vil have set den vældige forskel i afskrivningsmuligheder, der med disse nye regler er opstået mellem svensk industri og dansk industri. En historisk begrundelse: at der ikke længere er krig i verden, og at der ikke er erstatningsvarer, den duer jo ikke, når man i 22 efterkrigsår har opretholdt disse regler og de har betydet noget for erhvervene.

Men der er jo også andre vidnesbyrd: der er opsparingen. Hvorfor skulle man netop i år på et tidspunkt, hvor konjunkturerne var ved at vende, springe til at begrænse opsparemulighederne for borgerne, de skattefri opsparemuligheder? Hvorfor skulle man gøre det på det ensidige grundlag, med den snævre margen? Erhvervene har jo heller ikke alt for gode muligheder, når man ser på rentetrykket, som de må leve under. På en eller anden måde må de vel have det afbalanceret, hvis de skal kunne klare sig over for konkurrenter, der lever under et mildere rentetryk. Jeg hørte godt, at hr. Per Hækkerup i går sagde, at man fra regeringens side foretrækker finanspolitikken fortsat fremfor pengepolitikken. Men der er faktisk mange, der synes, at der bliver også ført pengepolitik, og en stram pengepolitik, herhjemme. Der er mange, der føler, at denne pengepolitik snart er ved at blive en meget tung belastning for et erhvervsliv, der står i en hård konkurrence. Ikke blot er der det høje rentetryk, men der er jo også den kreditrationering, der finder sted fra pengeinstitutternes side. Den likviditetsstramhed, dette giver for hele erhvervslivet, er naturligvis med til at medføre den indstilling hos erhvervslivet, at det får vanskeligere og vanskeligere vilkår fra det offentlige.

Man bebuder hele tiden en skærpet progression, man bebuder en ændring af selskabsskatten. Over for omkostningsproblemerne siger man i åbningstalen, at man arbejder på at gennemføre 4 ugers ferie og 40 timers arbejdsuge. Det er goder, som jeg ved at mange vil være tilfreds med, men de erhverv, der står i en hård konkurrence, må jo alligevel sige: ja men det er jo en yderligere omkostningsbelastning, kan vi tåle det? Man taler om, at man skal

[Poul Møller.]

gennemføre en ITP-ordning, og vi kommer jo snart til at drøfte det, men i første omgang vil denne ITP-ordning, således som jeg har forstået den, dog betyde en svær belastning af erhvervene. Et ekstra kontingent, de skal betale pr. arbejder. De får ingen vished for — så vidt jeg har forstået indtil denne time — at lønningerne skal sænkes med et beløb, der svarer til pensionsbidragene. Tilsyneladende får de denne sag præsenteret på den måde, at det er virksomhederne, der skal bære pensionsbidragene. Så kan man sige, at de kan kaste det over på priserne, men det er jo det store spørgsmål, om de kan det i konkurrence med samfund, hvor der er fri konkurrence udadtil, hvor der ingen toldbeskyttelse er.

Så siger statsministeren: ja men det giver en vældig opsparing. Men hvis denne opsparing skal betales ensidigt af virksomhederne, hvorved virksomhedernes opsparing flyttes over til en statsfond, så er det, de bliver bekymrede for denne statsdirigerede fond. Hvem skal betale? Skal de? Og hvem skal have midlerne af disse 70-230 mill. kr., som der er tale om? Hvem skal have disse midler? Det skal staten bestemme, det skal fondsledelsen bestemme. Der kommer selvfølgelig erhvervsrepræsentanter i ledelsen, men til syvende og sidst bliver det en centralisering af opsparingen her i landet og en dirigering af opsparingen. Er der noget som helst at sige til, at erhvervene må frygte dette her? Det er det, jeg beder den høje regering om at forstå; at alle disse problemer giver erhvervene en frygt for, at der føres en erhvervsfjendtlig politik, og at man ikke er lydhør over for den kamp, alle de problemer, alle de vanskeligheder, erhvervene står midt i, hvis de skal klare beskæftigelsen, hvis de skal klare produktionen, hvis de skal klare fremtiden for os.

Jeg skal i øvrigt afvente principdebatten, men har gerne villet gøre disse bemærkninger, da statsministeren nu også drog dette spørgsmål ind.

Og så vil jeg sige, at fra det konservative folkepartis side mener vi, at disse problemer er så vigtige, at vi snarest vil tage initiativet til, at vi får en ren erhvervsøkonomisk og erhvervspolitisk debat her i tinget, således at vi kan koncentrere os

også om dette problem i en principiel drøftelse af, hvad der kan gøres for at fremme dansk produktion og beskæftigelse.

I denne forbindelse har jeg nogle bemærkninger til finansministeren. Jeg forstod på finansministeren, for at sige det rent ud, at der ikke er nogen skattenedsættelse i vente. Vi skal vist ikke regne med, at den ekstra milliard, der kommer ind gennem momsens, vil give nogen lettelse af de direkte skatter. Jeg ved godt, at finansministeren sagde, at den giver den lettelse i de direkte skatter, at der ikke sker en forhøjelse af de direkte skatter på de 1,3 milliarder. Det er jo klart. Det gælder jo alle indirekte afgifter; hvis vi afskaffede de indirekte afgifter, vi har — kunne finansministeren sige — ja, så skulle de direkte afgifter stige med de 9 milliarder. Men det, der var udgangspunktet for skattereformbestræbelserne, det var jo en skattemæssig omlægning, og jeg ved godt, at finansministeren jonglerer og tryller med den skattelettelse, den pauvre, beskedne skattelettelse, der er kommet i år, på sin mest charmerende vis. Han var inde på nogle af de samme betragtninger i dag; jeg kunne ikke følge ham, men det var vist det samme; som han engang skrev i Berlingske Tidende i sommer, at først har vi givet 900 mill. kr.s nedsettelse af de direkte skatter, og så er overskuddet på statsfinanserne faldet med 900 mill. kr., og 900 og 900, det giver 1.800 mill. kr., man har fået i skattelettelse. Men det er jo klart, at havde man ikke gennemført skattelettelsen på 900 mill. kr., så var overskuddet ikke faldet med 900 mill. kr.; finansministeren tæller beløbene to gange. Jeg mener ikke, det kan blive til den dobbelte skattelettelse, i hvert fald ikke i folks tegnebøger eller i deres lommer; dér bliver det kun én gang, de får den skattelettelse, som kom i forbindelse med momsens indførelse.

Jeg har ligesom hr. Poul Hartling lagt mærke til statsministerens udtalelse i bladet Vor Politik, hvor statsministeren siger:

„For fremtiden beskattes en indtægtsstigning aldrig med mere end 40-50 pct., hvor man i dag er oppe på 80-90 pct.“ Altså: aldrig med mere. Jeg går ud fra, at hermed er cirklen sluttet, og socialdemokratiet er vendt tilbage til det standpunkt, det havde før valget, nemlig at acceptere et

[Poul Møller.]

skatteloft i den fremtidige skattereform. Ellers kan man ikke bruge udtrykket „aldrig“. Det kan aldrig blive mere end de 40-50 pct. Det konservative folkeparti fremlægger nu et forslag om et skatteloft, og jeg kan altså herefter love det en let gang igennem tinget; det glæder mig overordentligt, at skatteløftet fra den 20. november er vendt tilbage her i tinget og med statsministerens velsignelse.

Nu er det jo givet, at det skatteloft, der her er tale om, det er kun for statsskattens vedkommende, ovenpå har vi jo kommuneskatten og formueskatten, så det bliver jo nok noget højere end disse 50 pct. Det vil vel i realiteten svare til op imod 70 pct.

Vi venter med længsel på den skala, vi har efterlyst. Vi har ikke fået svar på, hvornår den kan komme, men den må vel komme engang, inden pengene skal betales. (Afbrydelse). Nej, jeg tror ikke, finansministeren har sagt, at så snart tinget kommer ind, vil forslaget blive fremsat, men finansministeren svarede mig, at det ville komme i oktober måned. Må jeg spørge, om det så kommer i denne måned?

Hvad angår hustruindkomsten, takker jeg finansministeren for bemærkningen. Jeg forstår, at der er tale om en særbeskatning efter en enhedsskala, og så er vi i øvrigt tilfreds med det princip, hvis skalaen så også er tilfredsstillende.

Må jeg så sige vedrørende bemærkningen om Viggo Kampmann og finansministeren, at jeg står her med B. T. fra den 12. august 1967, hvori hr. Viggo Kampmann siger:

„Det er muligt, at jeg vil gå min vej den 15. september, hvis man fortsætter med at behandle mig på en beskidt måde. Hvis sindene på den anden side falder til ro, kan jeg vel lige så godt blive.“

Heraf vil vel hr. Grünbaum se, at jeg har ikke foretaget noget citatfusk eller lagt udtalelser i hr. Viggo Kampmanns mund, som han ikke er fremkommet med.

Og så om samarbejdet. Se, det var jo en venlig statsminister, vi mødte i formiddags, en uhyre venlig statsminister, og jeg tænkte på det gamle ord: frygt danerne, når de bringer gaver. Jeg har nu kendt statsministeren i mange år, og jeg har aldrig set, at hans omsving mellem

venlighed og strenghed ikke havde en eller anden politisk begrundelse. Er begrundelsen den, at SFs oprørere ikke er i salen i øjeblikket? Er begrundelsen den — som jo også hr. Per Hækkerup ligesom antydede, at det, SF nu sender, det er kun et stykke papir, som ikke har nogen synderlig interesse — den håndsækning, han her gav til hr. Aksel Larsens kamp i sit parti?

Er der ved at opstå så mange friktioner, så statsministeren nu må sige: hvad skal jeg så gøre? Hvor får jeg de nye samarbejdspartnere fra? Vi kender jo statsministeren. Han kan jo dreje rundt på en tallerken, hvis det skal være, eller køre rundt i karrusel, snart se til den ene side og snart se til den anden, men i dag var blikket vendt mod højre, og det er jo altid meget værd, det er jo i hvert fald den rigtige retning, hvis man oversætter fra engelsk. Men lad os nu få tilstræbt klarhed i alt dette her. Jeg går ud fra, at statsministerens udtalelse i dag må betyde, at han ikke længere mener, hvad han sagde på socialdemokratiets årsmøde i fjor, at kompromisernes tid er forbi. Jeg går ud fra, at hans udtalelser også er en afstandtagen fra hr. Aksel Larsens udtalelse i går, hvor hr. Aksel Larsen sagde:

„Jerntæppet er, forhåbentlig for stedse, gået ned for det, der kaldtes de firkantede forligs politik.“

Er statsministeren enig heri? Er han ved at trække jerntæppet op igen, få den kolde krig afværget og få fjernet jerntæppet? Statsministeren har også sagt, som det er citeret i dette krigs- og kampblad, socialdemokratiet har sendt ud, noget om vort partis samarbejdsmuligheder; han siger, at vi kan jo bare støtte regeringens politik. Jeg tror, statsministeren vil lægge mærke til, hvad hr. Per Hækkerup sagde, at et samarbejde kan ikke baseres på, at den ene part bare skal støtte regeringens politik. (Afbrydelse). Ja men det bliver ikke bedre af det, der står bagefter. Jeg vil derfor sige til statsministeren: vi har vor tvivl og vor skepsis, dels på grundlag af de udtalelser, der er faldet, dels på grund af den samarbejdsaftale, som vel stadig er i kraft, selv om hr. Per Hækkerup sagde, at størstedelen af samarbejdsaftalen er virkeliggjort. Må jeg spørge ganske konkret: i samarbejdsaftalen er jordlovene nævnt — skal disse jordlove forelægges SF til orientering? Er

[Poul Møller.]

det tilfældet? Er det således, at denne del af samarbejdsaftalen stadig eksisterer? I går sagde hr. Aksel Larsen i en kort bemærkning, da man talte om myten om det røde kabinet, at om de vigtige problemer gælder det stadig, at de skal forelægges. Og jeg kan ikke se andet, end at selve aftalens ordlyd i høj grad indicerer, at det må være tilfældet. I selve samarbejdsaftalen står der jo udtrykkelig, at man skal løse de problemer og gennemføre de programpunkter, man er fælles om.

Socialdemokratiet og socialistisk folkeparti indleder hermed et politisk samarbejde, hvis sigte er at gennemføre de reformer og løse de opgaver, de to partier efter deres programmer har en fælles interesse i. Og herom er så foreløbig aftalt følgende: for at sikre — og det vedrører jordlovene — den nødvendige orientering mellem de to partier om lovgivningsarbejdet og dets forberedelse oprettes et kontaktudvalg. Måske er de to partier kommet til den erkendelse, at de ikke har mere, de har fælles interesse i. Så kan man jo godt sige, at så er den udløst og færdig. Måske er det ikke tilfældet, og i så fald var det dog rart at få bragt klarhed her.

Ja, hr. Per Hækkerup har jo omtalt i dag, hvad der er i hans lomme, og han gav, som jeg siger, hr. Aksel Larsen en vældig støtte med hensyn til forhandling om dette dokument. Jeg forstår på hr. Per Hækkerup, at socialdemokratiet er ikke indstillet på nogen tillægsaftale eller nogen uddybning af aftalen med socialistisk folkeparti. Det er ikke indstillet på at gå ind på socialistisk folkepartis vilkår om, at i fremtiden har hvert af partierne ret og pligt til at rejse i kontaktudvalget ethvert spørgsmål af politisk, af indenrigspolitisk interesse for dem. Er det tilfældet, så har vi jo også fået nogen klarhed over, hvor vi står politisk i dag, men i øvrigt er det jo realiteterne, der vil blive afgørende, når vi kommer til lovgivningsarbejdet, afgørende for, hvor langt dette folketing kan samles i fælles resultater, og hvor vi må skilles, hvor vore veje må deles. Denne forberedende drøftelse, denne opklaringsrunde, vi har i åbningsdebatten, kan vel ikke komme længere end til, at vi nu får socialdemokratiets og regeringens svar på de spørgsmål, der senest er stillet,

og så må vi tage fat på arbejdet, og så må vi se, om der virkelig hos socialdemokratiet er en vilje til at lede folketingsarbejdet på en anden måde, end det skete sidste vinter. Brændt barn skyr ilden, og vi husker, hvordan det gik med skatteforhandlingerne; vi vil ikke på forhånd give tilsagn om et samarbejde om problemer, vi ikke kender, og vi vil ikke længere købe katten i sækken eller risikere, at vi går langt ind i forhandlinger med socialdemokratiet, som så i den sidste runde springer fra.

Aksel Larsen: Der har været ført en del debat her om erhvervspolitik og erhvervsvenlighed og erhvervsfjendtlighed. Jeg skal ikke, når jeg nu siger et par ord om det, gå dybt ind på landets økonomiske situation og mulighederne for et konjunkturuomsving, hvor hurtigt det kommer, og hvad resultater det kan føre til. Men jeg vil have lov til at sige, at det er aldeles uberettiget, når man forsøger at stille det op, som om der er en bestemt fløj i denne sal, nemlig den fløj, der så vidt muligt har holdt sig uden for afgørelsen af vigtige spørgsmål, der er særlig erhvervsvenlig, medens en anden fløj, hvortil regeringen hører, er erhvervsfjendtlig. Jeg er nødt til at benytte lejligheden til at sige, at det er virkelig påfaldende, at et dagblad i København, i dette tilfælde Politiken, kan stille sit referat fra i går op sådan, at de borgerlige partier, de var erhvervsvenlige i modsætning til Aksel Larsen; det hører ikke nogen som helst steder hjemme at tale om erhvervsvenlighed, hvis man ikke vil erkende situationen, som den er, men påstå, at dette lands erhvervsliv, der, som jeg sagde i går, ikke udelukkende repræsenteres af aktionærer, direktører, arbejdsgiverforeninger o. lign., kun kan klares ved, at man giver det private initiativ frit slag, og ved, at samfundet og dets organer, herunder staten, ikke interesserer sig for det. Der er mangel på kapital her i dette land til investering, den kapital må skaffes, den vil ikke kunne skaffes ad privat vej eller udelukkende ved hjælp af det private initiativ, men heller ikke ved hjælp af de private opsparinger, som man i øvrigt ikke har lagt hindringer i vejen for, dér tager hr. Poul Møller fuldkommen fejl; han sagde, at man havde begrænset muligheden for privat opsparing. Den eksisterer fuldt ud; hvis

[Aksel Larsen.]

folk vil spare op, kan de gøre det. Men man har udelukket muligheden for, at folk kan spare op på andre skatteyderes bekostning, og det synes jeg var en fornuftig reform. Men hvordan man end vender og drejer det, så må der skaffes kapital til investering i erhvervslivet her i dette land, og dér kommer man til at erkende, at det må samfundet, repræsenteret ved staten, hjælpe med til. Jeg tror heller ikke, det er så skadeligt at låne i udlandet, hvis man kan gøre det på rimelige vilkår — det kan også være gavnligt — men jeg ved, at hvis man vil skaffe den fornødne kapital til de nødvendige investeringer, så kommer samfundet, repræsenteret ved staten, også til at interessere sig for det.

Jeg er bekendt med adskillige tilfælde, hvor vigtige erhvervsvirksomheder, som enten er i stand til at udvide en særdeles betydningsfuld samfundsmæssig produktion af eksportkarakter eller er indstillet på at udføre et fornødent forskningsarbejde for at kunne udvikle en sådan produktion, ikke er i stand til det, fordi de ikke er i stand til at skaffe sig på rimelige vilkår den fornødne kapital på det private eller frie kapitalmarked. Nu vel, så mener jeg, at så har staten en pligt til at se på, om den kan hjælpe her ved at skaffe den fornødne kapital — også derfor har jeg sympati for fondsdannelser på den ene eller den anden måde — men det er da ganske klart, at så må staten også have et vist indseende med, i hvad retning investeringerne skal gå, for det skal være noget samfundsgavnligt, den støtter. Når man anser dette for at være en fæl form for socialisme, så vil jeg ikke mod-sige dem, der mener, at der er et socialistisk perspektiv i det, men jeg vil samtidig gøre opmærksom på, at sådan som samfundet og produktionen har udviklet sig, kan man ikke klare det med de gamle metoder. Og jeg vil tillade mig at erindre dem, der her påstår, de er særlig erhvervsvenlige, om, at forleden var der en høring i svensk TV, hvor lederen af det svenske folkeparti, der mig bekendt er det største borgerlige oppositionsparti i Sverige, hr. Sven Wedén, blev krydsforhørt af journalister, og dér erklærede han kategorisk: Sverige må i den situation, under de produktionsvilkår, der

eksisterer nu, have en blandingsøkonomi, dels privat, dels statslig, det er nødvendigt, at staten griber ind og hjælper med til at klare de nødvendige investeringsopgaver. Sådan ser altså et svensk borgerligt parti på det. Vi er åbenbart ikke nået så langt her i Danmark endnu, men jeg henstiller i hvert fald, at navnlig de partier, der mener, at det svenske folkeparti er deres svenske broderparti, overvejer, om det egentlig er så helt galt, hvad hr. Wedén har sagt, og om det derfor er så helt galt, hvad jeg f. eks. sagde her i går.

Så er der det, som statsministeren sagde om Russelldomstolen. Jeg behøver ikke at komme med ret mange bemærkninger i den anledning, jeg vil kun sige, at jeg forstår, at spørgsmålet stadig væk er til overvejelse, og at jeg venter på resultatet af disse overvejelser. Men jeg henstiller på ny, at disse overvejelser resulterer i en omgørelse af en beslutning, som forekommer mig både urigtig og ufornuftig; jeg tror ikke heller, at man af erhvervsmæssige eller udenrigs-politiske grunde bør frygte for at give de pågældende såkaldte vidner visum.

Udenrigsministeren kom ind på spørgsmålet om Vietnam, og det var jo rimeligt. Jeg er ganske klar over, at Nordvietnam, sådan som det har udviklet sig, støtter befrielsesbevægelsen i Sydvietnam, og noget andet ville være unaturligt. Men når man som retfærdiggørelse af den amerikanske militærindsats i Vietnam henviser til, hvad regeringen i Saigon har ønsket, så er det nødvendigt her at sige, at regeringen i Saigon eksisterer i kraft af amerikansk finansiel støtte og i kraft af amerikansk militær støtte, og havde den ikke disse to former for støtte, eksisterede den ikke. Jeg giver altså ikke meget for, at en sådan amerikansk vasalregering beder om amerikansk støtte, og det kan i hvert fald ikke på nogen måde undskyldes, at der befinder sig over 500.000 mand amerikanske tropper i Vietnam, og at man holder dem dér nu med påstande om, at det er aggression, der skal bekæmpes. Jeg har samme opfattelse som udenrigsministeren, at alt taler for, at et amerikansk bombestop i spørgsmålet om Nordvietnam ville føre til forhandlinger, og at det ville være en yderst begrænset risiko for Amerikas Forenede Stater at løbe at

[Aksel Larsen.]

etablere et sådant bombestop; derfor er jeg yderst tilfreds med de udtalelser, der er fremkommet fra regeringen herom.

Justitsministeren har meget rigtigt sagt, at for at der kan foretages telefonaflytninger, kræves der retskendelse. Det ved jeg, jeg kender alt herom. Også at de myndigheder, altså politiet, der forlanger telefonaflytninger, skal fortælle, at de har skellig mistanke om, at der foregår et eller andet skadeligt. Vel, det siger jo ikke, at vi derfor kan betragte os som helgarderet, for sådanne retskendelser afsiges i hemmelige og hemmeligholdte retsmøder; de mennesker, det går ud over, har ingen mulighed for at anfægte retskendelserne. Man kan ikke klage nogetsteds; hvis man forsøgte at anlægge sag, ville man formodentlig få en bøde for urimelig trøtte, da man ikke er i stand til at bevise, at der foreligger nogen retskendelse. Det er dér, usikkerheden er, og jeg tror, man skulle overveje, om man ikke skulle forsøge at skaffe lidt retssikkerhed på det område. Jeg tager naturligvis med tilfredshed imod ministerens kategoriske erklæring om, at aflytning af politiske partiers telefoner ikke finder sted, men jeg vil samtidig tillade mig at spørge justitsministeren, om han er helt sikker på, at han nøje ved, hvad efterretningstjenesten foretager sig, inkulsive om han er helt sikker på, at hans egen telefon ikke aflyttes. Det er nu engang sådan med efterretningstjenester, at de etablerer sig som en stat i staten. Jeg tvivler altså ikke på justitsministerens gode mening og gode vilje, men om det så virkelig har nogen betydning for realiteterne, det er jeg ikke så sikker på.

Jeg takker for løftet om, at man overvejer spørgsmålet om en hyrevognsordning, men jeg synes, den har været overvejet tilstrækkelig længe. Jeg anbefaler, at man virkelig fremskynder disse overvejelser, og jeg gør igen opmærksom på, at en hyrevognsordning — og vi må have en sådan for at få saneret hyrevognserhvervet, men formodentlig også af andre grunde — vil kunne gennemføres i tinget med den sammensætning, det nu har, også om der ikke skulle komme noget samarbejde fra borgerlig side, så jeg henstiller, at man fremskynder arbejdet.

Ja, så er der tilbage nødvendigheden af

at sige et par ord om samarbejdsforholdene her i tinget. Jeg må først sige, at myten om det røde kabinet burde være slået ihjel også af den grund, at den myte opererer med et rødt kabinet, som ikke eksisterer. Et kabinet er en regering, som naturligvis skal behandle og give grønt lys for eller stoppe alle lovforslag, der måtte komme fra de forskellige ministre; et sådant rødt kabinet eksisterer ikke, der eksisterer et samarbejdsudvalg. Som jeg sagde i går: de 16 lovforslag, vi har fået, har ikke været til behandling i kontaktudvalget, og når hr. Niels Westerby kan oplyse, at det var genfremstillinger alle sammen, så kan jeg oplyse ham om, at der var 4 genfremstillinger, og der var 12 nyfremstillinger, men heller ikke nyfremstillingerne har været til behandling i kontaktudvalget. Det er ikke sådan, at vi dér behandler alle mulige lovforslag, det ville vi for øvrigt slet ikke kunne overkomme med de få kontaktudvalgsmøder, der har været, og det behøves heller ikke. Det, kontaktudvalget er oprettet for, det er at sikre den fornødne politiske kontakt på højt plan imellem de to partier, herunder også til forberedelse af lovgivningsarbejdet, hvorved vi forstår det særlig vigtige lovgivningsarbejde, hvor det vel at mærke er sådan, at vi skal ikke godkende — og i kontaktudvalget skal man ikke godkende — hver eneste paragraf, hver eneste sætning eller hvert eneste punktum, men man taler om tingene. Og hvis vi ikke bliver enige, så er hvert parti frit stillet, og sådan har jeg da forstået at det er imellem alle samarbejdende partier. Her står jeg med det netop i dag udkomne nummer af Finanstidende, og naturligvis binder det ikke venstre, de konservative og de radikale, men der står alligevel følgende, som man skal lægge mærke til:

„Fra mødet mellem venstre og de konservative er det tilkendegivet, at man vil arbejde henimod, at V, K og R optræder i fællesskab i alle sager, hvor de tre partier er enige.“

Ja, og vi stræber henimod, at socialdemokratiet og SF optræder i fællesskab i alle sager, hvor de er enige. Der kan vel ikke være noget som helst galt i det fra nogen side. Men så er spørgsmålet, om regeringen kan samarbejde med andre, og her kommer dette dokument eller disse 6

[Aksel Larsen.]

ark papir ind i debatten, som er blevet offentliggjort i et dagblad i dag. Ja, jeg må jo have lov til at sige, at det er naturligvis vor hovedpine, og det er et beklageligt forhold, at vi har sådanne tilstande i socialistisk folkeparti, at interne partidokumenter udleveres til modstanderpresen. Men vi kan jo ikke gøre noget ved det, da vi ikke ved, hvem det er, der gør det, og ikke besidder en efterretningstjeneste, som kan skaffe os de fornødne oplysninger, og efter hvad ministeren har sagt, kan telefonaftlytningerne heller ikke hjælpe os, selv om vi ikke kan få at vide, hvad der sker ved telefonaftlytningerne. Men på den anden side står der i det dokument intet som helst, som kan være nyt for nogen. Denne aftale om samarbejde mellem socialdemokratiet og SF har nu eksisteret så længe; samarbejdsaftalen har været offentliggjort; den har været diskuteret til hudløshed her i tinget, på offentlige møder og i pressen; så alle må vel kende den. Den behøver vel ikke at endevendes mere. Naturligvis er det ikke sådan, at dette er et dokument, som vi skal have skriftlig underskrift, muligvis bekræftet af notarius publicus, fra regeringens side på. Det er socialistisk folkepartis folketingsgruppe, der af hovedbestyrelsen har fået anmodning om at udarbejde en beretning til hovedbestyrelsen om, hvad samarbejdsaftalen går ud på, under hvilke forhold den er indgået, hvordan man vurderer den, og hvordan der er arbejdet under denne samarbejdsaftale.

Anmodningen fra hovedbestyrelsen var fuldkommen rimelig. Det er en ny hovedbestyrelse, størsteparten af dens medlemmer var ikke medlemmer af hovedbestyrelsen i foråret, og de kunne jo have ret til at sige, at det kender vi ikke så meget til, altså udarbejdede folketingsgruppen denne redegørelse beregnet for socialistisk folkepartis hovedbestyrelse.

Det er en ret udførlig redegørelse. Det er da ganske klart, at vi giver den til ledelsen for det parti, vi samarbejder med, for at sige til dem: I kan jo kigge på dette her, det er vor opfattelse af det, vel at mærke, og den opfattelse har vi, uanset om andre godkender den eller forkaster den. Det er en opfattelse, vi har, også selv om hr. Per Hækkerup ikke skulle anse det for at være

selvfølgeligheder, der står i den. Ja, jeg anser det også for at være selvfølgeligheder, der står i den, men vi var jo nødt til at udarbejde denne redegørelse, når vor hovedbestyrelse bad om det.

Det er i øvrigt sådan, at samarbejdsaftalen er indgået af folketingsgruppen, og den er indgået i medfør af en bestemmelse i vort partis love, hvor der om folketingsgruppens bemyndigelser står bl. a. følgende:

„Samarbejde med andre partier, der hviler på skriftlig eller anden udtrykkelig aftale og ikke blot omhandler en enkeltsag, skal forelægges hovedbestyrelsen, inden aftale bekræftes, og kan kun bindende indgås, hvis en afstemning i hovedbestyrelsen giver flertal herfor.“

Ja, som bekendt indstillede folketingsgruppen enstemmigt til hovedbestyrelsen, at vi fik tilladelse til at indgå aftalen. Hovedbestyrelsen vedtog med alle stemmer mod 2, at vi skulle indgå aftalen, derfor har folketingsgruppen sluttet aftalen, og dermed er det ganske klart, at aftalen eksisterer mellem de to folketingsgrupper, og at den vil blive holdt.

Hvad angår den hjælpende hånd, som hr. Poul Møller var enten begejstret for eller vred over — jeg er ikke helt klar over det — vil jeg sige, at jeg opfatter det ikke som en hjælpende hånd, men hvis det endelig skal ind i billedet, så kunne det jo være, at hr. Per Hækkerup nogle gange i sommer havde sagt noget, som ikke ligefrem var en hjælpende hånd til Aksel Larsen. Men jeg skal nok klare det, jeg behøver ikke en hjælpende hånd i disse spørgsmål.

Endelig til slut dette: realiteten er jo, at man i hvert fald fra venstres og de konservatives side, til dels også fra radikal side, i virkeligheden fører diskussionen på det grundlag, at hvis regeringen vil have noget som helst samarbejde med dem om nogen sag, så må den afbryde samarbejdet med socialistisk folkeparti. Man er faktisk ikke kommet stort længere, end man var, dengang boligforliget blev indgået, hvor man kun ville forhandle med regeringen, hvis man kunne holde socialistisk folkeparti udenfor. Jeg tror, man skal holde op med det dér, ikke bare fordi nu eksisterer samarbejdsaftalen, og den vil jo blive holdt, men fordi det da er fuldkommen urimelige betingelser at stille kun at ville indlede et

[Aksel Larsen.]

sagligt samarbejde med regeringen om lovgivningsspørgsmål, hvis regeringen vil sige: vig fra os! til et bestemt parti. Hvis man er i tvivl om, hvorvidt der er mulighed for, at man kan komme ind i et samarbejde om jordlove eller andre problemer, så synes jeg, man skulle søge at få opklaret, om der er grund til tvivl. Det kan man kun få opklaret ved at forsøge at gå ind i dette saglige samarbejde. Mulighederne vil være til stede i den kommende tid.

Hilmar Baunsgaard: Må jeg begynde med at takke statsministeren for tilsagnet om, at vi snarest med regeringens indforståelse får en udenrigspolitisk debat. Det er jeg tilfreds med. Det var det, jeg bad om i går. Jeg kunne tilføje, at vi fra det radikale venstres side egentlig gerne ville have, hvad skal jeg kalde det, en rent udenrigspolitisk debat, idet markedsproblemerne jo ellers vil komme til at optage en meget stor del af tiden. Det er jo klart et forhold, vi nu må diskutere partierne og regeringen imellem, men så har jeg da meddelt, hvad der var vort principielle ønske; det var altså, at vi kunne få det, vi nu kalder en ren udenrigspolitisk debat.

Jeg ville gerne til statsministerens bemærkninger og svaret til mig på mine udtalelser i går om Russelltribunalet — uden at jeg skal gentage min principielle stilling alt for omfattende — sige, at det er for det radikale venstre ikke afgørende, om disse folk selv giver en begrundelse for denne domstol, som ikke er holdbar over for realiteterne. Det afgørende er dette, at vi herhjemme lader folk uanset deres mening komme ind og diskutere. Så har vi bag efter hver især mulighed for at sige, hvad vi mener om de resultater, man opnår. Jeg opfattede i øvrigt statsministerens udtalelser på den måde, at der ikke endeligt er lukket nogen dør i, og det er jeg tilfreds med.

Må jeg til den højtærede udenrigsminister for det første sige, at vi i det radikale

venstre i det store og hele er enig med udenrigsministeren i de betragtninger, han gjorde gældende i dag. Det var, så vidt vi kunne vurdere, nøgternt og i det store og hele også i overensstemmelse med vor egen bedømmelse af Danmarks udenrigspolitiske muligheder.

En ting savnede jeg fra udenrigsministeren. Det var ministerens bedømmelse af mulighederne for, at Danmark kunne tage initiativet til afholdelse af en europæisk sikkerhedskonference. Jeg tror, der her er en mulighed for, at Danmark kunne gøre et første, nu vel et meget beskedent, men dog et første beskedent forsøg på at sætte gang i en europæisk udvikling, som vi jo alle ved er nødvendig.

Og så kan jeg ikke lade være med i anledning af den meddelelse, der i dag bringes i dagbladet Politiken om problemer, der er opstået i forbindelse med afhændelsen af 10.000 kasserede maskingeværer til et eller andet udviklingsland, at sige på baggrund dels af den debat, vi havde i går, dels af den debat, der har været inden for regeringen, at her har vi jo et ganske klart eksempel på, hvad det er for problemer, man kan komme til at stå over for, når man skal afveje sine udenrigspolitiske beslutninger.

Her står man altså og har 10.000 i Danmark kasserede maskingeværer, som kan hjembringe nogle ganske få millioner kroner, og valget er mellem at sælge dem og at kassere dem. Jeg ville oprigtigt håbe, at regeringen ikke falder for fristelsen til at føre den form for hjælpepolitik over for udviklingslandene, at man sælger dem disse kasserede maskingeværer. Jeg håber, man lader være, og jeg tror, der er tilstrækkelig vanddybde i Kattegat til, at de kan begraves dér, hvis man ikke kan finde anden anvendelse for dem. Jeg håber, det bliver udgangen; det andet ville ærlig talt både være for tragikomisk og for provokerende.

Må jeg så sige til statsministerens svar også til mig vedrørende de planer, der er fremme om den indtægtsbestemte tillægs-

[Hilmar Baunsgaard.]

pension, at det, jeg gjorde i går, var at rejse en serie spørgsmål, som nødvendigvis må med i bedømmelsen af denne gigantplan, og jeg gjorde det først og fremmest ud fra et beskedent ønske om at kunne yde et bidrag til, at diskussionen ikke afspores fra starten.

Jeg tror, det er meget væsentligt, at vi ikke i denne sag forfalder til det, der forståeligt nok kan være en fristelse: at sælge dette som en meget, meget stor social reform og så i sine salgsargumenter anvende en ensidig, følelsesbetonet agitation. Ja, det kan være en socialreform, selvfølgelig, men dels kan denne socialreform opnås ad andre veje end den, der er foreslået, dels melder sig spørgsmålet, om det i det hele taget er rigtigt, at vi vælger den form, ud fra en række andre betragtninger.

Her vil jeg da gerne benytte lejligheden til at takke det ærede medlem hr. Poul Møller for, at han i dag herfra gav tilslutning til de bemærkninger, jeg allerede i går fremsatte om nødvendigheden af at se på de økonomiske virkninger af disse enorme fondsdannelser. For det er jo rigtigt, at man kan ikke få denne enorme samling af kapital i fondsdannelserne, uden at det påvirker de sædvanlige kanaler for kapitaltilførsel til erhvervslivet. Det spørgsmål, jeg stillede — og det kommer man jo til at tage stilling til — var: ligger vor økonomiske situation ikke rent faktisk sådan, at vi kan blive tvunget til at foretage et valg mellem de to ønsker, statsministeren udtalte på regeringens vegne: at stræbe efter en 40 timers arbejdsuge og 4 ugers ferie og så den indtægtsbestemte tillægspension? Sandheden er jo, at lønmodtagerne selvfølgelig som alle andre skal betale dette, og så må det da være rigtigt, at vi gør et forsøg på at finde ud af, om det nu også er dels den økonomisk mest hensigtsmæssige, dels den socialt mest ønskelige vej, vi her slår ind på.

Endelig må jeg sige til statsministeren, som jo henviste til, at jeg selv i sin tid har været med til som minister at tage ansvaret for, at dette bliver undersøgt i udvalget, at det er da rigtigt, men jeg håber da også, statsministeren er enig med mig i, at dette, at man beder om at få en ting undersøgt i et udvalg, ikke skulle kunne dække over,

at man faktisk allerede har besluttet sig, uanset hvad der så kommer ud af arbejdet. Hvad skulle vi så egentlig med undersøgelsen?

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen ville gerne i denne sag hidkalde hjælp fra Sverige. Man må jo hente hjælpen, hvor den er at få. Der er én ting, hr. Aksel Larsen er en mester i: det er den kunst at dutte andre en mening på, hvis galskab alle kan forstå. Og når lederen af det svenske folkeparti siger: vi er i en økonomisk situation, hvor der må være en blanding af privat og offentlig tilførsel af kapital til erhvervslivet, så tager hr. Aksel Larsen det som et udtryk for, at et liberalt parti i Sverige altså siger, at det er den rigtige samfundsform, vi har. Ja, men de har jo ITP, og så må da enhver politiker i Sverige selvsagt tage det som udgangspunkt. Det er snarere en bekræftelse på det, jeg og andre har sagt i denne debat, at med en sådan gigantfondsdannelse er det simpelt hen ikke muligt at forsyne erhvervslivet med kapital.

Jeg tror, det tjente til klaring af den del af problemet, at hr. Aksel Larsen sagde: så må staten da selvfølgelig også kunne bestemme, kunne dirigere, hvorhen investeringerne skal gå. Ja, det er just dér, problemet ligger. Men er man nu så sikker på, at det er klogt, at staten også begynder at dirigere erhvervslivets investeringer? Jeg er det ikke. Derfor har hr. Aksel Larsen selvfølgelig ret, når han siger: der er et socialistisk perspektiv i dette. Og hvis man trænger til at få det gentaget, så vil jeg gerne gentage det. Det radikale venstre er ikke indstillet på at hjælpe til at rejse socialistiske perspektiver.

Ja, så er der spørgsmålet om samarbejde. Statsministeren sagde, at han var taknemlig for, at, som ministeren udtrykte sig, myten om det røde kabinet nu er udryddet. Det var et meget stort skridt, statsministeren tog dér. Det var også længere, end — om jeg må bruge det udtryk — gangbroen rakte til.

Se, den lille diskussion, der var i går mellem hr. Aksel Larsen og mig om, hvorvidt et forslag til lov om bekæmpelse af mosegrise også skulle forhandles, førte til, at hr. Aksel Larsen stod op og sagde, at det skulle det ikke. Men det, hr. Aksel Larsen også sagde uimodsagt, det var, at

[Hilmar Baunsgaard.]

alle vigtige lovforslag først skulle til behandling de to partier imellem. Og dermed er jo ikke myten aflivet. For det er nu engang de vigtige lovforslag, der danner det politiske klima, og ikke love om mosegrise eller oksebrenselarver, eller hvad hr. Aksel Larsen nu har fundet på at nævne som eksempler. Det er jo det andet, der er det afgørende. Derfor må jeg vel sige, at når det står uimodsagt, så var det mere end en aflivning, faktisk var det en bekræftelse af myten.

Hr. Aksel Larsen udlægger det så på den måde, at også det radikale venstre skulle sige, at hvis man vil samarbejde med det radikale venstre, så skal man afbryde samarbejdet med SF. Nej, jeg sagde udtrykkeligt, at det er da ikke for os sådan, at hvis SF er med, så lader vi af den grund være med at tage positiv stilling til noget, vi er enige i. Selvfølgelig ikke. Men det, man efter vor opfattelse ikke kan, det er at opretholde den tilstand, at man plejer en fortrolighed med et parti, som andre er holdt uden for, og så siger, at der er tale om samarbejde på lige fod. Det er jo simpelt hen uden mening at ville gøre begge dele. Det er det, vi har påpeget, og det var det, jeg sagde i går: det går ikke at fortsætte på den måde.

Den højtærede statsminister tog mine udtalelser som en bekræftelse på, at det radikale venstre ikke vil denne skarpt opdelt to fronters krig i folketingset, og det er rigtigt forstået. Det var jo også sagt, så det ikke kunne misforstås. Det vil vi ikke. Men jeg må da nok sige, at jeg synes, statsministeren ikke alene skulle have hæftet sig ved de første bemærkninger i det afsnit i min tale, men have taget de efterfølgende med: den appel, jeg rettede til socialdemokratiet om at forstå den situation, man tvinger dansk politik ind i, hvis man fortsætter samarbejdet efter linjen fra i foråret. Og når statsministeren så efter at have svaret mig siger, at regeringen vil ikke indskrænke samarbejdet med SF, ja, så bliver det jo en bekræftelse på, at formen skal fortsættes, men det er faktisk ikke en bekræftelse, men en afkræftelse af, at formen skal fortsættes, der kan løse op og bane vej for et bedre politisk klima.

Som jeg sagde det i går: det forstår statsministeren godt inderst inde, og det gør de

socialdemokratiske folketingsmedlemmer og så, både de, der er bekymrede ved situationen i dag, og de, der har ønsket den.

Niels Westerby: Se, jeg tror jo nok, at alle her i tinget vil være enige om, at det, der tæller for befolkningen, er de lovforslag, der bliver vedtaget, og de løsninger af problemerne, vi kan få igennem; men det er jo klart, at en sådan vedtagelse af love og løsninger kun kan ske gennem et samarbejde; der er nu engang 6 partier i det høje ting, og disse 6 partier må have et samvirke, hvis der skal kunne præsteres et praktisk stykke arbejde.

Denne debat har i høj grad været præget af diskussion om samarbejde eller ikke samarbejde, og jeg vil da gerne fastslå, at for mig er kravet om samarbejde en selvfølge. Det er ganske enkelt dertil, de enkelte folketingsmedlemmer er blevet valgt, og i den ånd vil jeg da gerne sige, at vi fra vor side vil samarbejde med ethvert parti i det høje ting om løsning af problemerne, vel at mærke løsninger, som vi finder tilfredsstillende.

Samtidig må jeg, også i sammenhæng med, hvad der er blevet sagt af de øvrige ordførere, sige, at statsministeren og regeringen har jo virkelig bragt samarbejds mulighederne i den allerstørste fare ved at indgå det snævre politiske samarbejde med SF. Der er visse tegn, der tyder på, at SF ikke kan leve op til dette samarbejde og den aftale, man har med regeringen; uroen i sommer gør det jo ikke helt umuligt at kunne vente en sådan udvikling. Ligeledes er der en del, der tyder på, at regeringen så småt er blevet træt af den nye samarbejdspartner. Ganske vist er det blevet præciseret fra regeringens side, at man stadig holder fast ved samarbejdsaftalen, men alligevel synes jeg, man ligesom kunne mærke på statsministerens stemmeføring i morges, at man gerne vil se sig om til anden side. Jeg tror, at det i denne situation er et gode, at ingen af de partier, der står uden for samarbejdet, har stillet dagsordensforslag. Der har været hvisket en del i krogene om, hvilket parti der vil stille hvilken dagsorden, og der har været en hel del, der har forventet sligt. Jeg tror, at det i øjeblikket vil være bedst for en god udvikling i dansk politik, sådan som situa-

[Niels Westerby.]

tionen er, at den opløsningsproces, som måske vil finde sted i samarbejdet mellem socialdemokratiet og SF, får lov til at gå sin naturlige gang uforstyrret af pres udefra i form af dagsordener.

Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre til udenrigsministeren. Jeg vil gerne takke for den redegørelse, som tinget fik i formiddags, og som på adskillige punkter bidrog til at skabe klarhed over landets udenrigspolitik og på en måde, som også vi fra vort synspunkt kan være tjent med.

Men her vil jeg gerne have lov til at spørge udenrigsministeren om en enkelt ting. Udenrigsministeren præciserede, at i ethvert spørgsmål af større udenrigspolitisk betydning vil man søge samarbejde med Norge og Sverige. Her vil jeg gerne igen stille det konkrete spørgsmål til udenrigsministeren: gælder det også vor Sydafrikapolitik, eller er det meningen, at udenrigsministeren vil føre den videre alene på egen hånd for Danmarks vedkommende?

Spørgsmålet om vort forhold til udviklingslandene har ikke været nævnt under debatten i dag. Jeg vil gerne her gøre opmærksom på, at liberalt centrum i foråret stillede forslag om, at vor hjælp til udviklingslandene allerede i året 1970-71 burde op på 1 pct. af nationalindkomsten. Det er ganske enkelt Danmarks moralske forpligtelse, og det er også en rigtig og perspektivfyldt udenrigspolitik at have på dette vigtige område. Kunne det ikke tænkes, at regeringen vil sætte farten lidt op på dette område? Jeg vil i denne forbindelse gerne diskret henlede opmærksomheden på, at rådet for teknisk bistand for nylig har holdt et møde og dér vedtaget en udtalelse, hvori man har henstillet til de politiske partier, til folketinget, at tage hånd i hanke med denne sag og fremskynde udviklingen. Det er altså de mennesker, der arbejder med disse ting, der har gjort det. Jeg vil henstille til udenrigsministeren at prøve på at sætte fart på dette område.

Markedspolitikken ligger vel fast efter debatten i går og i dag, og selv hr. Poul Hartlings understregning af, at det er dyrt for Danmark ikke at være medlem af fællesmarkedet, har vel sådan ligesom fortonet sig lidt. Det ligger klart, at Danmark vil gå ind i fællesmarkedet sammen med Norge og

England og Irland, at vi vil arbejde målbevidst for en svensk tilslutning til fællesmarkedet, og at vi ikke vil foretage nogen enegang ind i dette.

Det er jo meget godt, at Danmark her har en ganske klar markedspolitik, at vi ikke vil gå alene ind, at vi vil gå ind sammen med de andre ansøgere. Men det er jo rigtigt nok et spørgsmål, man kan rejse, om der overhovedet kommer noget ud af det hele. Jeg skal ikke give mig til at filosofere over dette emne ved denne lejlighed, vi får jo en udenrigspolitisk debat, men jeg vil gerne give udenrigsministeren det råd, at det vist er klogt, hvis regeringen ser sig om efter alternative løsninger, hvis de europæiske markedsforhandlinger skulle bryde endeligt sammen.

Jeg vil bede regeringen overveje: vil det være rigtigt i en sådan situation at styrke EFTA, og hvordan kan det gøres? Jeg vil bede den overveje: vil det være rigtigt at prøve på at stable et nordatlantisk frihandelsområde på benene? Kan det gøres, og hvordan bør det gøres? Kan det gøres på en sådan måde, at de danske interesser bliver tilgodeset? Det er meget vigtigt, at regeringen og landet ikke står uforberedt, hvis de markedspolitiske forhandlinger bryder sammen, lider skibbrud. Man må også prøve på at undersøge alternative løsninger og gøre det i tide. Jeg ved, at det er noget, man beskæftiger sig meget med i det britiske udenrigsministerium.

En enkelt bemærkning vil jeg gerne gøre om forsvarspolitikken. Det hedder i åbningstalen, at forsvarsbudgettet skal afpasses efter udviklingen, og det lyder jo såre fornuftigt. Det kan vel ikke siges at være nogen forkert betragtning; det skal det. Hvis der er mindre behov for forsvar, må budgettet skæres ned, hvis der er større behov for forsvar, må budgettet sættes op. Det kan man vel ikke indvende noget imod. Jeg vil dog alligevel gerne spørge regeringen, herunder forsvarsministeren: skal denne udtalelse forstås på den måde, at man i den konkrete situation mener, at der er grundlag for at slække på forsvarsbudgettet? Jeg synes, det var meget godt, hvis folketinget fik en vis, klarere forestilling om, hvorvidt regeringen har tanker i den retning.

Den økonomiske politik. Der er vel næppe nogen her, der er i tvivl om, at det ville

[Niels Westerby.]

være et gode, om vi fik mere sammenhæng i den økonomiske politik. Formandskabet for det økonomiske råd, de såkaldte tre vismænd, har gjort en stor og fortjenstfuld indsats ved at belyse en række centrale områder inden for den økonomiske politik. Men det er, ligesom vi ikke rigtig får sammenhæng i det hele. Jeg vil gerne her henlede regeringens opmærksomhed på liberalt centrums forslag fra sidste samling, gående ud på nedsættelse af et vækstudvalg, der skulle søge at belyse, hvordan vi kunne føre en økonomisk politik her i landet, der skabte den størst mulige økonomiske vækst eller velstandsstigning. Regeringen fulgte vor tanke op og nedsatte et sådant vækstudvalg, og jeg ved, at det arbejder. Jeg vil gerne spørge regeringen: er der en chance for, at vi inden for en overskuelig fremtid kan få en beretning fra dette udvalg gående ud på, hvad det mener der bør gøres i lovgivningsarbejdet for at fremkalde den størst mulige økonomiske vækst?

Derefter vil jeg gerne sige et par ord om penge- og finanspolitikken. Både statsministeren og finansministeren har i deres svar i formiddags været inde på dette. Statsministeren udtrykker det på den måde, at det vil være forkert at skifte den faste penge- og finanspolitik ud med større lempelighed. Fra liberalt centrums side pegede vi i foråret på, at finanspolitikken dengang burde have været lidt strengere. Det var det, vi sagde, og det var også det, jeg sagde til finansministeren i går. Det er ikke sket.

Vi vil nu i denne situation, i efteråret 1967, pege på, at der er et stærkt behov for at lempe på pengepolitikken. Jeg gentager, hvad jeg sagde i går: vi vurderer udviklingen på arbejdsmarkedet meget mørkt. Vi tror, at der vil blive en ganske betydelig stigning i arbejdsløsheden i de kommende måneder, og jeg tror, det ville være klogt, om regeringen tog bestik af dette. Vi vurderer udviklingen i erhvervslivet som yderst farlig. Mange virksomheder har en meget snæver fortjenstmargen, hvis de overhovedet har noget overskud; de har ikke rigtig penge at arbejde med, er ikke i stand til at udnytte de chancer, som måtte være der. Der er virkelig fare på færde for erhvervslivet og dets trivsel. Både beskæftigelsen og erhvervsvirksomhederne

er i en vanskelig situation og vil sikkert komme i en endnu vanskeligere situation.

I lyset af dette bør regeringen udtale sig om pengepolitikken og gøre det med klarhed. Vi mener, der er grund til at forsøge at lempe den, at forsøge at lempe på kreditstramningen over for banker og sparekasser, således at der kan blive sat lidt mere skub i investeringerne og i aktiviteten med at udbygge erhvervslivet med en fremtidspolitik som sigte. Vi mener, det vil være rigtigt, hvis udviklingen fortsætter i nogle måneder med at gå i den forkerte retning, at man prøver på at få en udvikling i gang, hvor Nationalbanken køber flere obligationer, end tilfældet er nu, således at der kommer flere penge ud i erhvervslivet til en udbygning af dette og til at sikre beskæftigelsen. Vi er klar over, at en sådan udvikling også indebærer, at det kan blive nødvendigt at stramme finanspolitikken i løbet af indeværende folketingsår.

Jeg vil gerne understrege disse ting som meget vigtige, og jeg er ked af ikke fra finansministeren eller statsministeren at kunne få en nærmere uddybning af disse centrale emner i den økonomiske politik.

Dernæst spørgsmålet om skattereformen. Jeg vil give finansministeren det råd at møde med et forslag, som indeholder — og læg mærke til, hvad jeg siger — en fuldstændig ophævelse af sambeskatningen, baseret på en enhedsskala, således at ægtefæller bliver beskattet af hver sin indkomst. Jeg taler her udtrykkelig om al indkomst, arbejdsindkomst, indkomst ved egen erhvervsvirksomhed, indkomst ved arbejde i ægtefællens virksomhed og også den indkomst, som ægtefæller måtte have i form af formueindkomst. Vi trænger til en virkelig afklaring på dette politiske område, og jeg opfordrer finansministeren til at gøre noget ved denne sag.

Jeg vil understrege, at vi lægger vægt på nu som tidligere, at der bliver skatte-loft med hensyn til indkomstbeskatningen. Vort mål har hele tiden været: lave indkomstskatter og dertil svarende højere forbrugsskatter. Vil regeringen være med til at gennemføre et sådant skatte-loft? Det var i hvert fald forudsætningen for, at vi ville være med til at ophæve skattefradrag-reglen, at det skete.

Jeg er meget foruroliget over af finans-

[Niels Westerby]

ministerens tale at kunne udlede, at der kan blive tale om beskatning på 60-70 pct. af folks indkomster. Det er alt for højt. Man lammer initiativ og arbejdslyst her i landet under sådanne vilkår. Vi bør have et skatteloft — og selvfølgelig for de lavere indkomstgrupper en afpasset skatteudskrivning i forhold hertil. Her er absolut et område, hvor finansministeren bør prøve at skabe klarhed. Det går ikke an, at befolkningen ikke aner, hvad de skal betale i skat af det, de tjener i 1967, altså det år, vi er inde i, og heller ikke har nogen som helst forestilling om, hvad de skal betale i skat af det, som de kommer til at tjene i 1968. Jeg lagde i hvert fald mærke til, at de tal, som finansministeren kom med, kunne tyde på, at udviklingen på dette område bliver særdeles skæv, og det er, ligesom man mærker SF's hånd i baggrunden på dette område.

Dernæst vil jeg gerne gøre et par bemærkninger om finansministerens udredninger om statsbudgettet. Det er jo et meget højt tal, vi kommer op på, når vort statsbudget vil stige med 3.000 mill. kr. i det kommende finansår — sådan forstod jeg at finansministerens vurdering er. Jeg forstod også på finansministeren, at merværdiafgiften i det kommende finansår vil dække ca. 1,3 milliard kr. af denne stigning. Én ting fik jeg derimod ikke belyst i finansministerens redegørelse: hvor meget vil den stigende indkomstmasse i befolkningen i dette år betyde i denne forbindelse? Vil stigningen i indkomstmassen og udskrivningen af skat for de forskellige befolkningsgrupper efter de nuværende satser med en indregning af en ophævelse af skattefradragreglen betyde, at det ikke bliver nødvendigt at stramme indkomstbeskatningen yderligere for at skaffe dækning?

Det har aldrig nogen sinde været liberalt centrums politik at ville løbe fra et ansvar, heller ikke fra det medansvar, vi har for udgiftsstigninger, der er vedtaget i det høje ting, og jeg håber ikke, at der er noget parti, der vil gøre det, men jeg synes, det ville være godt, om finansministeren kunne belyse, om det bliver nødvendigt at forhøje indkomstskatterne i forbindelse med stigningen i statsbudgettet.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg

håber, vi kan få et samarbejde i det kommende år. Jeg vil indstændigt lægge statsministeren disse ord på sinde: prøv nu at løse forholdet til SF, gå ind i et åbent samarbejde med alle os andre. Så tror jeg, at det praktiske lovgivningsarbejde vil få et godt skub fremad på en måde, som befolkningen og vi alle sammen kan være tjent med.

Erhard Jakobsen: Det er hr. Poul Møllers bemærkninger om det socialistiske flertal, som jeg forstod var noget af det, der foruroligede erhvervslivet her i landet aller mest, der kalder mig op. Da vi jo alle sammen bestræber os for at være erhvervsvenlige, vil jeg gerne i al beskedenhed yde mit bidrag.

Den socialistiske politik, erhvervslivet med rette kunne være bange for, måtte jo være en politik, der sigtede imod, at staten skulle overtage større eller mindre dele af det private erhvervsliv, at staten skulle gribe ind og dirigere erhvervsvirksomhedernes økonomiske politik, at man skulle gribe ind med restriktioner over for varefordeling, over for beskæftigelsesvalg osv.

Det socialistiske flertal i dette ting består rent talmæssigt i en overvægt af én, så vidt jeg har forstået. Her behøver jeg altså ikke at prøve at gætte på, på hvor mange gruppefællers vegne jeg taler; her er det nok, når jeg taler på egne vegne. Jeg kan love dansk erhvervsliv, at en politik, der går i den retning, som hr. Poul Møller og andre har skræmt erhvervslivet med, den får aldrig min stemme, og så er der ikke socialistisk flertal her i tinget.

Poul Antonsen: Det er jo betryggende for hr. Poul Møller og for erhvervslivet at høre disse ord. Det ville have været mere betryggende, hvis de var kommet fra ministerside. (*Erhard Jakobsen:* En stemme er nok!). Jeg tror, det er to.

Regeringens påståede erhvervsfjendtlige politik har jo allerede givet anledning til adskillige bemærkninger, og jeg skal ikke gøre noget forsøg på at analysere de forskellige forhold og spørgsmålet om, hvorvidt regeringen har været mere eller mindre ansvarlig for disse forhold, men nøjes med bemærkninger til enkelte ting, nemlig først de generelle afskrivningsregler.

[Poul Antonsen.]

Der var fra mange sider her i tinget givet udtryk for, at man gerne ville være med til at afskaffe urimelighederne i afskrivningslovgivningen, men det blev der ikke gjort noget forsøg på, der kom ikke nogen ændringer på dette område. Derimod fandt der en generel forringelse sted af de almindelige afskrivningsregler. Jeg erindrer den debat, som finansministeren var inde i i forbindelse med denne lovgivning, og jeg erindrer, at finansministeren ikke afviste, at der var en sammenhæng mellem afskrivningsreglerne, investeringernes omfang og dermed igen beskæftigelsens størrelse. Jeg erindrer også, at finansministeren lagde større vægt på, at når han ændrede afskrivningsreglerne, de generelle afskrivningsregler, så havde han dermed et fordelingsmæssigt sigte. Det var spørgsmålet om fordelingen mellem de forskellige befolkningsgrupper, erhvervsdrivende og beskæftigede, og det var forholdet mellem de forskellige indkomstklasser. Jeg er bange for, at finansministerens ønske på dette område: at få en fordelingsmæssig virkning af forringelsen af de generelle afskrivningsregler, er ved at gå i opfyldelse. Jeg er desværre ligesom mit partis ordfører bange for, at en væsentligt større arbejdsløshed er på vej, og så vil finansministeren få sit ønske om fordelingsmæssige konsekvenser opfyldt, men ikke på den måde, jeg troede at finansministeren håbede.

Jeg har nøjedes med her at nævne afskrivningsreglerne. Må jeg i øvrigt sige, at skal man vurdere følelserne i erhvervslivet — og her tænker jeg både på ledelsen, på funktionærene og på de ansatte — så er nøgleordet i de fornemmelser, der gør sig gældende, utryghed. Man ved ikke rigtig, hvad vej det bærer. Man giver naturligvis regeringen ret i, at vilkårene udefra nu som før har afgørende betydning, men man er også utryg over for, hvad man skal vente fra flertallet her i folketinget.

I den forbindelse er der jo ikke så forfærdelig megen opmuntring at hente i de bemærkninger, der er faldet fra statsministeren og fra andre ministre her. Vi havde dog i ugen forinden oplevet, at den daværende handelsminister var imødekommende over for ønskerne om at få denne utryghed fjernet og var inde på, at nu ville

man igen lette de generelle afskrivningsregler. Han erkendte altså, at der var en sammenhæng mellem den uheldige udvikling, der var i gang, og som kan medføre større arbejdsløshed, og de generelle afskrivningsregler. Er disse forventninger faldet med handelsministeren? Skal man ikke på dette punkt vente nogen lettelse? Som mit partis ordfører har nævnt, vil vi stille forslag om, at de gamle afskrivningsregler fra før foråret bliver genindført. Vi har tidligere givet tilsagn om, at vi gerne vil være med til at afvikle reglerne for afskrivning af varelagre, ikke helt, men måske ned til de 10 pct., som allerede nu er gennemført. Men vi mener, at det var på et helt forkert tidspunkt, man gik i gang med denne afvikling.

Statsministerens tale indeholdt jo ikke så forfærdelig meget konkret til belysning af landets økonomi. Det blev erkendt, at der var en vis arbejdsløshed, men den var fortrinsvis koncentreret i Nordjylland og Vestjylland, og det var forhold, som vel stort set kunne klares gennem egnsudviklingsrådet. I denne forbindelse vil jeg gentage en tidligere advarsel om, at man nu ikke benytter egnsudviklingslovgivning til tilfældigt at strø virksomhederne ud over landskabet, men at man allerede her udfører en vis planlægning, at man sørger for en vis koncentration af i hvert fald de større industrivirksomheder, således at det ikke blive for dyrt for samfundet at sørge for alt det, der følger med, når man først har lagt større industrivirksomheder ud. Jeg må i den forbindelse glæde mig over det svar, som handelsministeren i forgårs gav til den radikale hr. Svend Haugaard, som åbenbart havde den opfattelse, at fordi en lille sognekommune med 2.000 indbyggere havde udlagt et areal til industri, skulle man straks fra egnsudviklingsrådet droppe virksomheder ned i denne sognekommune.

Fra den socialdemokratiske ordfører, hr. Per Hækkerups side var der egentlig et godt løfte, nemlig at regeringen eller socialdemokratiet fortsat ville føre en stram og fast finanspolitik. Det lyder jo meget godt, og det kunne virke beroligende, men dette har vi jo hørt hyppigt tidligere fra socialdemokratisk side og også fra finansministerens side, og finansministeren har hyppigt

[Poul Antonsen.]

efter at have udtalt dette føjet til: men der er jo ikke flertal i folketinget for at føre en fast og stram finanspolitik.

Vi har nu den strammeste pengepolitik, vi nogen sinde har haft, og der er et meget stærkt behov for at lempe på pengepolitikken, og det kan kun ske gennem en fast og stram finanspolitik. Jeg har ikke mulighed for at vurdere, om de finanspolitiske foranstaltninger, der er gennemført i sommer, er tilstrækkelige til at rette op på situationen, det kan ikke overskues endnu, men hvis det er således, vil jeg meget anbefale, at de fastholdes, og at de lempelser, der gennemføres, sker på pengepolitikens område. Men er der behov for en yderligere stramning af finanspolitikken, så synes jeg, at finansministeren igen skulle begynde at tælle stemmer og se sig om, om der ikke kan skaffes flertal for at føre en fast og stram finanspolitik. Jeg tror efter de bemærkninger, vi i dag har hørt fra den konservative ordførers side, at der også i det parti skulle være grundlag for at hente støtte til en sådan politik.

Må jeg kort nævne, at regeringen jo også har vist det, den selv betragter som erhvervsvenligt, gennem særlig støtte til enkelte brancher og erhverv, bolig, landbrug og værfter. Jeg vil meget advare imod, at man inddrager flere brancher under denne venlighed. Vi ved jo, at når man yder den slags speciel støtte til specielle områder, bliver det samtidig endnu vanskeligere for de erhverv, som ikke har umiddelbart behov for støtte, men så sandelig heller ikke har det let i denne tid. Hvis omstillingsprocessen henimod mere konkurrencedygtige virksomheder skal fortsætte og ikke bare, som hr. Per Hækkerup sagde det, fra landbrug til industri — for industriens arbejdskraftstyrke vil sikkert ikke vokse — men inden for industrien, og skal vi undgå en stor arbejdsløshed, både nu og på lidt længere sigt, så kræves der en større alvor end den, som man ser i de bemærkninger, der i disse dage er faldet fra regeringens og socialdemokratiets side. Vi vil gerne have bekræftet den afgæede handelsministers løfte om, at en generel forbedring af afskrivningsreglerne er på vej, og at der samtidig skabes grundlag for en lettelse af

pengepolitikken. Ellers vil udsigterne ikke være lyse.

I 1964 gik socialdemokratiet til valg på slagordet: gør gode tider bedre. Jeg håber ikke for statsministeren, at han nu er i gang med at forberede, at den regering, han i dag leder, skal få det ry, at den gjorde vanskelige tider sværere.

Johan Philipsen: Det er hr. Hilmar Baunsgaard, der kommer med ideen og spørger regeringen og udenrigsministeren, om tidspunktet ikke ville være egnet til, at Danmark tog initiativet — sammen med andre var det vist — til indkaldelse af en europæisk sikkerhedskonference. Set med mine øjne er tidspunktet det dårligst tænkelige. Vi har i hvert fald foran os en situation, hvor den franske statschef holder taler i Polen, og når han så kommer hjem og der kommer politiske vanskeligheder, tager han nogle af sine ord i sig igen, specielt over for Vesttyskland. Og vi har en situation, hvor det delte Tyskland, Øst- og Vesttyskland, i årevis meget forsigtigt på mange forskellige planer har forsøgt at nærme sig til hinanden, og hvor vi jo har konstateret, i mit sind med glæde, at de dog er nået dertil, at de kan skrive breve til hinanden med den rigtige adresse på. Jeg synes, de skal have lov til at foretage disse tilnærmelser i fred uden det meget store ydre apparat, som pression fra andre ville sætte i scene. Jeg er bange for, vi gør fortræd derved i stedet for gavn. Dermed være ikke sagt, at ideen ikke kan være god på et andet tidspunkt.

Jeg har et ønske til finansministeren. Til brug for den videre debat, der skal føres i denne sal i vinter om afskrivningsreglerne, er det af det materiale, der er tilgængeligt for mig i øjeblikket, kun muligt at konstatere, at de danske varelagre er af en størrelsesorden på i hvert fald over 10 milliarder kr., men det er mig ikke muligt at konstatere, hvor stort et beløb af disse 10 milliarder kr. der er nedskrevet med 30 pct. eller mindre over for skattevæsenet, og derfor har jeg heller ingen sikker fornemmelse af, hvilken beløbsstørrelse man skal diskutere, når vi skal diskutere forholdet mellem virksomhedernes likviditet og det offentliges indtægtsmuligheder ad denne vej.

[Johan Philipsen.]

Jeg har for en måned siden spurgt Sønderjyllands største erhvervsvirksomhed, Danfoss, og sagt: nu har I fået en lovgivning, der går ud på, at afskrivningsprocenten med hensyn til varelagre sænkes fra 30 til 10 over en længere årrække. Hvad betyder det for jer? Jeg fik det svar: det betyder for os det samme beløb, som vi kan oprette 300 arbejdspladser for. Så føjer jeg skyndsomst til, at der er jo mange andre faktorer, der spiller ind og er afgørende for, om disse arbejdspladser kan oprettes eller ej, f. eks. hvorvidt den produktion, der derfra kan præsteres, kan sælges eller ej. Men vi har efter min mening i den videre debat behov for oplysninger, ud fra hvilke vi kan diskutere realiteter de to parter imellem.

Jeg har selvfølgelig også som mange andre lagt mærke til hr. Aksel Larsens svar. Det går jo på: I kan få nogle af de ITP-penge, vi vil have krævet ind, som kapitalgrundlag for private virksomheder i landet i de kommende år.

Jeg har så et spørgsmål til økonomiministeren og ministeren for europæiske markedsanliggender, der efter min mening meget korrekt starter med at sige ordret således, at han vil forsøge at svare. Svaret gjaldt spørgsmålet om en vurdering af kommissionens seneste rapport. Det kan på nærværende grundlag selvfølgelig kun gøres med alt mulig forbehold, men set med mine øjne står vi foran den situation, at den danske vedtagelse om den fuldkomne parallelitet med England kommer i voldsom modstrid med vor interesse i at få en kort og helst ingen overgangsperiode med hensyn til vore landbrugsmuligheder i fællesmarkedet. Jeg hørte jo nok, der blev sagt, at vi får sandsynligvis den samme overgangsperiode med hensyn til industri- og landbrugsvarer, men paralleliteten, sådan som vi har lagt det op, kommer til at vanskeliggøre vore muligheder sydpå, som jeg jo altid har vurderet som store, og kommer til at vanskeliggøre i en længere årrække dansk landbrugs stilling.

Og så rører det ved det mest ømtålige

problem, jeg har. Det er de svar, vi året rundt giver til de mange landmænd, der spørger: hvilken produktionspolitik skal vi føre under disse uoversigtlige vilkår? Samtlige i dette land, inklusive landbrugsministeren, inklusive hr. Anders Andersen, der er fraværende her i dag, inklusive husmandsforeningerne, har jo sagt: hvis det er jer muligt, så hold fast ved den animalske produktion; det er til gavn for landet, og det er til gavn for jer selv i det lange løb. Men hvis vi som i hvert fald efter min vurdering foran os har en situation, der kort og godt kan beskrives således: tidligste dato for enigheden 1970, tidligste dato for ligeligheden med de andre en årrække længere frem, så kommer vi til at svare dem, der spørger, på en noget anden måde end hidtil. Så tror jeg, at vi, hvis vi skal være gode vejledere, ikke kan svare på det spørgsmål med den udtalelse: hvis I kan, så hold fast ved kærerne, det båder jer vel i det lange løb.

Der har jo allerede i afvigte år været udtalelser, der går i en lidt anden retning. Direktøren for Det danske Hedeselskab, Fr. Heick, fik jo, meget chokerende for mange, sagt til de ældre landmænd: sælg kærerne og behold jeres koner. Men, hr. økonomiminister, det kan jo ikke gøres på det nærværende grundlag. Jeg er i hvert fald vældig i klemme med at kunne svare på en reel måde, når de spørger mig: skal vi fortsætte en produktion, hvis ydre vilkår i øvrigt er, at vor gæld som private personer er svagt stigende indtil videre? Til dette har jeg svaret ja; men hvis den endelige dato for ligelighed landbrugere i Europa imellem rykkes ud til 1973, så skal jeg gå hjem og have det svar nøjagtigt overvejet og korriigeret.

Må jeg så til allersidst føje til, at der foreligger foreløbig en kommissionsudtalelse, hvis endelige ordlyd jeg ikke har set, fulgt op af en ministerrådsbehandling, men alligevel må det være sådan, at vi inden for det kommende år skal have en mere eksakt vurdering af, hvilke produktionsmuligheder vi sandsynligvis har foran os. Og så gør

[Johan Philipsen.]

jeg for en ordens skyld opmærksom på, at en ændret vurdering af sigtet med vor produktion kan vælte mange ting inden for dansk landbrug, inden for dansk økonomi i det hele taget og inden for det, der er endnu mere vanskeligt at overse, strukturtilpasningen i de kommende år.

Jeg kunne have lyst til til sidst at spørge landbrugsministeren: agter landbrugsministeren i det kommende år at holde de samme taler, hvis produktionslinje jeg har været enig i, som han har gjort i det for-gangne?

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg kan ikke lade være med at takke hr. Johan Philipsen for et vigtigt indlæg. Jeg skal ikke selv besvare det, det vil mine kolleger gøre.

Jeg skal derefter gøre nogle ganske få bemærkninger til de ærede ordførere.

Som jeg tidligere har givet udtryk for, lytter jeg altid til hr. Poul Hartling med meget stor omhu. Der er ikke noget, der bedrøver mig så meget, som hvis jeg kommer til at misforstå ham, og det har jeg jo faktisk gjort i dag. Jeg troede, at hr. Poul Hartling og venstre havde et standpunkt vedrørende byggeriet. Det har de altså ikke. Jeg troede, at man ville foreslå noget, at man mente, byggeriet var op-hedet, og at man ville foreslå visse ændringer i den førte boligpolitik, men det hele var altså bare et referat fra det økonomiske råd, der var ikke lagt nogen mening og standpunkt i det, og det må jeg selvfølgelig tage til efterretning.

Hr. Poul Hartling beklagede sig over mine kommentarer til hans partis standpunkt til ATP. Jeg mente, at der var mangel på god vilje, men her har jeg altså øjensynlig også taget fejl. Men hvad er så venstres standpunkt til ATP? Har man noget?

Samarbejdsforholdene til SF må vist efterhånden være udredet på kryds og tværs og så langt og så grundigt og så præcist, som det overhovedet kan gøres. Jeg skal for mit vedkommende helt henvise til, hvad hr. Per Hækkerup sagde. Jeg har ikke noget at tilføje. Men jeg vil da gerne understrege det, hr. Aksel Larsen sagde: det røde kabinet eksisterer ikke. (*Poul Sørensen*: Er det opløst?). Ja, jeg kan godt

forstå, at man i de konservative rækker er ked af det, det var jo godt agitationsstof, men det eksisterer ikke. (*Poul Sørensen*: Nej, men udvalget!). Hvad behager? Det har aldrig eksisteret. (*Poul Sørensen*: Men udvalget!).

Ja, nu er det altså mig, der har ordet, hr. Poul Sørensen, det er mig, der bestemmer, hvad jeg vil tale om, og det, jeg taler om, er det røde kabinet, som man har villet opstille som et organ, hvor regeringens lovforslag, før de kunne fremsættes, skulle behandles og godkendes. Det røde kabinet eksisterer ikke, det har aldrig eksisteret.

Og så beundrer jeg jo altid hr. Hilmar Baunsgaard, som er en fiks debattør. Han mener, at det, han har fået ud af denne diskussion her, er, at lovforslag om mosegrise ikke skal forelægges, men alle de andre skal forelægges til godkendelse. Det er fikst, det er meget fikst, det er lidt for fikst. Det er i direkte modstrid med, hvad der er blevet sagt fra denne talerstol både fra socialdemokratiets og fra SF's side.

Jeg bliver spurgt af hr. Poul Hartling, om vi møder til åbent samarbejde. Ja, det gør vi. Når vi nu indkalder til møde om, hvilken fremgangsmåde der bedst skal sikre et bredt samarbejde om jordlovene, så møder vi til åbent samarbejde, så møder vi med ubundne hænder og uden fastlåsede standpunkter. Jeg tror ikke, det kan siges klarere.

Hr. Poul Møller vil gerne have referater fra ministermøderne. Nu ved jeg ikke, hvad han ville svare, hvis jeg bad om at få referater om enkelte gruppemedlemmers standpunkter på de konservative gruppemøder. Så ville jeg jo nok få at vide, at det kom ikke mig ved, og det skulle jeg ikke spørge om, og sådan kunne jeg altså også svare hr. Poul Møller. Imidlertid vil jeg da gerne give den oplysning, at efter min erindring var handels- og markedsministerens standpunkt det, at skulle Danmark gå til Strasbourg og indklage Grækenland for menneskerettighedskommissionen, så skulle det være på skandinavisk basis, og det er jo altså også det, vi har gjort.

Ja, hele den snak om den erhvervsvenlige eller erhvervsuvenlige politik er der vel ikke fremkommet noget nyt om, intet nyt argument er fremført, og jeg skal henvise til det, jeg sagde i min tale i morges. Jeg kunne dog godt have lyst til at stille et enkelt

[Statsministeren.]

spørgsmål til hr. Poul Møller, der jo talte meget om kreditbegrænsningen. Er det et konservativt standpunkt, at det i dag ville være rigtig økonomisk politik at lette kreditpolitikken? Vi mener det ikke, og hermed har jeg samtidig svaret hr. Niels Westerby. Vi mener ikke, det i dag ville være rigtig økonomisk politik at lette kreditpolitikken. Jeg kunne godt lide at vide, om man fra konservativ side mener det. Jeg vil tillade mig at formode, at det mener man ikke.

ATP, almindelig tillægspension til alle, skal vi jo vende tilbage til, men det må da være rigtigt allerede nu at fastslå, at det sandsynlige må være, at almindelig tillægspension efter svensk mønster med fondsdannelser i den tid, hvor disse fondsopbygges, vil give en vis forøgelse af nettoopsparingen. Det betyder samtidig, at det må give en vis mulighed for en lavere rente, og det synes jeg må tale overordentlig meget for denne ordning ved siden af den vigtige sociale opgave det er at sikre værdifast tillægspension til alle.

Og så kan jeg slet ikke forstå, hvorfor Danmark ikke skulle være i stand til at løse en opgave, som Sverige allerede har løst. Det socialdemokratiske Sverige har løst den, og det borgerligt regerede Norge er i færd med at løse den. Jeg tror, de borgerlige partier grundigt skal overveje deres stilling til den sag.

Hr. Poul Møller nævnedes ønsket om en erhvervsøkonomisk debat. Det synes jeg er en god idé, og det vil vi fra regeringens side selvfølgelig sige ja til.

Også hr. Poul Møller var inde på samarbejdsproblemerne. Han sagde, at han i dag mødte en venlig statsminister. Nu er jeg jo altid venlig, det kan jo ikke være noget nyt. Hr. Poul Møller sagde, at han kendte mig godt gennem mange år, og det er jo rigtigt. Jeg kender også hr. Poul Møller og hans parti, og jeg ved jo også, hvor stor samarbejdsvenligheden hos det konservative folkeparti i visse perioder har været. Nu vil jeg gerne blive ved med at være venlig, men man kan vel godt fastslå, at i perioder, hvor man troede man kunne trænge regeringen, var samarbejdsviljen hos de konservative svag, den var mager, og den var i visse situationer nul. Nu skal den altså afprøves på ny.

Så kommer hr. Poul Møller med et citat fra det meget omtalte blad *Vor politik*, som ganske rigtigt er omdelt til alle danske husstande. Jeg er glad for, at dette udmærkede blad har fået så stor omtale; jeg håber, det vil blive meget læst rundt omkring i hjemmene — det kan jo knibe lidt med den information, der bliver givet fra anden side, så læs dette blad! Jeg takker for reklamen.

Se, nu kunne jeg jo, hvis jeg havde lyst til det, blive meget vred, meget indigneret på hr. Poul Møller, fordi han huggede et citat over. Vi har engang haft en lille scene i den retning. Det vil jeg ikke blive, men jeg gør opmærksom på, at hr. Poul Møller ved at hugge et citat over fuldstændig forvanskede meningen med det, jeg havde sagt. Det er skam rigtigt, at i en artikel, der hedder: „Krag til højre og venstre: Velkommen!“ siger jeg om de konservative:

„De kan støtte regeringens politik,“ men hvis man stopper dér, forvansker man meningen med det, jeg siger, for jeg fortsætter nemlig:

„så kommer samarbejdet af sig selv og dermed indflydelsen.“

Deri ligger jo ganske klart, at hvis de konservative går ind i et samarbejde, vil de også få indflydelse — og dermed har jeg sagt ganske det samme, som hr. Per Hækkerup sagde i sit indlæg: selvfølgelig vil socialdemokrater kæmpe for socialdemokratisk politik, og selvfølgelig vil konservative kæmpe for konservativ politik, men skal man enes om noget, må standpunkterne bøjes mod hinanden.

Ja, også hr. Poul Møller spurgte om jordlovene, og mit svar til ham er det samme som til hr. Poul Hartling: vi kommer til den forhandling uden fastlåsedes standpunkter og med ubundne hænder.

Hr. Hilmar Baunsgaard ønsker, at den udenrigspolitiske debat, vi skal have, skal være rent udenrigspolitisk uden markedsspørgsmål. Nu er det begribeligvis noget, tinget selv afgør; men jeg vil da gerne sige, at jeg også synes, det er en god idé. Vi ved, at en udenrigspolitisk debat, hvor store og komplicerede markedsproblemer indblandes, får svært ved at føre til den uddybning af det rent udenrigspolitiske, som vi alle ønsker.

Ja, så tror, jeg jeg vil slutte med at citere mig selv. Jeg sagde i formiddags:

[Statsministeren.]

„Regeringen vil naturligvis ikke indskrænke samarbejdsmulighederne til SF og de radikale; også liberalt centrum, konservative og venstre er velkomne. Det afgørende er, hvilket sagligt grundlag der kan findes. Det skal de kommende forhandlinger vise.“

Udenrigsministeren (Hans Tabor): Jeg vil gerne sige tak for den tilslutning, der er blevet givet til mine bemærkninger i formiddags om vort lands udenrigspolitik. Jeg vil gerne svare på et par spørgsmål, der er stillet i salen.

Først til hr. Hilmar Baunsgaard vedrørende en europæisk sikkerhedskonference: jeg har i princippet megen sympati for tanken om en sådan konference. Jeg synes, den er helt på linje med vort almindelige synspunkt, nemlig at de politiske problemer i Europa må finde deres løsning som resultat af en afspænding mellem øst og vest, og den er i øvrigt også helt på linje med de bemærkninger, jeg gjorde i formiddags om, at NATO i stigende grad bør udvikle sig til en sammenslutning, der kan bidrage til politisk forståelse og afspænding mellem øst og vest. Imidlertid finder jeg, at denne tanke ikke kan drøftes isoleret, men må ses i forbindelse med de store politiske spørgsmål i Europa og de muligheder, der til enhver tid består for at løse disse problemer.

I den forbindelse må jeg sige, at jeg med meget stor interesse og med forståelse lyttede til, hvad hr. Johan Philipsen sagde, og jeg er helt enig med ham i, at øjeblikket nu ikke er det bedst valgte til en sådan konference. Regeringen har indtaget og fastholder det standpunkt, at vi ikke bør tage initiativ til en sådan konference, men at den først bør komme på et tidspunkt, hvor man efter grundig forberedelse kan have grund til at tro, at der er rimelig udsigt til, at den kan føre til fremskridt og positive resultater. Lad mig tilføje, at det for mig er en selvfølge, at en sådan konference om de store sikkerhedspolitiske problemer i Europa må forudsætte deltagelse af de nordamerikanske lande, der er engageret i disse problemer.

Hr. Hilmar Baunsgaard rejste spørgsmålet om eksport af maskingeværer. Lad mig sige i den forbindelse, at det er en fast

dansk politik, at der ikke gives tilladelse til våbeneksport til lande, der er inddraget i krigeriske begivenheder, eller til områder, hvor forholdene er så urolige, at de må befrygtes at udvikle sig til krigeriske begivenheder. Det hovedsynspunkt, der ligger bag ved denne politik, er, at vi ikke ønsker ved våbeneksport her fra landet at bidrage til at øge spændingen i verden.

Der er ikke givet udførselstilladelse for det parti maskingeværer, der er tale om. Hvis en ansøgning om udførselstilladelse fremkommer, vil den blive behandlet i overensstemmelse med de stramme regler, der følges i disse sager, og som jeg her har omtalt. Vor generelle holdning til disse problemer fremgår i øvrigt, synes jeg, af det initiativ, Danmark netop har taget i FN med vort forslag om registrering af og kontrol med den internationale våbenhandel.

Til hr. Niels Westerby vil jeg sige, at jeg er opmærksom på udtalelsen fra rådet for teknisk samarbejde med udviklingslandene. Regeringen og styrelsen må selvsagt tage denne udtalelse under overvejelse. Jeg må dog måske minde om, at det kun er 4 måneder siden, regeringen forelagde en plan, der vil føre til en bistand i 1972-73 på 1 pct. af nettonationalindkomsten. Planen har som bekendt karakter af en ramme og giver plads for betydelig smidighed. Tillad mig i al stifærdighed at sige, at jeg snarest skal sætte mig nærmere ind i alle disse problemer, som jeg har en klar forståelse af ikke er så helt enkle.

Endelig vil jeg sige til hr. Niels Westerby — og jeg vil gerne sige det helt klart — at mine bemærkninger i formiddags om det nære og hjertelige samarbejde mellem de nordiske lande også tager sigte på vor politik i det sydlige Afrika.

Finansministeren (Grünbaum): Hr. Poul Hartling sagde, at dette med procenternes nedsættelse havde man forstået. Han sagde endvidere, at noget helt afgørende for venstre var, at man fik gennemført et skatte-loft; det har vi til gengæld forstået. Men vi er nu altså 3 partier i dette folketing, som ikke har den opfattelse, at man skal have et skatte-loft af den art, hr. Poul Hartling og hr. Poul Møller taler om. Jeg har hidtil forstået det sådan — og jeg tror ikke, der

[Finansministeren.]

er sket nogen ændring heri — at såvel socialdemokratiet som de radikale og SF har den opfattelse, at man ikke skal have den slags skatteloft, som venstre og de konservative ønsker, men derimod et skatteloft — kan man måske godt sige — derved, at vi får en fast skala, som årligt reguleres med en udskrivningsprocent, hvorved man, hvis skatterne stiger, får en proportionalstigning over hele feltet og bevarer skatterelationerne uændret. Derved skulle der efter vor opfattelse være en bedre sikkerhed mod det, man har kaldt for skatteplyndring, end efter den anden metode. Jeg tror, man må lære, at sådan er stillingen her i folketinget. Indtil jeg hører noget andet, vil jeg i hvert fald have denne opfattelse.

Derfor må man ikke, som hr. Poul Hartling gør, prøve at presse noget andet ud af det, der står i den artikel, der blev henvist til, end det, vi mener. Vi mener nemlig, at den marginalbeskatning, der i dag giver visse indtægtsgrupper en skat på 80-90 pct., vil vi takket være den skattereform, som vi har sikret gennemførelsen af, nedsætte til de 40-50 pct., statsministeren har omtalt. Jeg har endda her i dag kunnet afsløre en nyhed vedrørende den kommende skala, der forelægges i forbindelse med udskrivningsloven, nemlig at jeg regner med, at vi som højeste procenter her får en 40-45 pct.

Men man skal ikke som hr. Poul Hartling prøve, lægge noget andet i det, ved at tolke ordet „aldrig“ på den måde, at det er aldrig i tidsmæssig henseende. Sådan skal det jo ikke forstås. (*Ninn-Hansen*: Hvad betyder „aldrig“ så?). Det betyder, at de skatteydere, som i dag har disse beskatninger, vil med den skala, vi kommer med, aldrig — forstået som aldrig inden for denne skala — komme op på højere procenter. Man kan jo bruge dette ord med disse to betydninger; „aldrig“ står altså her i betydningen „ikke“.

Men det, det drejer sig om, er jo da vore standpunkter og ikke om noget kan drejes i den ene eller den anden retning, og dette vort standpunkt har jeg vel nu givet helt klar besked om: det er det samme, som vi hele tiden har haft, og det er også det, der ligger i det svar, som er givet på spørgsmålet i den pågældende artikel.

Jeg vil da gerne sige til hr. Poul Hartling,

og også til hr. Poul Møller, at det ikke er nok at forstå, at disse procenter nu nedsættes; det, det drejer sig om, er at gennemføre det. Det drejer sig om, at de mennesker, der i dag bliver behandlet meget dårligt på grund af det nuværende skattesystem, som venstre jo har et vist historisk ansvar for, nu gennem denne skattereform bliver befriet for disse, som jeg tror vi alle sammen er enige om, helt urimelige marginalbeskatninger. Det gennemfører vi ved at ophæve skattefradragsreglen — den skattefradragsregel, som hr. Poul Hartling og hr. Poul Møller har bekæmpet ophævelsen af, så længe de overhovedet har kunnet gøre det. Det er ikke takket være de to partier, at de hårdt ramte skatteydere kan se frem til et bedre skattesystem end det, vi har i dag.

Jeg vil også gerne sige lidt om beskatningen i forhold til erhvervslivet.

Hr. Poul Møller nævnte, at det ikke var så mærkeligt, at erhvervene var usikre over for fremtiden, for her talte man jo om skærpet progression og skærpet selskabsskat. Ja, det er rigtigt, at der har været tale om skærpet progression; men jeg har jo allerede nu givet en antydning af, at det ikke drejer sig om de voldsomme skærpelser, der har været talt om fra venstres og konservatives talerstole sommeren igennem. Hvem er det, der har forskrækket erhvervslivet? Hvem er det, der har talt om, at selskabsskatterne skulle sættes op?

Sandheden er jo, at de danske selskabsskatter er om ikke de laveste i verden — det tør jeg ikke sige — så i hvert fald noget af det laveste, man har i verden. Jeg er også vidende om store industrivirksomheder — jeg skal ikke nævne navne — som har givet udtryk for, at det er takket være vor lave selskabsskat en række store danske erhvervsvirksomheder er i stand til at konkurrere f. eks. på det tyske marked.

Når vi nu taler om beskatning, vil jeg spørge: hvor er beskatningen størst, i Danmark eller i Vesttyskland, Frankrig o.s.v.? Hr. Poul Hartling og hr. Poul Møller ved jo udmærket, at den gennemsnitlige beskatning er væsentligt lavere i Danmark end i de nævnte lande, hvor selskabsskatterne er væsentligt højere end vore, så lad være med denne agitation over for erhvervslivet om, at der finder skatteplyndring sted her i landet. Dermed er de to partier jo direkte med-

[Finansministeren.]

ansvarlige for den skræk — det tror jeg nemlig der er — hos en række erhvervsledere i dag over for fremtiden. Den har de to partier været stærkt medvirkende til at frembringe. (Poul Sørensen: Det er finansministeren!). Ja, det er mig, der får øretæverne i den offentlige debat, og det må jeg jo finde mig i, men jeg har lov til at svare igen, og det gør jeg også. Det er jo bagateller, der er ændret i disse afskrivningsregler.

Nej, man prøver på igen — det gør man hele tiden — at spalte dette ting op i to blokke, mens man samtidig beskylder os for at gøre det.

Lad os tage afskrivningsreglerne, og lad os tage den anden store sag, som har været fremme i debatten i dag, ophævelsen af kapitalbindingsordningen. Det var vist herom, hr. Poul Møller sagde, at her så man de to socialistiske partier føre skattemæssig erhvervs politik, og det var ikke så mærkeligt, at erhvervene blev bange. Jeg må desværre bedrøve hr. Poul Møller med, at det ikke var 2, men 3 partier, nemlig socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og de radikale, der var med til at ophæve kapitalbindingsordningen — ja, jeg tror endda, at det radikale parti er det parti, som stærkest har udtrykt ønsket om, at denne ordning skulle ophæves; det står nemlig konkret i de radikales forslag til en skattereform. Men dertil kommer, at også de radikale var med til ved andenbehandlingen af afskrivningsreglerne at stemme for de to punkter, som har været fremme i den offentlige debat, nemlig førsteårsafskrivningerne og nedskrivningen på lager; at man så ved tredje behandling gik imod, skyldtes, at man ikke for afsnittet om bindende kontrakt fik samme ordning som den, vi har gennemført for lagernedskrivningerne; men den var man altså klar til at stemme for. Det skal man også lige huske, inden man ruller alt for langt med sin agitation om de borgerlige partier, stående over for den socialistiske blok. Det er ikke os, der prøver på at skabe denne opdeling her i folketinget.

Jeg vil lige sige om kapitalbindingsordningens ophævelse — vi får senere lejlighed til at diskutere dette problem indgående — at vort synspunkt simpelt hen er det, som vistnok hr. Hilmar Baunsgaard har givet

så godt udtryk for: du skal ikke betale din nabos skat. Der er ingen mening i, at hr. Jensen skal betale for hr. Sørensen, fordi hr. Sørensen skal have en opsparingsbeholdning. Den rente, vi har i øjeblikket, er da høj nok som præmie for opsparing, skulle man mene. Men det kommer vi som sagt tilbage til. Når vi ønsker disse fradrag ophævet, er det bl. a., fordi vi vil skabe et ligeligt skattegrundlag, så alle mennesker betaler skat i forhold til den indtægt, de har, og man skal ikke bruge skattesystemet til en hel masse andet.

Jeg må også gå imod dette med, at vi ikke har bidraget til en omlægning af skatterne. Det er og bliver forkert. Hr. Poul Møller forstår det ikke, det beklager jeg. Men det er da en kendsgerning, at vi har brugt de 960 mill. kr. til en nedsættelse af den direkte skat. Jeg vil anbefale at læse vismændenes afsnit om skatterne; her står på side 23, at som følge af merværdiafgiftens gennemførelse er der sket en nedsættelse af den direkte skat — forstået på den måde, at den direkte statskat ifølge budgetterne kun viser en stigning på et par procent mod henholdsvis 20 pct. og godt 23 pct. i de to foregående år. Hr. Poul Møller ved vel også som statsrevisor, at det just afleverede statsregnskab gør disse 2 pct. endnu mindre; det vil sige, at stats-skatten fra forrige år til dette år er omtrent uændret. Jeg ved godt, at det ikke rimer med folks almindelige opfattelse, men det er, fordi kommuneskatterne er steget, at der er kommet en stigning på skattebilletterne. Folk har vel også haft større indtægter, og så føler de det større skattebeløb som en stigning. Men vi har altså løst den opgave, som blev stillet os — at bruge merværdiafgiften fuldt ud til en nedsættelse af den direkte skat — og det kan ses på tallene.

Det samme gælder jo det med de 700 mill. kr.; vi har jo nedsat kasseoverskuddet. Vi skulle have skaffet 700 mill. kr. mere, hvis vi ikke havde gennemført momsen og skulle have et normalt kasseoverskud. Det står fast. Hvis vi ikke havde gennemført momsen, skulle vi have skaffet 700-750 mill. kr. mere for at holde et normalt kasseoverskud, og samtidig havde vi ikke fået skattelettelsen på de 960 mill. kr. Jeg ser

[Finansministeren.]

her bort fra de 210 mill. kr. til persontilskud og får tilbage 750 mill. kr. som reduktion af skatterne.

Det vil altså sige, at afstanden mellem de direkte skatter, man betaler i dag, og de skatter, man skulle have betalt, hvis mosen ikke var kommet, er 1,5 milliarder kr. Hr. Poul Møller ryster på hovedet, men sådan er det altså. Afstanden mellem de skatter, vi betaler i dag, er jo nedsat, og det, vi skulle have betalt, hvis vi ikke havde fået mosen, er 1,5 milliarder kr. Jeg ved godt, hvad der blandes ind i det i hr. Poul Møllers hoved: det er dette med mosen, som vi jo også har fået, og derfor er der selvfølgelig ikke nogen lettelse i det, men det skal der jo heller ikke være. (*Munterhed*). Vi har jo ikke sagt, der kom en lettelse. Vi har sagt, der kom en omlægning — ja, de konservative morer sig, men det gør de jo altid i det spørgsmål; man må undskylde mig, men min skarpe bemærkning fra kolonihavemødet i Århus kunne jeg have lyst til at gentage. Det var til de konservative, må jeg sige til hr. Poul Hartling. Det er dog ejendommeligt, at man ikke her i folketinget kan drøfte disse forholdsvis enkle problemer på samme måde, som jeg går ud fra man ville kunne drøfte dem på i 3.-4. skoleklasse. Det er ikke godt for dansk politik, at et parti søger at bilde befolkningen ind, at man kan lave skattelettelser, samtidig med at det samme parti her i folketinget er med til at vedtage en række kraftige udgiftstigninger. Det synes jeg ikke er helt rimeligt, og jeg vil gerne tage en debat om det senere; men jeg synes også, det hører med her i dag.

Med hensyn til spørgsmålet om Viggo Kampmann og mig har jeg ikke beskyldt hr. Poul Møller for citatfusk, slet ikke; det var helt korrekt, hvad hr. Poul Møller sagde. Jeg syntes bare, at det var kedeligt, at hr. Poul Møller kom med det; det skulle vel nok være overstået. Hr. Poul Møller kunne jo ikke vide, at den pågældende overskrift i Berlingske Aftenavis var et falsum, som jeg har oplyst her i dag. Det var det, der var baggrunden for den måde, Kampmann udtrykte sig på; han sagde, at han ikke kunne forstå, at jeg havde sagt sådan, for han troede jo, at jeg havde sagt det; derfor

kom den efterfølgende bemærkning. Hr. Kampmann er vel ikke anderledes end os andre: vi tror normalt på det, der står i aviserne.

Hr. Niels Westerby spurgte mig, hvor meget den direkte skat ville stige, hvis der ikke skete nogen ændringer, og om uændrede satser ville kunne dække stigningen. Hertil kan jeg svare ja. Hvis vi ikke foretager nogen ændring af skatterne, vil det nogenlunde kunne dække den stigning på 3 milliarder kr., som jeg har talt om, og det er jo en ganske interessant betragtning, for vi har ikke lovet, vil jeg gentage, nogen skattenedsættelse; vi har lovet en skatteomlægning, en skattereform, og det vil vi også komme med.

Jeg hæftede mig noget ved hr. Poul Antonsens stærke advarsel mod, at man nu skulle yde særlig støtte til skibsværfterne. Det var en højst besynderlig advarsel; vi ved jo alle, at hr. Poul Antonsen er tilknyttet Industrirådet. Jeg synes ikke, det kan være rigtigt, at man her, når et erhverv er i vanskeligheder, advarer os mod at hjælpe dette erhverv, og skal det være udtryk for erhvervsvenlig politik, er vi i hvert fald ikke med fra regeringens side.

Så er der tilbage et ubesvaret spørgsmål vedrørende den tidligere handelsminister, gentaget af hr. Poul Hartling og og å rejst af andre, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt vi vil fortsætte den erhvervsvenlige politik og komme med det erhvervsvenlige udspil, som han lagde op til. Det vil vi — men jeg vil gerne rydde en lille misforståelse af vejen. Hr. Tyge Dahlgaard har nemlig ikke sagt, at han nu ville føre afskrivningsreglerne tilbage til den tidligere skikkelse. Han har tværtimod på industrimødet i Herning om dette spørgsmål helt klart sagt, at han var helt enig i det, der var gennemført på afskrivningsområdet, men at der var andre punkter, man kunne tage op. Det er jeg også enig i, det gælder bl. a. skibsværfterne.

(Kort bemærkning).

Poul Antonsen: Finansministeren har desværre misforstået mig. Jeg advarede ikke mod at yde støtte til skibsværfterne; men jeg advarede mod at gå videre ad den vej at plukke den ene og den anden og den tredje branche ud og yde speciel støtte til

[Paul Antonsen.]

dem, når man derigennem vanskeliggjorde finansieringsforholdene og hele likviditetssituationen for de øvrige erhverv, fordi man derved fik ringere muligheder for at lette pengepolitikken. Det var den advarsel, jeg bragte.

Finansministeren (Grünbaum): Ja, men det står altså fast, at hr. Poul Antonsen konkret advarede mod at lette specielt for skibsværfterne.

Økonomiministeren og ministeren for europæiske markedsanliggender (Ivar Nørgaard): I anledning af mine udtalelser om markedsituationen gav hr. Johan Philipsen udtryk for bekymring for dansk landbrugs stilling. Jeg vil gerne sige, at der er god grund til at nære bekymringer for dansk landbrugs eksportmuligheder, og det er der, ganske uanset hvordan det nu vil gå med forhandlingerne, da vi jo med sikkerhed ved, at det i bedste fald først vil lykkes for os at blive medlem af fællesmarkedet i 1969. Det vil sige, at året 1968 naturligvis må være et år, som man fra dansk landbrugs side må se på med bekymring. Men indtrædelsen i fællesmarkedet er jo besluttet i dette ting som noget, der skal finde sted sammen med Storbritannien; det er der enighed om. Jeg tror ikke, det ville have nogen synderlig gunstig virkning for dansk landbrug, hvis man på nuværende tidspunkt skulle ændre en sådan politisk beslutning, for så vidt jeg kan forstå på fællesmarkedskommissionen, er det spørgsmålet om det danske landbrugs adgang til fællesmarkedet sammenholdt med fællesmarkedslandenes adgang til det engelske marked, der er afgørende for fællesmarkedslandenes tilbageholdenhed. Hvad enten vi derfor søgte om at blive medlem før England eller sammen med England, ville der være de samme problemer i fællesmarkedslandene.

Noget andet er, at vi naturligvis må forsøge på, som jeg også sagde det i formiddags, at gøre vor overgangsperiode så kort som muligt. Vi har jo sagt, at vi for landbrugsvarerne slet ikke ønsker nogen overgangsperiode. Dertil har kommissionen sagt som sit foreløbige synspunkt, at man anser ensartede overgangsperioder for alle sektorer hos alle de ansøgende lande for det mest

hensigtsmæssige. Dette må vi argumentere med dem om, og vi må forsøge på at få dem bragt til at forstå vore standpunkter og forhåbentlig helst til selv at tage et andet standpunkt.

Derudover vil jeg blot til hr. Johan Philipsen sige, at det måske er lidt ensidigt udelukkende at lægge vægt på fællesmarkedsforhandlingerne, når man skal tage stilling til de fremtidige driftsformer for dansk landbrug. Hvorvidt og i hvilken udstrækning den animalske produktion skal opretholdes, må vel afhænge af afsætningsforholdene både i fællesmarkedet og i de udenforstående lande, og der er måske noget, der tyder på, at afsætningsmulighederne for kød og kvæg, der jo beklageligvis i øjeblikket er meget dårlige, vil blive noget bedre, når vi kommer ind i 1968.

Til hr. Niels Westerby vil jeg blot sige, at man selvsagt også i markedssekretariatet overvejer alternative løsninger; det er simpelt hen embedsmændenes pligt, men jeg vil gentage, hvad jeg i formiddags sagde, nemlig at regeringens linje foreløbig vil være at koncentrere sig om at få forhandlingerne med fællesmarkedet i gang og få et positivt resultat af disse forhandlinger på en måde, som tilgodeser alle væsentlige danske interesser.

(Kort bemærkning).

Guldberg: Det var markedsministerens bemærkning om problemerne vedrørende overgangsperiode, der kalder mig frem. Så vidt jeg er underrettet — derfor synes jeg det vil være rigtigt lige at få det korrigeret — er det, som kommissionens synspunkter går ud på, ikke helt det, der har været refereret herfra. Det synspunkt, man anlægger i forhold til dansk landbrug — og det gælder i øvrigt også irsk landbrug — er, at man kan vanskeligt give adgang uden overgangsperiode for dansk og irsk landbrug, medmindre man samtidig får adgang for de nuværende 6 landes landbrugseksport til England. Der ligger jo i ordet „vanskeligt“, at det ikke er umuligt, og der ligger i ordene „uden overgangsperiode“, at det kan lade sig gøre med overgangsperiode. Jeg synes, det var rigtigt lige at gøre opmærksom på dette.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at det jo er et overordentlig vigtigt spørgsmål, fordi det er et af de steder, hvor tidsfaktoren virkelig

[Guldberg.]

presser på, og jeg vil i hvert fald gerne for mit eget vedkommende give udtryk for tilfredshed med, at jeg kan forstå markedsministeren således, at det er et spørgsmål, man i høj grad vil arbejde på. Derfor synes jeg også, det er vigtigt, at man ikke af teksten lader sig begrænse i de muligheder, der kan overvejes.

Landbrugsministeren (*Chr. Thomsen*): Hr. Johan Philipsen stillede mig et spørgsmål, som jeg gerne vil svare på.

Men først vil jeg give hr. Johan Philipsen ret i hans betragtninger om vanskelighederne med strukturtilpasning inden for landbruget. Det er logisk, at i år, hvor man ikke mindst inden for forædlingsindustrien skal foretage store ændringer i produktionsformerne, er det en belastning, at man ikke rigtig ved, hvad man fremover har mulighed for at eksportere.

Hr. Johan Philipsen nævnte, at jeg og andre har talt meget stærkt for at fastholde besætningerne. Jeg mener egentlig, at jeg heri har været enig med både regeringen og folketinget, for da vi sidst havde landbrugslovene til revision i slutningen af sidste samling, blev den forøgelse, der kom af støtten, praktisk taget alene lagt over på kvægbruget, og dermed viste den regeringens og folketingets syn på disse problemer.

Hr. Johan Philipsen spørger, om jeg fortsat tør råde landmændene, som jeg har gjort tidligere. Ja, det tør jeg. Det, jeg har sagt, er, at der ville være vanskeligheder for husdyrholdet, så længe vi havde de nuværende markedsforhold; men hvis dansk landbrug fortsat ville spille en rolle som et stort eksporterhverv, kom man ikke uden om husdyrholdet. Det synspunkt har jeg stadig, og jeg tror stadig, det er rigtigt.

(Kort bemærkning).

Poul Antonsen: Må jeg have lov at sige to ting. For det første nævnte finansministeren, at jeg er ansat i Industrirådet. Jeg taler ikke

på Industrirådets vegne. Hvis finansministeren vil tale med Industrirådet, er det andre steder, han skal henvende sig. Min gruppeformand, hr. Niels Westerby, er ansat i boligministeriet. Jeg tror, at finansministeren er helt klar over, at hr. Niels Westerby ikke taler på boligministerens vegne.

For det andet har ministeren stadig væk misforstået mig. Jeg sagde, at der var lavet særordninger på en række brancheområder, og det, jeg advarede imod, var at indbringe flere brancheområder under særordninger. Det, der var behov for, var en generel forbedring af kreditpolitikken, en lempelse af kreditrationeringen og en nedsættelse af den høje rente.

(Kort bemærkning).

Poul Hartling: Statsministeren var bedrøvet, sagde han; ja, han sagde vist endogså, at der næsten ikke var noget, der gjorde ham så bedrøvet, som når han misforstod mig. Men han havde jo haft min tale i manuskript fra i går og altså haft et døgn til at overveje den, så han kunne måske have undgået både misforståelsen og bedrøvelsen. Jeg synes nok, at bedrøvelsen hører til det, som psalmisten kalder for „selvskabt plage“.

Nu vil jeg nødig misforstå ham yderligere og gøre gengæld ved at gå galt i byen, og derfor vil jeg nævne to ting. Det ene gælder samarbejdsaftalen. Jeg spørger ikke om det, som S og SF er uenige om, for jeg er klar over, at dér står de frit. Det gælder f. eks. udenrigspolitik; det er klart nok. Det, det drejer sig om, er jo hele tiden det, de er enige om, og som omfattes af samarbejdsaftalen. Kan regeringen dér bøje sig mod os andre, uden at det godkendes af SF? Ja, siger statsministeren, vi kommer med ubundne hænder og uden fastlåste standpunkter. Nej, siger hr. Aksel Larsen, det kan de ikke ifølge det dokument — som han ikke har taget afstand fra. Såfremt aftalen foreligger kan der ikke godtages ændringer,

[Poul Hartling.]

uden at det accepteres af dem begge. Og dertil siger hr. Aksel Larsen: det er der vel ikke noget galt i? Nej, det må de jo selv om; men så er det bare ikke rigtigt, at der er åbent og ubundet osv. samarbejde. Hr. Aksel siger også: det er nu vor opfattelse. Men det er jo en ret afgørende opfattelse for eksistensen af regeringen.

Det andet punkt, jeg gerne ville vende tilbage til med en kort bemærkning, gælder dette udmærkede blad, som statsministeren sagde, og som han takkede for reklamen for. Derom udtalte finansministeren, at jeg skulle lade være med at presse andet ud af det end det, regeringen mener, og jeg forstod, at det var lidt grimt af mig, at jeg ville prøve på at lægge noget andet ind i det. Det vil jeg ikke. Jeg har ikke noget ønske om at fortolke ordene. Jeg troede, at „aldrig“ betød aldrig; jeg forstår nu, at man aldrig skal sige aldrig. Statsministeren må godt sige det, men så skal det forstås på to forskellige måder. Det har to betydninger, siger finansministeren, og her har det ikke tidsbetydning.

Nu er det somme tider lidt svært at følge den højtærede finansminister i hans oratoriske udfoldelser, men jeg forstod det nu sådan, at finansministeren ikke ville underskrive statsministerens ord i det omtalte blad. Jeg tror, folk interesserer sig for dette spørgsmål. Jeg konstaterede før, at finansministeren underskrev, hvad statsministeren sagde. Det må jeg nu forstå at jeg har taget fejl i, og jeg må konstatere, at finansministeren ikke vil stå bag, hvad der står her i bladet. Jeg har ikke noget ønske om at lægge noget ind i det. Jeg vil bare læse, som der står, at for fremtiden beskattes en indtægtsstigning aldrig med mere end 40-50 pct., hvor man i dag er oppe på 80-90 pct. Det er et blad, der er udgivet med hr. Niels Matthiasen som ansvarshavende redaktør, og det er en udtalelse af statsministeren. Men det kan ikke holde, siger finansministeren. Jeg siger tak for den oplysning; når nu folk får bladet ude omkring, er det da rart for dem at vide.

Økonomiministerens og ministerens for europæiske markedsanliggender (Ivar Nørgaard): Blot to ord til hr. Guldborg. Jeg tror, at hr. Guldborgs fortolkning af kommissionsbe-

tænkningen er lidt for optimistisk; men nu vil den komme til at foreligge i dansk oversættelse, så snart den bliver frigivet fra kommissionen, og så vil det vise sig, om det kan fortolkes lidt blidere, end jeg har gjort det, eller om det desværre nok er rigtigt, som jeg sagde i formiddags. Under alle omstændigheder vil vi selvfølgelig forsøge på at få gjort de danske synspunkter gældende og få dem til at virke, uanset om jeg skulle have ret i, at kommissionen på forhånd afviser dem.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg tror ligesom hr. Poul Hartling, at folk interesserer sig en hel del for dette; men jeg tror, at folk er interesseret i realiteterne, og realiteterne er, at man, når mit forslag til udskrivningslov bliver fremlagt, vil se, at de skattesatser, der i dag er 80-90 pct. kommer ned på det, som statsministeren har sagt i den pågældende artikel.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Finansministeren har engang i sommerens løb belært os andre om, at det er udskrivningsprocenterne, der i fremtiden er afgørende. Nu siger finansministeren, at den skala, han kommer med, vil vise det. Men hvordan bliver udskrivningsprocenten? Når statsministeren i sin artikel skriver „aldrig over 40-50 pct.“, betyder det så, at udskrivningsprocenten i forhold til skalaen aldrig vil blive så meget over 100, at man kan komme over de 50 pct. — aldrig, ikke i den forstand, som finansministeren siger aldrig skal tages, men i ordets egentlige forstand?

Jeg vil også gerne sige til finansministeren, nu da jeg er ved ham, at jeg ikke forstår hans regnestykke om, at i kraft af momsens kunne man give en direkte skattelettelse på 950 mill. kr., når man inkluderer persontilskuddene, og da man samtidig kunne nedsætte overskuddet med 700 mill. kr., gav man faktisk en nedsættelse på 1.500-1.600 mill. kr. Det er det regnestykke, vi ikke forstår, for havde man ikke givet de første 950 mill. kr., havde man jo haft overskuddet. Nu ryster finansministeren på hovedet. Samtidig siger han jo, at der er noget i vejen med vore skolekulturer — jeg hørte, at det var noget med 3.-4. skoleklassetrin, vi stod på. Men se,

[Poul Møller.]

når nogen ikke kan opfatte noget, så betyder det ikke altid, at det er opfattelses- evnen, der er noget i vejen med. Når man ryger panden ind imod en mur og der lyder en hul lyd, behøver det ikke at være muren, der er hul. Dette være sagt til finansministeren i al venskabelighed.

Nogle ord om hans udtalelser om selskabs- skatterne. Det er jo meget svært at sammen- lignede selskabsskatterne, men jeg går ud fra, at den omtale af selskabsskatterne, finans- ministeren gav, ikke skulle opfattes således, at finansministeren fandt, at de var urime- ligt lave her i landet, at det altså ikke var noget skræmmeskud, der blev afskudt.

Så må jeg gøre et par bemærkninger til statsministeren. Statsministeren siger, at det røde kabinet eksisterer ikke og har i øvrigt aldrig eksisteret. Jeg går ud fra, at det er farven, statsministeren ikke kan lide; den generer ham åbenbart. Der sker jo så meget i folkemunde, ting kan få et navn, som næsten er uudryddeligt. Men hvis vi nu skal holde os til kendsgerningerne: hvad man nu kalder det eller ikke kalder det, eksisterer kontaktudvalget. Man kunne også kalde det samarbejdsudvalget, men det er måske også et uartigt ord imellem de to partier?

Efter debatten i dag kan man jo tvivle på, om det er stuerent at kalde det et sam- arbejdsudvalg. Som sagt: kontaktudvalget eksisterer vel, det er vel stadig noget af en kendsgerning? Jo mindre kendsgerning det er, desto mere tilfreds vil vi være med statsministeren. Men hvis kontaktudvalget eksisterer og det røde kabinet ikke eksisterer, så er det jo kun et spørgsmål om navnet. Man sætte ølse for eller ølse bag, pølsen beholder alligevel sin smag — og sin farve, efter at den er blevet kogt.

Om jordlovene: jeg forstår statsministe- rens svar således, at regeringen møder med frie hænder og er frit stillet til forhandlinger om jordlovene, og at der altså ikke skal foregå drøftelser eller orientering på forhånd med socialistisk folkeparti. Ordene „frit stillet og frie hænder“ synes jeg i og for sig strider mod den opfattelse af samar- bejdsaftalen, som hr. Aksel Larsen har givet udtryk for, nemlig at alle vigtige pro- blemer skal drøftes i kontaktudvalget. Jordlovene er dog et af de vigtige problemer.

Men jeg er tilfreds; så er vi kommet så langt under denne åbningsdebat, at jordlovene ikke skal forhandles med SF, inden de skal forhandles med andre partier.

Statsministeren citerer ganske korrekt fra sit propagandablade, hvor der står:

„De konservative kan støtte regeringens politik, så kommer samarbejdet af sig selv og dermed indflydelsen.“

Det vil sige, at vi først skal erklære os for at være et støtteparti til socialdemokra- tiet, så kan der blive taget hensyn til os, så kan vi få nogen indflydelse. Ja men hvor- dan er det dog, et samarbejde må være her i salen? Statsministeren drømmer vel ikke om, at vi skulle være støtteparti til hans regering? Det ville dog være selvmord af os, fuldstændig selvmoderisk — det kan jeg også forsikre hr. Erhard Jakobsen for. Meningen må vel være, at lovforslagene kommer her til forhandling, og så må man se, om der kan findes et kompromis imellem liberale konservative synspunkter og social- demokratiske synspunkter — ikke således at den ene støtter regeringen, eller at den anden lader være med at støtte regeringen, men således at vi forhandler lovforslagene på normal vis, og at en mindretalsregering møder åben for samarbejde til alle sider, også til den store side, der findes på højre side af midterlinjen. Sådan må det være.

Se, egentlig skulle jo — efter det, der er sket i sommerens løb — denne debat være afsluttet med, at regeringen var væltet; men den har jo selv optrådt uhyre forsigtigt, så allerede af den grund vil det nok kunne lade sig gøre at lade den sidde et stykke tid, hvortil kommer, at jeg trods alt efter debat- ten må konstatere, at den vel stadig har sit flertal i behold. Skulle der være tvivl herom, beder jeg dem, der er i tvivl, om at rejse sig op.

Formanden: Så må jeg vel hellere sætte mig.

Poul Møller: Det var fornuftigt. Selv efter at formanden nu har sat sig ned, har jeg noteret mig hr. Erhard Jakobsens til- sagn om, at han en skønne dag vil være med til at vælte regeringen, hvis den går for vidt. Nu ved vi jo, at hr. Knud Hertling i stedet for er trådt til, således at de 90 stadig væk er 90. Men vi husker hr. Erhard

[Poul Møller.]

Jakobsens ord; det kan være, vi får brug for det den dag, flertallet for alvor skal smuldre, for vi ser det hellere tidligt end silde.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Når man er kommet i en så løftet stemning, som hr. Poul Møller var i, og som han hensætter salen i, mon vi så ikke snart kunne slutte i hvert fald denne evindelige, ugudelige, langstrakte og kedelige debat om samarbejdsaftalen, som alle kender, og hvortil der alligevel ikke mere kan føjes noget nyt?

Det, der bevirkede, at jeg indtegnede mig, var dels en bemærkning af hr. Hilmar Baunsgaard, dels en bemærkning af hr. Poul Hartling.

Hvad hr. Poul Hartling angår, sagde han noget om, at jeg havde sagt, at det stod i dokumentet, at når der var en aftale mellem os og socialdemokratiet, stod den naturligvis ved magt. Ja, det er da klart. Jeg går ud fra, at hvis socialdemokratiet traf aftale med venstre om et eller andet lovgivningsspørgsmål, stod det også ved magt, medmindre de to partier var enige om at fravige det. Sådan er det dog vistnok med parlamentarisk samarbejde.

Lad mig benytte lejligheden til at korrigere en misforståelse i Berlingske Aftenavis. Der står, at socialistisk folkepartis hovedbestyrelse med alle stemmer mod Aksel Larsens har vedtaget en fortolkning af samarbejdsaftalen. Dette er ingenlunde rigtigt. Folketingsgruppen har enstemmigt vedtaget en fremstilling af, hvad samarbejdsaftalen indeholder og betyder, til hovedbestyrelsen, og den er forelagt for hovedbestyrelsen. Det er fra folketingsgruppen, det pågældende dokument stammer, og det er udarbejdet på bestilling af hovedbestyrelsen. Dette blot for at man ikke skal tage fejl i historieskrivningen.

Endelig var der hr. Hilmar Baunsgaard. Han sagde, at jeg misbrugte den svenske partileder hr. Wedén. Det gør jeg aldeles ikke; jeg ved godt, at de har en ITP-ordning i Sverige og er ved at bygge en fond op. Men tilbage står det principielle i hr. Wedéns udtalelser om, at som det er nu i samfundet, så kompliceret, som samfundet

og produktionen er, og så store investeringskrav, der stilles, kan det ikke klares uden en sammenblanding af private og offentlige investeringer. Det er det samme synspunkt, jeg har gjort gældende her, og det står jeg fast ved, uanset om man kan lide det fra det radikale venstres side eller ej. I øvrigt burde alle være klar over, at hvis det ikke skal gå galt med det, man kalder dansk erhvervsliv, så bliver det offentlige nødt til at sørge for, at der er midler til investering, og at investeringerne går i den rigtige retning.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg vil gerne sige, at der ikke i min bemærkning om selskabsskatten lå noget som helst i retning af, at nu skal den sættes op. Det var en konstatering. Jeg tvivler ikke om, at hr. Poul Møller gerne ville have haft, at han kunne dreje det derhen, at vi nu fra regeringens side ville sætte selskabsskatterne op; men det har vi altså ingen tanker om.

Med hensyn til diskussionen om merværdiafgiften og de direkte skatter er jeg nødt til, selv om det er trættende, og selv om jeg måske er en dårlig pædagog, alligevel at gentage, at hvis vi ikke havde haft merværdiafgiften, skulle vi have skaffet ca. 700 mill. kr. mere i direkte skatter, altså ud over nedsættelsen på de 960 mill. kr.; den opvejes nemlig af momsen; de 960 mill. kr. er en direkte skattenedsættelse som følge af merværdiafgiftens gennemførelse. Men derudover er der jo her i folketinget vedtaget en finanslov med en samlet udgift, som betyder, at hvis kasseoverskuddet skulle have været 900 mill. kr., skulle vi have skaffet ekstra 750 mill. kr. Så kan man spørge: hvordan skaffer vi så dem? Hvordan kan man lave denne tryllekunst? Det kan vi da også kun gøre, fordi vi siger, at merværdiafgiften omfatter en forbrugsbegrænsning på godt og vel 2 milliarder kr., men vi får kun de 960 mill. kr. ind i statskassen. Imidlertid bliver forbruget strømmet også af den øvrige del af merværdiafgiften, og derfor er vi i stand til at nedsætte kasseoverskuddet fra de 900 mill. kr., vi skulle have haft, til de 150 mill. kr. Dermed kommer vi til, at hvis vi tager udgangspunkt i det niveau, vi har for direkte skatter i dag, og som altså er 960 mill. kr. lavere end det, der stod i finansloven, ligger det disse ca. 1,5 milliarder

[Finansministeren.]

kr. under det, der ellers skulle have været tilfældet.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Må jeg have lov til at stille finansministeren et spørgsmål? Nu er det jo hovedregning, det drejer sig om. Hvis finansministeren, da han fik gennemført momsens, havde undladt at nedsætte de direkte skatter med 960 mill. kr., havde han så ikke haft et overskud, der var 960 mill. kr. større end det budgetterede? Havde folk så fået mere end de 960 mill. kr. i skattelettelse, som han nu taler om? Nej. Havde han ikke gennemført skattelettelsen på de 960 mill. kr. i forbindelse med momsens, havde han haft et overskud, der var større end det, han taler om. Derfor har han ikke givet både 960 mill. kr. og 700 mill. kr.; det er ganske enkelt.

Finansministeren (Grünbaum): Hvis vi ikke havde fået momsens, havde vi jo heller ikke fået de 960 mill. kr. til at nedsætte skatterne med. Men lad os så se helt bort fra momsens og de 960 mill. kr. — lad os se helt bort fra den situation, hr. Poul Møller ridser op. Hvis vi ikke havde fået momsens, så skulle vi have skaffet 700 mill. kr. mere, men så havde vi jo heller ikke fået den nedsættelse af den direkte skat, som er et resultat af momsens. Det vil sige, at i forhold ikke til det niveau, vi havde, før momsens kom, men til det niveau, folk betaler skat efter i dag, er der tale om 1,5 milliarder kr. mindre, end der ellers ville have været.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg spørger ikke, hvad der ville være sket, hvis vi ikke havde fået momsens. Jeg spørger, hvordan det ville være, hvis man ikke havde givet skattelettelsen i forbindelse med momsens. Man havde fået momsens, og man havde fået de penge, som man gav nu i skattelettelse — altså 960 mill. kr. mere i direkte skatter. Havde finansministeren så ikke haft det overskud, han nu taler om at han egentlig burde have haft eller kunne give afkald på? Han havde fået momsens, og han havde fået de 960 mill. kr. Skattelettelsen var altså ikke blevet større end

960 mill. kr. Det kunne den aldrig være blevet, for så havde han fået det overskud, han taler om. Ja, sådan er altså hovedregning, og det kan der ikke laves om på.

Finansministeren (Grünbaum): Hvis vi ikke havde brugt momsens til at nedsætte skatterne med, er det da klart, at vi ikke havde fået de 960 mill. kr. i skattelettelse, men så havde vi jo haft momsens til at dække den yderligere stigning i statsbudgettet.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Efter denne eftermiddagsgymnastik omkring den lille tabel er der vist ikke andet at konstatere for alle deltagere i diskussionen, end at befolkningen har en ubehagelig fornemmelse af, at den slet ingen skattelettelse har fået.

Må jeg sige til den højtærede finansminister, at når han siger, at det radikale venstre har gjort sig til talsmand for, at skatte-loftet skal være en fast skala, og at vi skal arbejde med udskrivningsprocenten, så har han ret. Når finansministeren endvidere siger, at det radikale venstre i sit skatteprogram gjorde sig til talsmand for ophævelse af en række hidtil bestående skattefradrag, har han også ret. Men inden finansministeren tager det radikale venstres skatteskala og det radikale venstres skatteprogram til forsvar for sin skattepolitik, skal han gennemføre den radikale skatteskala. Man må jo ikke glemme, at der er en sammenhæng i tingene, og det var der også i vores skatteprogram. Sammenhængen var bl. a., at der skulle ske en mildnelse af progressionen.

Nu ophæver man fradragene og skærper progressionen; det er ikke radikal skattepolitik. Samtidig har man ophævet fradagsreglen for de kommunale skatter, hvorved det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen kan glæde sig over, at hans socialdemokratiske kommune kommer til at betale væsentligt mere i statsskat og i faktisk skat end den konservative Gentofte kommune; det er det, jeg kalder en god socialdemokratisk politik, men det er ikke radikal politik. Lad derfor være med at tage den til indtægt, brug kun egne argumenter. — Men ellers er fremstillingen rigtig.

[Hilmar Baunsgaard.]

Til den højtærede udenrigsminister vil jeg sige, at jeg godt kender bestemmelsen om eksportforbud for våben til lande, der er indviklet i krigeriske handlinger; jeg har endog selv været med til at skulle administrere den. Men det, jeg rent faktisk sagde, var, at jeg ikke håbede, man øvede den form for u-landshjælp at sælge gamle, af-rakkede, omtrent ubrugelige maskingeværer til et u-land — og der er jo andre u-lande end dem, der er indviklet i krigeriske handlinger.

Må jeg så til den højtærede statsminister sige: jeg hørte med interesse — jeg burde have hørt det første gang — at statsministeren havde udtalt, at man ville ikke indskrænke samarbejdet til SF og det radikale venstre; men også liberalt centrum, venstre og de konservative var velkomne.

Nu vel, men når så statsministeren siger, at jeg må ikke udtrykke det på den måde, at så er det altså kun mosegrislove, og hvad der ellers er tale om af den art, der ikke skal behandles, det var ikke helt rigtigt, så bliver jeg nødt til at citere, og nu er jeg jo ifølge forretningsordenen nødt til at nævne det organ, hvis navn man — og med omhu fra alle andre sider — er gået uden om at nævne. Det er altså Land og Folk, der i dag bringer den på SF's gruppe vedtagne opfattelse af samarbejdsaftalen, og her står i punkt 3:

„SF har, selv om det ikke er medlem af regeringen, ret til at blive orienteret, enten i kontaktudvalget eller på ministerplan, forud for enhver vigtig indenrigspolitisk lovgivning.“

Det var nøjagtigt, hvad jeg sagde, hr. statsminister! Jeg sagde nemlig: det er jo alle de vigtige love; det er dem, der skaber det politiske klima.

Jeg tror, vi alle i dag med megen interesse lyttede til, at det ærede medlem hr. Per Hækkerup sagde: nu er der skabt klarhed. Og så kom det ærede medlem hr. Aksel Larsen og sagde: nu er der skabt klarhed. Det ulykkelige ved det var bare, at det var ikke samme slags klarhed, der var skabt; dermed blev der ikke skabt klarhed for alle andre, og det var egentlig dér, klarheden skulle være skabt; den står og dyngler, som den hele tiden har gjort. Vi må fore-

løbig tage til efterretning, at denne samarbejdsaftale altså består, og det kan, som jeg har sagt det nogle gange i denne debat, ikke undgå at påvirke det politiske klima her i landet. Man kan ikke komme uden om det.

(Kort bemærkning).

Poul Hartling: Jeg har ønsket at gøre endnu en bemærkning om skatteprocenterne, ikke for at få det sidste ord og ikke for at sige nogle spøgefuldheder, for der er jo alvor i dette her, der er alvor i de forhold, som erhvervslivet har; mange steder er der næsten krise, det er alvor for de enkelte, og folk er utrygge også over for skatterne. Det ved statsministeren godt, og så beroliger han i dag i det blad, som vi har talt om, og siger, at det kommer ikke til at gå værre end sådan og sådan.

Men finansministeren siger, at folk interesserer sig for realiteterne. Realiteterne er, at procenten kommer ned, siger finansministeren. Det er klart, at procenten kommer ned; det manglede da også bare andet, når man tager skatteprocenten af et andet beløb, nemlig et beløb uden skattefradrag. Det tror jeg enhver kan forstå. Men realiteten er altså også, at det, som statsministeren siger i artiklen — som lyder lovende og smukt og forjættende — det siger finansministeren ikke kan holde, og det må statsministeren høre på uden at kunne protestere.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg kan godt forstå, hvis man er ved at blive træt af at høre om S-SF aftalen, både her i salen og blandt dem, der følger denne debat udenfor, og jeg kan da også godt forstå, at det kan være i oppositionens interesse at skabe uklarhed, hvor uklarhed ikke er — det var vel det, hr. Hilmar Baunsgaard forsøgte. Der vil sikkert blive talt meget om mosegrise og røde pølser, og hvad man nu ellers kan føre ind i debatten for at højne niveauet.

Men jeg synes, der er to forskellige situationer, som må aftegnes sig 100 pct. klart. Den ene er den situation, at man har et kabinet — det være sig rødt eller grønt eller gult eller blå — hvor en regering har forpligtet sig til at forelægge enhver vigtig sag, ethvert vigtigt lovforslag til godken-

[Statsministeren.]

delse, inden det kan fremsættes, og den anden situation er den, at man ikke har et sådant kabinet, at dette kabinet ikke eksisterer og aldrig har eksisteret, men man har en aftale om, at man i et samarbejdsudvalg orienterer hinanden om tankegangen på det ene og det andet område. Det er to vidt forskellige situationer, og hvis man ikke vil erkende det, så har man ikke en god vilje til at erkende, hvad der er sandheden i denne situation.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Ja, så må man vel sige til statsministeren, at man må håbe, at tankegangen vil være så forskellig i SF og i socialdemokratiet, at der ikke bliver ret meget at orientere hinanden om. Det ville vist være en god udvikling for samarbejdet her inde i tinget.

I øvrigt der er to ting, jeg gerne vil sige. Den ene er til finansministeren. Har finansministeren nu erkendt, at det er nødvendigt at komme med et forslag om fuldstændig ophævelse af sambeskatningen? Jeg fik ikke noget svar herpå før. Jeg vil gerne høre finansministerens mening herom.

Og så vil jeg gerne gentage mit spørgsmål til forsvarsministeren. I regeringens åbningstale hedder det, at vort forsvarsbudget skal afpasses efter udviklingen. Er det således, at regeringen på indeværende tidspunkt har overvejelser om en nedskæring af forsvarsbudgettet?

Finansministeren (Grünbaum): Vedrørende sambeskatningens ophævelse og gennemførelse af særbeskatning er der jo vedtaget en lov, som hr. Niels Westerby kender, og der er ingen planer i regeringen om at ændre denne lov med hensyn til selve princippet og altså, som hr. Niels Westerby var inde på det, også tage formueindtægterne ind under særbeskatningen. Vi mener ikke, man skal gå videre end til det meget vidtgående, at den udearbejdende hustrus lønindtægt, indtægt ved egen virksomhed, indtægt ved pension, invalidepension, arbejds pension osv. — det vil sige en 90-95 pct. af samtlige de indtægter, udearbejdende kvinder har i dag — kommer ind under særbeskatningen. Dermed mener vi, at vi finder den rigtige løsning.

Forsvarsministeren (Victor Gram): Regeringen overvejer ikke på nuværende tidspunkt nogen svækkelse af forsvarsberedskabet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående et endnu ikke fremsat forslag til lov om centre for højere uddannelser.

Valgt blev: *Lis Groes, Andreas Hansen, Lysholt Hansen, Evald Kristensen, Waldemar Laurson, Hans Lund, Niels Matthiasen, Guldborg, Holger Hansen, Poul Hartling, Finn Poulsen, Gottschalck-Hansen, Mads Eg Damgaard, Stetter, Morten Lange, Hanne Reintoft og Grethe Philip.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Poul Schlüter, Hilmar Baunsgaard, Henry Christensen, Poul Hartling, Skytte og Poul Sørensen har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til økonomiministeren:

„Hvilke oplysninger kan økonomiministeren give om resultaterne af det hidtidige arbejde for en rationalisering af statsforvaltningen samt om de foranstaltninger, ministeren måtte påtænke med henblik på en intensivering af rationaliseringen?“

Medlemmer af folketinget Henry Christensen, Enggaard, Poul Hartling og Ib Thyregod har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om regler for organisationers og foreningers bidrag til politisk virksomhed.

Medlemmer af folketinget Ninn-Hansen, Poul Møller, Poul Sørensen og Thestrup har meddelt mig, at de ønsker mundtligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om maksimumsregler for udskrivning af indkomst- og formueskat. (Skatte loft).

Medlem af folketinget Bjørn Larsen har meddelt mig, at han ønsker til fiskeriministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren nu efter afslutningen af de omfattende udsætningsforsøg med